

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושישים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ל" בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה

הורדת קבוצת כדורגל לליגה א' על-ידי בית-הדין המשמעתי

שאלות ותשובות

אבטחת מוסדות החינוך בירושלים

אבטחת מוסדות החינוך בירושלים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשתתפי הכנס הבין-לאומי של חברי פרלמנטים יהודים

שאלות ותשובות

שיעור הסובלים מבעיות נפשיות

מחירי התרופות

בית-החולים הפסיכיאטרי "מזרע"

פיקוח על מכונים רפואיים פרטיים

ביטוח רשלנות רפואית

השתתפות המדינה באחזקת בתי-החולים לחולי נפש

הצעות לסדר-היום

ילדי תימן

הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון מס' 3)

(היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ד–1993

(קריאה ראשונה)

שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, ל' בכסליו התשנ"ד, 14 בדצמבר 1993. אנחנו נפתח את הישיבה.

ברשותכם, אני רוצה להודיע, כי בשעה 16:55 בערך אנחנו נפסיק לכמחצית השעה את הישיבה, נעלה למעלה להדלקת נרות ונתכבד. לאחר מכן נשוב לעבודה.

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. אני מבקש, ברשותכם, להודיע לממשלה, שאנחנו מבקשים שהשרים התורנים יהיו כאן.

רענן כהן (העבודה):

השר שריד נמצא.

היו"ר ש' וייס:

זה יכול להיות שר כלשהו. זה לא מוכרח להיות שר מסוים. נמצא – פירוש הדבר במליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא כאן. הוא צריך להיות כאן.

רענן כהן (העבודה):

אני מסכים אתך.

היו"ר ש' וייס:

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלת בעל-פה מס' 239, של חבר הכנסת בנימין טמקין, בנושא: הורדת קבוצת כדורגל לליגה א' על-ידי בית-הדין המשמעתי. בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

הורדת קבוצת כדורגל לליגה א' על-ידי בית-הדין המשמעת

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בית-הדין המשמעת של ההתאחדות לכדורגל פסק על הורדת קבוצה לליגה א'. מדובר בקבוצת "הכוח רמת-גן".

ברצוני לשאול:

1. האם מוצדקת הענישה הזאת, הפוגעת בפרנסתם של כל השחקנים ושל בעלי התפקידים האחרים בקבוצה ובאוהדים נאמנים?

2. האם אפשר למצות את הדין רק עם האשמים הישירים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, תשובתך.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תשובה על שאלתא בעל-פה מס' 239, של חבר הכנסת בני טמקין:

2-1. לפי חוק הספורט, התשמ"ח-1988, סעיף 11, הסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בעניינים הקשורים לפעילות במסגרת ההתאחדות לכדורגל היא בידי מוסדות השיפוט הפנימיים של ההתאחדות. אם אנשים סבורים שהחלטת בית-הדין של ההתאחדות לכדורגל נהגה עמם שלא בצדק, יש באפשרותם לערער בפני בית-הדין העליון של ההתאחדות לכדורגל, וכך עשו. אין לאיש זולת המוסדות השיפוטיים שהוזכרו הסמכות להתערב בהליכים השיפוטיים, המשמעתיים, הנדונים בבתי-הדין של ההתאחדות לכדורגל.

הענשת שחקנים שהצטרפו לקבוצה בעונת המשחקים הנוכחית, לאחר עונת החשדות, תיבדק בעקבות פנייתו של סגן שר החינוך והתרבות להתאחדות לכדורגל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת טמקין. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה לסגן שר החינוך. אבל אתה יודע שגם על-פי התקנון, להתאחדות לכדורגל יש בעצם אפשרות וצריך להעניש אותם שחקנים שהצטרפו רק בעונה הזאת, גם אם לא היה להם ומובן שלא היה להם שום קשר עם העניין.

דבר שני שאינני מבין – אם יש חשדות מבוססים כלפי אנשים מסוימים שביצעו פעולה מסוימת, למה לא להעניש אותם? גם אם קיים תקנון וגם אם קיים עניין פורמלי, נדמה לי שיש מה לומר למי שאחראי לנושא הספורט בישראל, שלא ייתכן שיענישו משפחות וכך הלאה, מכיוון שמדובר באיזה ארגון וולונטרי.

אני חושב שמשרד החינוך לא יכול להתחמק מאמירה ומקביעת עמדה לגבי נושא כזה, כי היום זה קורה לקבוצה זאת ומחר זה יקרה לקבוצה אחרת, או בתחום אחר בחיים הציבוריים בישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

יוסף בא-גד (מולדת):

עד כמה שזה יישמע מוזר, אני תומך בחבר הכנסת בני טמקין.

רענן כהן (העבודה):

למה זה מוזר?

קריאות:

— — —

סילבן שלום (הליכוד):

זה מוזר כי משחקים בשבת.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, אומר את דעתי על כך בעוד שנייה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אל תפריעו. הרי נותרו לו רק 27 שניות.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון. אני תומך. אני חושב שהעונש צריך להיות נגד המשחדים. אני, כידוע, בעד הספורט, אבל נגד אלילות הספורט. אלילות הספורט הביאה לשוחד ולכל הקורה. אני דורש שמשרד החינוך ייתן את דעתו לעונש תקיף וחמור בעניין. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערה כללית למשרד החינוך בקשר לנושא הספורט, כי כולנו רוצים גם טוהר מידות בנושא הזה, שהופך להיות בעצם נחלת כל בית במדינת ישראל. אני רוצה להבהיר את הנושא לגבי המגזר הערבי. במגזר הערבי הספורט הופך להיות בעצם אחד מן הנושאים המרכזיים מבחינת שימוש בזמן הפנוי שעומד לרשות האוכלוסייה. לפעמים נגרמים שם מאבקים רציניים מאוד, והדברים לא פשוטים.

האם אין בכוונת משרד החינוך לעבור על כל התקנים, החוקה והמבנה שקיים היום מבחינת הענשה? איך זה פועל לגבי המגזר הערבי? האם הגענו למצב שהדברים תקפים גם שם? אם כן, האם יש נציגים ערבים בוועדה שקובעת? ואין סיבה שלא יהיו שם נציגים ערבים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, תשובתך, והכול במסגרת שתי דקות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אשיב על השאלות הנוספות. השאלה הראשונה היתה שאלת חבר הכנסת בני טמקין. אני אמרתי, בתוספת של התשובה על השאלה השנייה, שפניתי להתאחדות לכדורגל כדי לבחון את כל מה שקשור להענשת כלל העוסקים בספורט, בוודאי לגבי אלה שהצטרפו בשנה האחרונה. אתה מבקש ליצור הפרדה.

אנחנו יודעים שקשה מאוד לקבוע הפרדה בין יושב-ראש הקבוצה, מנהל הקבוצה וחברי הנהלת הקבוצה. ודאי שיש קהל מצומצם של עסקנים המקורבים לקבוצה וכולם נחשבים כקבוצה אחת. בית-הדין שקל גם את העניין הזה. אבל, כמו שפתחתי כך גם אסיים. אנחנו נמתיין, הדברים הועברו ויבדקו, כדי שנוכל להביא לך את התשובה המתאימה בצורה מסודרת.

לחבר הכנסת בא-גד – עונש תקיף בא קודם כול להעמיד אותן קבוצות במקומן. אני יכול לבשר פה בשמחה לחברי הכנסת, שבמדינת ישראל, בשונה ממדינות רבות אחרות, אנחנו נתקלים מדי 15-20 שנה בתופעה מבישה כמו זו שהיתה בשנה החולפת. עם זאת, אנחנו עושים כל מאמץ, עם חברת חקירות ומודיעין אזרחי שמועסק על-ידי ההתאחדות לכדורגל, להתמודד עם כל ניסיון של הטיית משחקים ולהתמודד עם בעיית השחיתות בכדורגל. אני שמח שמשטרת ישראל ובית-הדין של ההתאחדות לכדורגל החריפו, כדי שנוכל להזהיר, ובעתיד יהיה לנו טוב יותר והספורט יתקדם במדינת ישראל.

לשאלתו של חבר הכנסת רענן כהן, אין דין שונה למגזר הערבי ולמגזר היהודי. ההתאחדות לכדורגל רואה עצמה כאחראית לכל קבוצות הכדורגל במדינת ישראל. אני יכול רק לבוא ולומר, כסגן שר החינוך והתרבות, שאנחנו עושים כל מאמץ לסגור פערים, עם מתקנים טובים יותר, כדי לצמצם כל דרך אפשרית למניעת חוויה ספורטיבית נכונה ומתאימה במגזר הערבי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר.

נואף מסאלחה (העבודה):

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מה אתכם? אגב, ענישה קבוצתית וסביבתית מקובלת בספורט בכל העולם. אני לא אומר שהיא צודקת, אבל זה חלק מן העניין.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלות רגילות; ויאיל בטובו לעלות אל הדוכן.

אבטחת מוסדות החינוך בירושלים

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

בעיתון "ירושלים" מיום י"ב בכסליו התשנ"ד (26 בנובמבר 1993) פורסם, כי קיימים מחדלים חמורים באבטחת בתי-הספר בירושלים. באחד המקרים חדר מחבל לבית-ספר ודקר חמישה תלמידים. המצב בגני-הילדים חמור עוד יותר, ומוקדי החירום מתקשים ליצור קשר עם גני-הילדים המשתמשים בלחצני מצוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים שפורסמו בכתבה הנ"ל נכונים?

2. אם כן – מה יעשה משרד החינוך כדי להביא לשמירה יעילה וראויה במערכת החינוך בירושלים?

3. האם נבדקה השמירה בבית-הספר ברחבי המדינה, ואילו פעולות ננקטו?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בחלקם.

2. אגף הביטחון במשרד החינוך והתרבות ערך ביום 18 בנובמבר 1993 ביקורת מקיפה בנושא האבטחה במוסדות החינוך בירושלים.

בעקבות הביקורת, זימנתי פגישה בהשתתפות מחזיק תיק הביטחון במועצה החדשה, מנכ"ל העירייה ומנהל אגף הביטחון בעירייה, ובה סוכמו הדרכים לשפר את המצב.

בשל המצב המיוחד של ירושלים, משתתף משרד החינוך במימון מספר כפול של ניידות לגני-הילדים, לעומת יתר חלקי הארץ.

3. מצב האבטחה במוסדות החינוך בכל חלקי הארץ הוא טוב, וחל שיפור לעומת השנה שעברה ובוודאי לעומת שנים קודמות.

אבטחת מוסדות החינוך בירושלים

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר החינוך והתרבות ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

בעיתון "ירושלים" מתאריך 3 בדצמבר 1993 נכתב על ממצאי דוח של משרד החינוך בנוגע לליקויים חמורים באבטחת מוסדות החינוך בעיר.

ברצוני לשאול:

1. האם ממצאי הדוח אכן חמורים כפי שצוין בכתבה?

2. האומנם לא נערכה בדיקה מקיפה בנוגע ליכולת של חברות השמירה לעמוד בתנאי המכרז עד כה?

3. האם לא נעשתה בדיקה המוודאת את יעילותם של תנאי המכרז?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. בביקורת אשר נערכה על-ידי אגף הביטחון במשרדנו בנושא פעולת המאבטחים בבתי-הספר בירושלים נתגלו ליקויים רבים.

בעקבות הביקורת זימנתי לישיבה את מחזיק תיק הביטחון במועצת העיר ואת מנכ"ל העירייה, במגמה למצוא דרכים להתמודד עם הבעיה. ישיבה נוספת לדיון בהמלצות לפתרון נערכה אמש במשרדי, בהשתתפות סגן ראש העיר ואנשי אגף הביטחון, כדי להביא פתרון מעשי למצב המצוין בשאלה מס' 1.

2-3. המכרז אשר פורסם לקראת שנת הלימודים התשנ"ד על-ידי החברה למשק ולכלכלה אשר ליד מרכז השלטון המקומי, על-פי הנחיות אגף הביטחון במשרדנו, היה מבוסס על המכרז לשנה הקודמת, עם השיפורים שמצאנו לנכון להכניס על סמך הניסיון שהצטבר.

עצם העובדה שעשרות חברות שמירה, אשר מלבד כוונתן לתת אבטחה טובה מעוניינות גם להרוויח בעבודתן, מצאו לנכון להצטרף למכרז, ורובן כבר שנה שנייה, היא הראיה לכך שהמכרז תואם את יכולתן של החברות.

שוק המאבטחים בירושלים הינו, ככל הנראה, במצב של ביקוש, מאחר שבעיר יש מתקנים מאובטחים רבים ויש צורך במאבטחים מעבר לכל יחס למקומות אחרים בארץ. עובדה זו הובאה בחשבון, ובניסיונות הנעשים למציאת פתרון אנו, כמשרד החינוך והתרבות, נתנו מקדמים מספר בישיבה של אמש, כדי להביא לפתרון מעשי בירושלים בשבועיים הקרובים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת טמקין, קצרה ביותר, ותשובה קצרה ביותר, כמתבקש מהתקנון.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני סגן השר, האם נבדקה השמירה בבתי-הספר ברחבי המדינה במקביל למה שעשיתם בירושלים, עקב המצב הנוכחי, המאוד-רגיש? אם לא עשיתם את זה עד עכשיו, האם אתם מתכוונים לעשות דבר דומה לגבי מקומות אחרים בארץ?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת טמקין, משרד החינוך, אשר באחריותו הפיקוח על כל אבטחת מוסדות החינוך, מקיים מדי שבוע בשבוע ביקורות בבתי-ספר שונים ביישובים שונים. אנחנו מונחים על-ידי משטרת ישראל, שהיא אחראית לביטחון הפנים, וצוות שלנו עובד בתיאום עם משטרת ישראל ועם היועץ לענייני טרור של ראש הממשלה, כך שאנחנו מקבלים כל התרעה במידה שיש צורך לתגבר או להגביר סיורים

בנוכחות גדולה יותר של אנשי ביטחון. כולנו תפילה שנמשיך לראות את מערכת החינוך כתמול שלשום, בטוחה ושקטה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן שר החינוך והתרבות.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשתתפי הכנס הבין-לאומי של חברי פרלמנטים

יהודים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שנמשיך בסדר-היום, אני רוצה, בשמכם וברשותכם, בלב שלם ובנפש חפצה, לברך את אורחינו המכובדים שנמצאים אתנו, רובם עכשיו ביציע האורחים. מדובר בקונגרס – בכנס השלישי של חברי פרלמנטים יהודים מרחבי תבל.

הפורום הישראלי עשה לו מנהג טוב, יזם את הכינוס הראשון, לאט לאט זה הפך מסורת, ומדי תקופה באים לארצנו, לכנסת, לירושלים המאוחדת, חברי פרלמנטים יהודים מכל רחבי תבל. במשלחת הנוכחית משתתפים, רק לשם הדגמה, יהודים חברי פרלמנטים מארגנטינה, אוסטרליה, בלגיה, בריטניה, קנדה, צרפת, גורגיה, גואטמלה, הונגריה, בולגריה, אירלנד, איטליה, לטביה, ליטא, דרום-אפריקה, אורוגואי, ארצות-הברית, ונצואלה, קירגיסטן ועוד.

אנחנו אירחנו אותם בכנסת אתמול, אכלנו יחד ארוחת ערב משפחתית נעימה, הם קיבלו הרצאות מספר, הם פגשו את ראש הממשלה, את שר החוץ, את ראשי האופוזיציה, את חברי הקואליציה, הם ייפגשו עם ראשי המשק הישראלי, עם אמנים, סופרים, יהיו יחד אתנו חמישה ימים אינטנסיביים מאוד.

אני רוצה להודות לראש לשכת יושב-ראש הכנסת, הגברת רות קפלן, שעמדה במרכז הארגון מן הצד הפרלמנטרי, לחבר הכנסת אורי אור ולחברי כנסת אחרים שנתנו לה סיוע וכתף, ולכל חברי הכנסת שהשתתפו בכנסים האלה היום, אתמול, ויעשו את זה גם מחר.

אנחנו רואים במפגשים האלה גשר חיוני בין כל היהודים בעולם. הם נציגים בכירים של הדמוקרטיות בארצותיהם, אזרחים גאים במדינותיהם, ויהודים שפעילים כיהודים, אינם מסתירים את יהדותם ואת אהבתם וקשריהם עם מדינת ישראל.

בשם הבית כולו, ברכה חמה לכל אורחינו.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את סגן שר הבריאות להשיב על שאלות. כבודו, בבקשה.

שיעור הסובלים מבעיות נפשיות

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

על-פי נתונים שפרסם בית-החולים "גהה", רבע מאוכלוסיית המבוגרים בישראל סובל מבעיה נפשית כלשהי.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתון נכון?

2. כמה מתוך הנ"ל פונים לקבלת טיפול?

3. כיצד יעניק משרדך טיפול לאלו הנמנעים מלטפל בעצמם?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – 1. על-פי נתונים המקובלים בעולם בתחום בריאות הנפש, שיעור הסובלים מבעיות נפשיות הינו כ-20% מכלל האוכלוסייה. שיעור זה מקובל אף בארץ.

2. 50%–60% מתוך אוכלוסייה זו פונים עקב מצוקתם הנפשית לגורמי רפואה ראשונית, כ-20% פונים לגורמי בריאות הנפש וכ-20% אינם מטופלים כלל.

3. הימנעות מקבלת טיפול קשורה, בין היתר, להעדר מודעות בקרב הסובלים לקיום המצוקה הנפשית, והדבר בא לידי ביטוי בעיקר בסבל ובתלונות גופניות, וכן קיימת הימנעות מטיפול כתוצאה מחשש כבד מפני סטיגמה. לפיכך, נוצרה הכרה במשרד הבריאות, כמו גם בארגון הבריאות העולמי, בדבר ההכרח להעביר את מרכז הכובד של בריאות הנפש לקו הראשון של שירותי הרפואה והקהילה, וזאת במטרה להגיע לקבוצת הלא-מטופלים. על-פי גישה זו נוספו עשרות משרות חדשות

לעובדים בקהילה וברפואה ראשונית. כמו-כן הוקמו צוותים לפריסה במרפאות קופות-חולים ברחבי הארץ, אשר יפעלו בד בבד עם רופאי משפחה ורופאי ילדים. נוסף על כך, מעובה שירות משולב עם מערכות הרווחה ועם עמותות ציבוריות שונות לטיפול באנשים ובקבוצות במצוקה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אומנם אין הבדל גדול בין הנתונים שפרסם בית-החולים "גהה", על כרבע מהאוכלוסייה, לבין המספרים שמסרת כאן, על חמישית מהאוכלוסייה. המספרים הללו מדהימים. ואם אומנם משרד הבריאות מאשר – וזה משתמע מדברייך – כי 20% מהאוכלוסייה הבוגרת של מדינת ישראל סובלים מבעיה נפשית כלשהי, הרי הפעולות הנדרשות על-ידי משרד הבריאות צריכות להיות בהיקף הרבה יותר גדול מזה שהזכרת, צריך להגביר את המודעות לעניין ולהרחיב את השירותים בנושא.

היו"ר ש' וייס:

כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דוד מגן, אתה צודק. אנחנו אומרים: מרחיבים – ומרחיבים. אני יכול רק להגיד, שאני עצמי הגשתי תוכנית, היא מאושרת מינואר, לחמישה מרכזים. זה כולל את באר-שבע, שפרעם, נצרת – אבל לא רק במגזר הערבי אלא גם במגזר היהודי הכללי.

כל שנה אנחנו מנסים לפתח את השירות הזה, וגם בדברי התשובה שלי אמרתי שזה לא מספיק, אני מסכים. גם קופות-חולים עוסקת בזה, גם משרד העבודה והרווחה וגם עמותות ציבוריות. אבל מה שאנחנו נותנים, אנחנו נותנים ברמה לא רעה, לדעתי, בהשוואה למדינות העולם האחרות. אבל נשתדל לעשות יותר.

מחירי התרופות

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מחיר התרופות גבוה, לעתים, פי עשרה מעלות ייצורן.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מפקח משרדך על קיום מתח רווחים סביר?

2. מה ייעשה לצמצום פערי התיווך?

3. כיצד אתם מתייחסים להמלצת מנכ"ל משרד מבקר המדינה לחייב את בתי-המרקחת להציב שילוט ובו רשימת מחירים מרביים לתרופות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

1. מחיר תרופה נקבע על-פי תחשיב כלכלי של עלויות ייצור התרופות, כאשר מובאות בחשבון עלויות חומר הגלם והאריזה, עבודה, חרושת, הקצאות הנהלה והוצאות כלכליות.

עלות חומר הגלם מאושרת על-ידי רואה-חשבון, ועלויות אחרות הינן בהתאם למשקלן הנלקח מהמאזן המאושר של החברה. שיעור הרווח בתחשיב הינו 10% עד 15%, שיעור המקובל גם בענפים אחרים המפוקחים על-ידי משרד התעשייה והמסחר.

אחת לשנה נבדקת רווחיות החברה המייצרת, כדי לבדוק אם החברה לא צברה רווחים מופרזים, דהיינו – מעל 15% מההון הפעיל של החברה הקשור בייצור תרופות.

2. בהתייחס למתח השיווק של הקמעונאים, דהיינו של הרוקחים, קיימים מתחי שיווק דיפרנציאליים אשר הולכים ופוחתים ככל שמחיר התרופה גבוה יותר. לאחר בדיקה מחודשת של הנושא לשנים 1991-1992 צומצמו פערי התיווך של מחירי התרופות.

3. לאור העובדה שמדובר ביותר מ-3,000 תרופות הנמכרות בבתי-מרקחת פרטיים, לא נראה לנו יעיל והגיוני לחייב את בתי-המרקחת להציב שלט ובו רשימת המחירים המרביים, זאת בהתחשב בעבודה שהמוצרים, דהיינו התרופות, אינם מונחים על מדפים גלויים לעין, כמקובל בחנויות רגילות.

עם זאת, המחירים המרביים נמצאים במחשב מרכזי, ומועברים למחשבי בתי-המרקחת הפרטיים, וכל אזרח רשאי לדרוש ולבדוק את המחירים המרביים לפני הרכישה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אתה לא סותר את העובדה שמחירי התרופות גבוהים לעתים פי עשרה מעלותן ליצרן. בדיון שהתקיים בעניין הזה הציע מנכ"ל משרד מבקר המדינה להציב את לוח המחירים, שיהיה חשוף לעיני כל צרכן בבית-המרקחת, ובכל מקום אחר.

אנחנו מודעים למספר הגדול של סוגי התרופות, ובכל זאת התרופות השימושיות ביותר – ואינני רוצה לנקוב במספר, אם זה 100 או 150 – מן הראוי לרכז אותן ולהציב שלט שקובע את המחיר המרבי שלהם, כנהוג לגבי מחירים בבתי-עסק אחרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דוד מגן, אם מבקרת המדינה – ואני מאמין לך – הנחתה אותנו, כפי שאתה אומר, אני מבטיח להביא את זה למשרד, ולנהוג בהתאם – – –

דוד מגן (הליכוד):

מנכ"ל משרד מבקר המדינה הציע את ההצעה הזאת במסגרת דיון שהיה בוועדה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

יש הבדל בין הצעה של מנכ"ל המשרד לבין המלצה של המבקר. אתה בוודאי מסכים אתי שאנחנו לא חייבים לקבל כל הצעה. חשבתי שזו היתה ביקורת של המבקר, ולכן אמרתי לך – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

– – – זה היה מאוד הגיוני – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מרגיש שסגן השר אוהד את הרעיון.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אתה רואה שאמרתי כי אם זו היתה ההנחיה, אני לא מוכן להתווכח על זה. אבל אני אומר לך יותר מזה. אני אביא את זה בפני הנהלת המשרד, ועל אף התשובה שניתנה, שקשה לעשות את הדבר הזה עם 3,000 תרופות, נראה אם אפשר להנחות בתי-המרקחת שיהיה גם אצלם לוח מחירים. אני חושב שזה הוגן.

בית-החולים הפסיכיאטרי "מזרע"

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

פורסם שבית-החולים הפסיכיאטרי "מזרע" שמצפון לעכו נערך לפתיחת שתי מחלקות חדשות, כדי לעמוד בצרכים הגדלים של אזור הגליל המערבי כתוצאה מגידול האוכלוסין, מריבוי טבעי ומעלייה.

עקב קשיים שהתעוררו באישור התוכנית להרחבת בית-החולים על-ידי מינהל מקרקעי ישראל, מתעכבת בניית שתי המחלקות, ובית-החולים הגיע כיום למצב של קריסה עקב מחסור במיטות אשפוז מתאימות.

רצ"ב תצלום הכתבה שהתפרסמה בעיתון "הד הצפון" ביום 6 באוקטובר 1993.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. מה מעכב כיום את הקמת שתי המחלקות?

3. מה יעשה משרדך על מנת לפתור את הבעיה, ובתוך כמה זמן היא תיפתר?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, מספר השאילתא של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, 1917, מעורר נוסטלגיה.

היו"ר ש' וייס:

אתה מתכוון להצהרת בלפור, אני מבין.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אינך כועסת עלי, חברת הכנסת סלמוביץ.

והרי תשובתי:

1. בבית-החולים "מזרע" אמורות להיבנות שתי מחלקות במסגרת תוכניות הפיתוח של בית-החולים. ואני אומר כאן לחברת הכנסת סלמוביץ ולחברי הכנסת, שבמשרד הבריאות תוקצב גם בשנה שעברה וגם השנה סכום כסף בנושא הבנייה בגריאטריה ובפסיכיאטריה. זאת אומרת, אם אנחנו אומרים שבונים, אז בונים. למרות זאת, בית-החולים אינו במצב של תפוסת יתר, וכאן הנקודה החשובה, כפי שמתואר בכתבה, ואינו עומד בפני סכנת קריסה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אינו עומד? לא שמעתי.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

איננו עומד. אין חשש. ואני חוזר ואומר, שאין תפוסה מלאה.

2. כפי שצוין בשאילתא, יש קשיים באישור תוכנית הקמת שתי המחלקות, הגורמים לעיכוב בתוכנית הבנייה, והם נובעים מהעדר אישור מעיריית עכו להקמת המחלקות הללו. אני בטוח שהשר ואני נדבר עם הוועדה לתכנון ועם ראש עיריית עכו, כדי לזרז את הביורוקרטיה שלנו, לפשט אותה ולזרז את אישור התוכניות.

3. שר הבריאות התערב אישית פעמים מספר בפניות למינהל מקרקעי ישראל ולעיריית עכו, כדי להשיג את האישור. הנושא התעכב מעט בשל הבחירות לרשויות המקומיות, ועתה, לאחר הבחירות, אנו מקווים כי הבעיה תיפתר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבריאות, בתוך כמה זמן, להערכתך, ניתן יהיה להתחיל בבנייה?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אמרתי שברגע שבו נקבל את האישורים, ואנחנו נזרז את קבלת האישורים. מדובר ב-1994-1995. יש לנו תקציב להתחיל בבנייה אפילו ב-1994, ואני אחראי לכל מלה.

פיקוח על מכונים רפואיים פרטיים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

"כל העיר" מיום 29 באוקטובר 1993 (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח, כי עשרות אנשים ששילמו עבור בדיקות במכון לרפואה מונעת גילו כי המכון ובעליו נעלמו, כי כספם ממילא ירד לטמיון, וכי הרופאים שהמכון טען שהוא קשור עמם עסקית ורפואית לא ידעו על כך כלל.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכם על מקרה זה?

2. האם רשאי מכון שכזה לפעול ולפנות לציבור ללא כל רשיון מטעם משרד הבריאות?

3. האם יש למשרדך אפשרויות לפקח על מקרים כמו זה, והאם קיים פיקוח בפועל?

4. מה הן מסקנותיכם בעקבות מעללי המכון האמור, והאם נוקט משרדך צעדים לסייע לאזרחים שהפסידו את כספם ולמצות את הדין עם המכון, שכנראה הולכים שולל?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא היתה כל פנייה למשרד הבריאות בגין מקרה זה, ולפיכך לא היה ידוע למשרד על כך עד כה.

2. לפי המצב המשפטי הקיים היום, אין למכון מסוג זה חובת רישום או צורך בקבלת רשיון, אלא אם מבוצעות בו פעולות פולשניות.

3. למשרד הבריאות אין אפשרות לקיים פיקוח קבוע על מכונים מסוג זה, אך במקרים שבהם מגיעות תלונות או שמתברר שהמכון מבצע פעולות החייבות ברישום – נעשית בדיקה.

4. כיוון שאין כל תלונה על פגיעה או רשלנות רפואית, על האזרחים שנפגעו כספית לפנות לערכאות המתאימות, ואין משרד הבריאות נוהג להתערב במקרים כאלה.

ביטוח רשלנות רפואית

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בזמן האחרון חלו שינויים בתחום ביטוח רשלנות רפואית (יציאת MDU מהתחום).

בעקבות שינויים אלו נוצר מצב, שבו כל מוסד רפואי וכל בית-חולים עושים דין לעצמם.

ברצוני לשאול:

1. מי הוא המפקח על נושא זה?

2. האם יש מקום לערב בנושא זה את הממונה על הביטוח במשרד האוצר?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

1. לא מובן לנו מנין השיג פרופסור לס את המסקנה, כי בעקבות עזיבת ה-"נוצר מצב שבו כל מוסד רפואי וכל בית-חולים עושים דין לעצמם". אני מבין שמדובר בביטוח לרשלנות רפואית.

את מקומה של ה-MDU בקופת-חולים הכללית ובביטוח חלקי לגבי רופאי המדינה קיבלה חברת AMEV; אמרו לי שזו חברה הולנדית, אני מקווה שאני צודק.

הסוכן שקישר את חברת MDU עם מוסדות הבריאות אף פנה לבית-החולים "הדסה" בירושלים והציע שיתקשר לחברת AMEV, אך הנהלת "הדסה" החליטה לעשות ביטוח בחברה אחרת.

אין צורך בפיקוח ספציפי על נושא זה.

2. כיום אין מצב שבו כל בית-חולים ממשלתי או בית-חולים של קופת-החולים הכללית עושה דין לעצמו, ואין צורך לערב בנושא את המפקח על הביטוח.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבריאות, שאלתי הנוספת נוגעת אף היא לעניין הרשלנות הרפואית. האם לא הגיע הזמן לעשות רפורמה בנושא הזה, ברוח החוק שמטפל בנפגעי תאונות דרכים? כידוע, נפגעי תאונות דרכים מקבלים פיצוי על נזק גוף, ללא שום קשר לשאלה אם היתה או לא היתה רשלנות, ולא מבזבזים זמן לברר את נושא הרשלנות, כאשר נושא הרשלנות הרפואית הוא נושא קשה ומסובך.

שאלתי: האם יתמוך המשרד ביוזמת חקיקה שתגדיר תאונה רפואית כמו תאונת דרכים ותבטיח פיצוי לאדם שנפגע, בין שהיתה רשלנות ובין שלא היתה? עצם הפגיעה יבטיח את הפיצוי, כמו במקרה של תאונת דרכים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, אני מבטיח לחבר הכנסת יורם לס ולכנסת, שאני לוקח את החוק של נפגעי תאונות דרכים, ואני מביא את ההצעה שלך כלשונוה להנהלה; יש הנהלה במשרד הבריאות, שמתכנסת לדיון, ואני חבר בה. אני לא יכול להגיד מה תהיה התוצאה. אני, לפחות, את העמדה הזאת מוכן לייצג.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר ישיב על שאילתא מס' 2018, של חבר הכנסת רון נחמן. בבקשה.

השתתפות המדינה באחזקת בתי-החולים לחולי נפש

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר הבריאות ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בתי-החולים לחולי נפש מקבלים ב-18 בכל חודש את השתתפות המדינה בתקציביהם.

דבר זה יוצר בעיות בתשלום משכורות לעובדים, בשל העובדה שאת המשכורת יש לשלם עד 9 בכל חודש.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. מה ייעשה בנדון?

3. מתי יבוא הדבר לידי תיקון?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

בנושא השתתפות המדינה באחזקת בתי-חולים לחולי-נפש הריני מתכבד להשיב, אדוני היושב-ראש:

1. התשלומים מתבצעים על-פי הסכם שנחתם עם המוסדות הפרטיים לחולי נפש, ב-18 בכל חודש.
2. משרד הבריאות משתדל אף להקדים את מועד התשלום, מדי חודש, אם תזרים הכספים מאפשר זאת; המזומנים.
3. המועד הנוכחי המוסכם עם המוסדות משמעותו, מבחינת המדינה כקונה שירותים, הקדמת תשלום, מכיוון שהאשראי הממוצע של כלל הפעילות הכספית הנעשית במוסד הוא ארוך יותר. לפיכך, אין מקום לשנות את המצב.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, לא קיבלתי תשובה על השאילתא שהגשתי. כאשר חוק הגנת השכר מחייב לשלם לעובדים את השכר עד 9 בחודש, אני חושב שהממשלה צריכה לתת דוגמה ולהסדיר את עניין התשלום, באופן מסודר, ולא על-ידי הסדרים על-פי מצב רוחו של אותו פקיד של האוצר, אגף התקציבים, או החשב הכללי, שמעביר את הכסף למשרדים. לכן, אני פונה ומבקש מכבוד סגן השר והשר, שיבחנו את הנושא של הקדמת התשלומים, ואותם בתי-חולים לחולי נפש יוכלו לקיים את הצוות שלהם ולא יעמדו בפני תביעות ושביעות, ואני לא צריך להסביר מה רבה וחשובה העבודה שעושים בבתי-החולים לחולי נפש. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת רון נחמן, וגם למוסדות הפרטיים, היות שהם חתמו על הסכם, אני לא הולך ביוזמתי לעשות ראורגניזציה בתאריך ההסכם. אני מציע לך שיפנו לשר הבריאות, למנכ"ל ואלי – עם העתק אלי – אני מבטיח לך שאני אביא זאת לדיון, ואם הכוונה היא לפער בין 18 בחודש ל-9 בחודש, או ל-10 בחודש, שמונה ימים של תשלום, הרי זה נוגע רק לפעם הראשונה, ואחר כך זה אותו דבר. אני לא רואה שום מניעה, אם זה מתאפשר, כי כתוב גם בתשובה, שלתזרים המזומנים אולי נמצא פתרון. אבל עליהם לפנות עוד הפעם, כי הם חתומים על ההסכם, ונוכל לטפל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני רוצה להודות באופן מיוחד לסגן שר הבריאות על האופי הקונסטרוקטיבי של ההתייחסות שלו למוסד השאילתא. אני רואה שבארבעה מקרים היו פה או פתרון או הבטחה לפתרון. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

ילדי תימן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 2565 ו-2868. שני בעלי ההצעות, חבר הכנסת דוד מנע וחבר הכנסת רענן כהן, יעסקו בנושא: ילדי תימן; ושר המשפטים ישיב.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רענן כהן ולא רן כהן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן. אם אמרתי משהו אחר – אני אמרתי חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת רענן כהן, אין כמעט סכנה שאני אטעה בקשר אליך. כן, בבקשה, חבר הכנסת מנע.

יש לי בקשה. אנחנו צריכים לכוון את עצמנו קצת להדלקת נרות. אם אתם, במקום עשר דקות, תדברו שבע דקות, ושר המשפטים יקצר, נספיק לגמור את כל הסט לפני הלביות.

דוד מנע (הליכוד):

אני אאכזב אותך?

היו"ר ש' וייס:

אני מרגיש שאתה עומד לדבר חמש דקות.

דוד מנע (הליכוד):

פעם אכזבתי אותך?

היו"ר ש' וייס:

טוב, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דנים אנו בבעיה כאובה מאוד של החברה הישראלית – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן, זה הנושא שלך.

דוד מנע (הליכוד):

– – למן הקמתה של מדינת ישראל. אנחנו דנים בבעיה של ילדי תימן. ילדים נעלמו, ושנים על גבי שנים דנו, דיברו, כתבו מאמרים, חזרו וכתבו, ובדקו וחזרו ובדקו, אבל השאלה עודנה נשאלת, והיא: מה היה פה? מה נעשה פה? ומה בדיוק קרה בפרשה הכאובה הזאת?

חבר הכנסת כהן ואני שמענו בצהריים עדויות – של ילדה, שהגדירה עצמה כילדת-תימן, והיא מחפשת את הוריה, ושל הורים שמחפשים את ילדיהם. חלק מאותם ילדים – יודעים שהם נמצאים, חלק נמצא בארצות-הברית, חלק נמצא באירופה וחלק נמצא במדינת ישראל.

במפגש שהיה בצהריים השתתף גם ראש מועצת ראש-העין, מר יגאל יוסף, שטען שאחותו נעלמה בתחילת שנות ה-50, וכפי הנראה נחטפה. עדויות רבות יש גם אצל יוצאי תימן, וחלקם גם חברים בעמותה שבראשה עומד הרב עוזי משולם, או בוועד הציבורי למען ילדי תימן, שריכזו פעולות רבות ועשו עבודה יסודית מאוד כל השנים. אין לי שום ספק שבעתיד תצטרך ממשלת ישראל חלק גדול מהמסמכים הללו, גם שיתוף ובדיקה של כל הדברים הללו.

הבעיה הזאת עודנה קיימת, הבעיה הזאת עולה יום יום עת הורים שואלים לאן נעלמו ילדיהם וילדים שואלים היכן הוריהם. ולא רק בילדי תימן עסקינן. מדובר במאות ילדים, רובם יוצאי תימן, אבל יש גם ילדים מעדות אחרות, יוצאי עירק, פרס, מצרים ואחרים. הבעיה קיימת ומחכה לפתרון.

לפני שנים מספר מצאו בכפר-יונה קבר ובו עצמות ילדים. היתה טענה שהם חלק מאותם ילדי תימן, והיתה טענה אחרת – שמעולם לא היו שם ילדי תימן. גם זה וגם זה, גם עדות זו וגם עדות אחרת, בסופו של דבר בדיקה צריכה להרגיע את כולם. שהרי אם אכן היו קבורים פה ילדי תימן – בואו נבדוק זאת. אם הורים טוענים שהילדים שלהם נעלמו, וחלק מהם גם יודע, למרבה הצער, איפה נמצאת הבת או היכן נמצא הבן – אני לפחות מכיר מקרה אחד של הורים, שהודיעו להם שילדתם נפטרה, והילדה נמצאת בארצות-הברית. יש השם, יש המשפחה המאמצת, והדברים מתחילים להתגלות לאט לאט, מה גם שבימים האלה, 1993, קרוב ל-40 שנה אחרי המקרים האלה – ההורים הזדקנו, האנשים שטיפלו בדבר הזדקנו, ייתכן שבעוד שנה, שנתיים, שלוש שנים לא נוכל לקבל עדויות מאותם אנשים, שהרי הגיל הביולוגי עושה את שלו, והורים לא יוכלו לתת עדויות בעתיד, וגם האנשים שעסקו בכך אז, אם הם היו אז בני 30-40, הרי כיום הם בני 80, ומי יודע מה יהיה בשנים הקרובות.

לכן, זאת התקופה, זאת התקופה הבשלה לבדיקת הנושא הזה, ואחת ולתמיד לתת פתרון להורים, לילדים, לאחים ולאחיות, והם ידועים. הרי ועדות בדקו זאת בעבר, לא הגיעו למסקנות מוחלטות, יש השמות, יש התעודות, לא הגיעו למסקנות ברורות.

לכן, חבר הכנסת רענן כהן ואני מציעים להקים ועדה ממלכתית, לקבל עדויות מכולם, לרבות נציג של המשפחות הללו, על מנת שתבדוק אחת ולתמיד את הפרשייה הזאת; ואין פה שום עניין, לא לחבר הכנסת רענן כהן, לא לי ולא לרבים אחרים מחברי הבית הזה. חבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, ציין שגם בקדנציה הקודמת דנו בזה, אבל רק דנו, לא סיכמו, לא היו מסקנות, והפרשה הזאת לא נבדקה עד תומה. לכן, אני חושב שהיום, ב-1993, כ-40 שנה אחרי המקרים הללו, יש צורך בוועדת חקירה ממלכתית שתבדוק את הנושא הזה ותרגיע את כולם, את ההורים, את הילדים, את הציבור; לא לעשות חשבונות, אלא פשוט לדעת בדיוק מה היה פה ולתת תשובות להורים וילדים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה. גם אתה תשתדל לקצר, כדי שנתארגן לקראת הדלקת הנרות. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אכן היום קיימנו ישיבה ארוכה עם עשרות רבות של נכבדי העדה, ישבנו ושמענו, חבר הכנסת דוד מנע ואני. מה ששמענו מפיהם – שבנושא הכאוב הזה יש פרשה של 1,700 איש שנחטפו ממוסדות המדינה, כ-20% נמכרו בישראל וכ-80% נמכרו בארצות-הברית. זו פרשה שהתחילה עם הקמת המדינה, ועד היום אין עליה תשובה.

אני רוצה לפתוח את נאומי במסקנה הראשונה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שאמרה: "פרשת ילדי תימן הנעדרים היא טרגדיה משולשת: של ההורים הביולוגיים, של ההורים המאמצים ושל הילדים המחפשים את זהותם, המקפלת בתוכה מטען אנושי שאין לו אח ורע. כ-40 שנה חלפו מאז הופרדו ילדים מהוריהם וילדים הורחקו מהוריהם, אך הכאב עדיין טרי ועמוק בלבבות הילדים והוריהם".

פרשת ילדי תימן חייבת להדליק כל לב רגיש ולעורר את מצפונם של האחראים, להתייחס אליה בהכנעה ובכובד ראש. עד היום מסרב הלב היהודי של האמהות, האבות והמשפחות לקבל את האינפורמציה, אולי השקרית – בעיניהם של אלה שהיו אתנו היום – שהילדים נפטרו ונקברו. וכך קורה שפרשת ילדי תימן הנעדרים מסרבת לרדת מסדר-היום הציבורי. הנושא הכאוב הזה עולה מפעם לפעם על סדר-היום, אולם משום-מה אינו מגיע למיצוי.

יושבים כאן אתנו למעלה מ-100 אנשים שבאו לשמוע את הדיון. הם נמצאים ביציע. הם רוצים לשמוע גם את עמדתה של הכנסת בסוגיה הזאת.

גורלה של יהדות תימן בגלות היה קודר. אלפיים שנות גלותה היו פרק היסטורי רצוף ייסורים ותלאות. משנפתחו שערי הארץ בשנת 1949, עלו יהודי תימן בהמוניהם לארץ, וחזון הגאולה שלהם החל להתממש. הם הגיעו כשלדים, לבושי קרעים, חלקם סובלים מתת-תזונה וממחלות קשות, אולם הם לא נתפסו לייאוש, והם הבינו שהם צריכים לשאת את כל סבלות הדרך עד שיגיעו אל המנוחה והנחלה במדינת ישראל, הארץ שבמשך שנים חלמו עליה.

על הקושי הזה היתוספו קשיי קליטה של זקנים וצעירים, קשיי שפה, חולי רב. בתהליך קליטתם בארץ, אדוני היושב-ראש, הועברו הפגועים מבני העדה, ובעיקר התינוקות, לבתי-חולים. מספר רב של ילדים מעולי תימן אבדו עקבותיהם, והוריהם לא ידעו היכן הם.

במשך 17 שנים, בשנים 1949-1966, ריחפה תעלומת הילדים. על מספר הילדים האבודים יש גרסאות שונות. זה ממש מדהים, המספר שמדברים עליו. כאילו לא מדובר בילדינו, באחינו, במשפחותינו. מדברים על 955 ילדים. באחרונה הגיע מספרם ל-1,700. אבל לא עושים מאומה.

בשנת 1966 זכתה הפרשה להד תקשורתי, כי בשנה זו קיבלו אחדות מהמשפחות צווי גיוס לצבא לבניהם הנעדרים. ההורים שבו לסיוט הנורא ודרשו לדעת אחת ולתמיד האם בנם, או בתם, חי או מת.

אני רוצה להביא כאן דוגמה של מסמך אחד, בקשר לילדה בשם משה חוברה. היתה פנייה בקשר אליה, כדי לדעת מה קורה אתה. בתשובה של משרד הפנים נאמר: התושב עזב את הארץ ביולי 1963. כשפנו בעניין זה למשרד העבודה והרווחה, התשובה שנתקבלה היא: "בהמשך לפנייתך ולשיחותינו הטלפוניות בקשר לילדה משה חוברה, בדקנו אצל רשם פנקס האימוצים ובגנזך, ולא מצאנו כל רישום המעיד על אימוצו של הילד". ועוד מכתב על משה חוברה, ממנהל האוכלוסין: "בעניין בקשתך למתן תעודת פטירה ע"ש חוברה משה, צר לנו להודיעך כי לא מצאנו את שם המנוח/ה בפנקס הפטירות".

ביואר 1967 מינו שר המשפטים דאז, יעקב שמשון שפירא, ושר המשטרה דאז, אליהו ששון, ועדת חקירה בפרשת היעלמותם של ילדי תימן. ועדת מינקובסקי-בהלול הגיעה למסקנות מסוימות, לא אכנס אליהן. ועדה אחרת קיבלה עוד מסקנות.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע הקמת ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת חטיפתם ומכירתם של ילדי תימן. ועדה כזאת דרושה כדי שיעשה צדק עם ההורים שילדיהם נעלמו, כדי שלעם תהיה תחושה של ניקיון כפיים ומצפון מול ההורים הדורשים זאת, וכדי שההיסטוריה הציונית לא תסחב עמה את הכתם המכוער של סחר בילדים ואימוץ ללא רשות הוריהם.

אם נצא עם החלטה על הקמת ועדת חקירה, ואני מדבר בשמי ובשם חבר הכנסת דוד מנע, אנחנו נביא גאולה וניטיב את התחושה של אותם אנשים הסובלים זה שנים רבות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברי הכנסת דוד מנע ורענן כהן על היוזמה ועל העלאת הנושא המרגש והחשוב הזה לדיון.

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, בספטמבר 1988 מינה ראש הממשלה דאז, מר יצחק שמיר, ועדת בירור בראשות השופט ד"ר משה שלגי לעניין ילדי תימן הנעדרים. הוועדה התבקשה לטפל בעניינים ובתלונות שלא נדונו ולא נבדקו בעבר על-ידי ועדת בהלול-מינקובסקי, שהוקמה בשנת 1967 והזכרה על-ידי חבר הכנסת רענן כהן. אשר לעניינים שטופלו בעבר על-ידי ועדת בהלול, אמורה היתה ועדת השופט שלגי לטפל רק במקרים שבהם נמצא חומר עובדתי שלא נבדק בעבר.

חברים נוספים בוועדת שלגי הם נציג מינהל האוכלוסין במשרד הפנים, נציג משטרת ישראל, נציג היועץ המשפטי לממשלה, וכן ראש מועצת ראש-העין, שהוא יושב-ראש הוועד הציבורי לעניין ילדי תימן.

הוועדה החלה לפעול באוקטובר 1988 ופרסמה מודעות בעיתונים, שבהן הוזמן הציבור למסור תלונות על היעדרם של ילדים וכל מידע הקשור בנושא.

הוועדה ריכזה חומר ממקורות שונים, מפניות הציבור, ממשטרת ישראל, מחוקר מומחה לנושא באוניברסיטת בר-אילן, וכן נבחן חומר שהובא ממשרדי הסוכנות ומגנזך המדינה.

הוועדה הכינה רשימה של כמה מאות שמות, בהם כמה ילדים שנעלמו עוד בעדן, בטרם הגיעו ארצה, וכן כמה ילדים שנעלמו באותה תקופה ואינם יוצאי תימן, והחלה לבדוק מקרים אלה אחד לאחד, תוך שהיא מתמקדת בבירור גורל הילדים ולא דווקא באחריות האנשים והמוסדות שהיו מעורבים בנושא.

בתחילה נערכו הבדיקות על-ידי אנשי מינהל האוכלוסין. עם התרבות הבדיקות, ולאחר שניסיון להעסיק שוטרים בגמלאות, שהיו חוקרים בעבר, לא עלה יפה מבחינת קצב העבודה והיקפה, החליטה הוועדה לפני כשנה להעסיק גם חוקרים פרטיים מטעמה. חוקרים אלה בודקים כיום את כל החומר הרלבנטי שנמצא בגנזך המדינה, בארכיוני הסוכנות, ברשימות שנותרו מאותה תקופה בחברות-קדישא, בבתי-חולים, במוסדות נוער ומוסדות נוספים, ובמידת הצורך אף שבים החוקרים ופונים למשפחות שהתלוננו, לרשויות האימוץ ולגורמים נוספים.

עד כה הסתיים הבירור בכשלושה-רבעים מכל המקרים; יתר המקרים נמצאים בשלבים שונים של בדיקה. מאחר שעבודת החוקרים נמצאת כיום בעיצומה וחלה התקדמות ניכרת בטיפול, אני מציע להניח לוועדה נכבדה זו לסיים את עבודתה. לפיכך, ניתן להסתפק היום בדברי ולחזור ולהעלות נושא זה לדיון בסיום עבודתה של הוועדה, כי אני מניח שחברי הכנסת הנכבדים המציעים, דוד מנע ורענן כהן, אולי לא היו ערים לשלב זה, לשלב מתקדם זה שבו נמצאת ועדת השופט בדימוס שלגי. אבל אם חברי הכנסת הנכבדים דוד מנע ורענן כהן מבקשים להמשיך את הדיון בנושא רגיש זה בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת, אני משאיר את זה לשיקול דעתם, ולי אין שום התנגדות גם לכך. זה לשיקול דעתכם.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה מבקשים חברי הכנסת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה מסתפק בהודעה או שהיית רוצה שוועדת העלייה והקליטה תדון בכך?

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה דיון בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע?

דוד מנע (הליכוד):

ועדה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, יש כאן הסכמה, אבל יש שני חברי כנסת שרוצים להסיר את הנושא מסדר-היום: חבר הכנסת סילבן שלום – לגבי הצעתו של חבר הכנסת מנע, וחבר הכנסת בא-גד – לגבי הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה, חבר הכנסת סילבן שלום, דקה אחת.

אני רוצה להסביר היום במיוחד, שאלה שמבקשים להסיר לא מתכוונים לכך, הם רוצים להביע עמדה. אני אומר את זה בעיקר בגלל האורחים שיש לנו ביציע, כי לכולם יש רצון טוב כאן.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, טוב שאמרת את זה. מובן שהבקשה היא בקשה טכנית, כדי להביע עמדה ולהצטרף לשני חברי הכנסת שהעלו נושא חשוב מאוד.

הנושא של ילדי תימן הוא נושא כאוב מאוד בעדה התימנית. אני יכול לומר, כמי שהסתובב הרבה בארץ גם במסגרת מערכת הבחירות הפנימית שלי, ופגש הרבה מיוצאי תימן, שבמקומות רבים ביקשו ממני ושאלו מה אפשר לעשות למען העניין.

אני חושב, אדוני שר המשפטים, שהוועדה הזאת שקיימת היא ועדה חשובה, אני גם מכיר את השופט שלגי, הוא היה מורה שלי, ואני חושב שטוב יהיה שהוועדה תסיים את התפקיד שלה בהקדם האפשרי, כדי שנוכל לדעת סוף סוף מה עומד מאחורי ההיעלמות של אותם ילדים קטנים ומסכנים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, פסוק פסוקך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, קיבלתי בסיפוק את הודעתו של שר המשפטים על הוועדה, ואני מציע משהו טנטטיבי, על תנאי: שזה יועבר לוועדה, ואם לא נהיה מרוצים מהתשובה, אם היא לא תספק, נדון בכך.

ואני רוצה לומר רק משפט אחד: הפרשה כולה היא פרשה טרגית, והיא כתם, עד שהיא תתברר. לכן, אני חושב שיש לייחס לה משקל מעבר למקובל, כי זו פרשה טרגית, מראשית הולדתה של מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אם מותר לי להצטרף להצעתו של חבר הכנסת בא-גד, כדי שיהיה רשום בפרוטוקול: אנחנו נעביר את זה לוועדת העלייה והקליטה. אנחנו ממליצים, לא מחייבים, שהוועדה תמתין – מתוך רצון חופשי שלה – כדי שלא תהיה עבודה של שתי ועדות מתחרות, ובשלב מסוים היא תיכנס לעניינים, כשהיא תחוש שזה חיוני. זאת המלצה, ויושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ינהג כהבנתו.

חברי הכנסת, יש פה הסכמה, ואנחנו מצביעים על ההצעות האלה בצוואת – בעד, נגד וכן הלאה. בעד – המשמעות היא העברה לוועדה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. בעצם כל חברי הכנסת כאן חברו יחדיו כדי לסייע למשפחות ולכל אלה שכל כך סובלים מהנושא הזה, כדי לקבל תשובות קצת יותר ברורות. תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו מפסיקים את הישיבה, הפסקה קלה. כולכם מוזמנים לטרקלין לברכות, להדלקת נרות של חנוכה. כמובן, כל באי הבית מוזמנים – חברי הכנסת וסגל העובדים. אנחנו נשמיע צלצול, ואז נשוב לאולם המליאה להמשך הדיונים. ובכן, הפסקה קלה.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:54 ונתחדשה בשעה 17:27).

הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת.

אנו ממשיכים בדיון בנושא: הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע – של חבר הכנסת רון נחמן. ראשון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

בכל זאת, אדוני היושב-ראש, אני הייתי מציע שייעשה מאמץ לגייס עוד כמה חברי כנסת. המצב הזה איננו מכובד.

רון כהן (מרצ):

אגיד לך את האמת, התחרות עם הסופגניות היא תחרות בלתי הוגנת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם חבר הכנסת רפאל איתן יסכים לחכות עוד כמה דקות, עד שיבואו עוד חברי כנסת, אני לא מתנגד. כנראה חברי הכנסת עדיין לא גמרו לאכול את הליביות. כולם גמרו לאכול גם את הליביות וגם את הסופגניות?

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, זה לא מעלה ולא מוריד. יבוא אחד, ילך אחר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברור שהעניין הוא פוליטי. אנחנו מדברים על שירותי חירום ביהודה, בשומרון ובעזה. העניין תלוי בגישתם של השלטונות לתושבי יש"ע, לתפקידם ולחלקם בבניין הארץ.

המתנגדים לחיזוק ההתיישבות יחפרו נימוקים ותירוצים מתחת לאדמה, כאשר בצביעותם הם מבדילים בין "שטחים" לבין שטחים. אלה שנכבשו בשנים 1948 ו-1949, ובעקבות הכיבוש גורשו

מבתיים מאות אלפי פליטים, הם שטחים לגיטימיים. אלה שנכבשו בשנת 1967 – פסולים. למה?
על-פי איזה מוסר? בהתאם לאיזה חוק בין-לאומי?

תשמעו את הצדיקים הללו, הפוסלים את תושבי יש"ע ובעצמם גזלו אדמות וירשו את תושביהן
הלגיטימיים השוכנים כבוד במחנות פליטים. אני לא מרחם על הפליטים, אלא על הצבועים המתנהגים
כבנות-יענה. אבל הערבים אינם מתפתים להאמין לכם, אתם, היושבים על אדמתם לבטח.

ממשלת ישראל חייבת לתת לתושבי יש"ע כל מה שנותנים לקיבוצים סאסא, שובל, להב, זיקים, בית-
ניר ואפילו יפעת, המיוצגת כאן על-ידי צדיק ותמים בדורותיו שביתו נבנה על אדמה שנגזלה, אדמה
שדודה, ובעליה שוכנים לא הרחק מאדמתם, באזור נצרת וסביבתה. והם מדברים.

אין שמץ של הגינות, אמת וצדק בהתייחסותכם לחלוצי יש"ע, חלוצים אמיתיים, שכל כך מרגיזים
אתכם כי הם מראים לכם ומראים לכולנו מה הייתם פעם – ונעלמתם ממפת החלוצים, הבונים,
הכובשים. "הציונות – כובשת, לוחמת", אמר יוסף חיים ברנר לפני הרבה מאוד שנים.

זוהי ממשלת "ספר לבן", שחלק מאתנו עוד לחם נגדו, לרבות ראש הממשלה, והיא תירשם
בהיסטוריה הציונית כממשלה שניסתה לשים קץ לציונות ונכשלה. כי העם יכשיל את אלה שאיבדו
דרכם והרסו את הבסיס שעליו קמה ונבנתה מדינת ישראל.

העם הזה חזק, וודאי שיתגבר על החותרים תחתיו.

תושבי יש"ע, אתם התקווה הציונית הלאומית. אתם הדוגמה והמופת בהווה ולדורות הבאים. אתם
גאוותנו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, בשלב הזה אני סוגר את הרשימה ומקציב חמש דקות לכל נואם.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. מי שאיננו, מפסיד את רשות הדיבור. אחריו –
חבר הכנסת מאיר שטרית, גם הוא מפסיד את רשות הדיבור. אחריו – חבר הכנסת אברהם בורג, גם
הוא מפסיד את רשות הדיבור. אבל מי שנמצאת פה ונכללת ברשימה ומקבלת את רשות הדיבור היא
חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת רן כהן, שגם הוא נמצא פה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו נוסעים היום ברחבי יש"ע בתחושה קשה ביותר. התחושה
הזאת נובעת מכך שיש מעין הפקרה של המתיישבים, אין די שמירה, אם זה בדרכים, אם זה
ביישובים עצמם. התחושה שמלווה את התושבים היא, ששעתם קצרה אולי, שהדרך לא ברורה, שכל

מפעל חייהם, שהילדים שהם גידלו ועדיין מגדלים ביישובים השונים, יישובים לתפארת כמו אריאל, שילה, יישובי גוש-קטיף – כל היישובים האלה, כל החיים שנבנו שם, כל הזיכרונות, כל המהויות, כל אלה עומדים עכשיו במין צל של ספק.

אני שואלת, וחברי שואלים יחד אתי, למה מוטל על כל ההווה הישראלית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה וכן ברמת-הגולן, למה מוטל בכלל צל של ספק? אסור היה לנו כאן, בארץ-ישראל, להגיע למצב הזה, שאנשים שחיים פה, שחבלי ארץ אלה שהם חלק ממולדתנו, חלק מארץ אבות, יהפכו בשעה זו למעין סימן שאלה בישות ובהווה הישראלית.

אסור לנו, בשום אופן, ללכת ברוח הזאת. אנחנו צריכים לתת להם, לתושבים החיים שם, ביטחון. לממשלה צועדת עכשיו בצעדים שנראים חסרי אחריות, במעין שלשלת ויתורים שאנחנו עדיין לא יודעים מה קצה – לומר לה שהדרך איננה דרך הציונות, היא דרך-לא-דרך, ובוודאי איננה הדרך שהובילה אותנו לכאן; היא איננה הדרך שבה הגיעו הורינו לכאן, לארץ, ובנו אותה.

אני גדלתי בכפר. כשאני חושבת על כפרי היקר, כפר ביצרון, אני נזכרת שכאשר היינו ילדים, ה"פדאיון" היו מגיעים מדי לילה כמעט, והביטחון היה מאתנו והלאה. אני חושבת על התקופה של מלחמת השחרור, כאשר פינו אותנו מן הכפר. אני חושבת על כל הצעדים, על כל הדרך שהורי הלכו בה בבואם לארץ, בבנייתם את הארץ הזאת, במאמצים שהם עשו, בהקרבה העצומה שלהם, ובשמחה על כל עץ שצמח.

לבוא היום אל האנשים כמונו, שבאו לאותם מקומות, ולומר להם: העתיד שלכם איננו ברור, שהם יהיו תלויים באיזו החלטה של רב-מרצחים, האם הוא יסכים לכך, או האם הוא יסכים לדרך אחרת?

אני תוהה איך הגענו למצב הזה. זה לא נכון וזה לא צודק, לא לשם כך הגענו לכאן. הלוואי שהיה מצב, שכולנו היינו מתאחדים כאן, כל חברי הכנסת, בהחלטה חד-משמעית, שארץ-ישראל היא ארץ-ישראל שלנו, שלמענה אנחנו חיים, שאותה אנחנו חיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גם אתה, דראושה, אתה נאמן לארץ-ישראל, כך אני מאמינה. אתה לא מייצג כאן מישהו אחר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מדינת ישראל בגבולות 1967.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא, לא. ארץ-ישראל היא ארץ-ישראל כל כולה. כל כולה היא ארץ האבות. שלכם – זאת המצאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שם זה כיבוש, כאן זו מדינת ישראל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

על מה אתה מדבר? מי קבע את הגבולות של 1967? זאת מסקנה בלתי צודקת, לא מבחינה היסטורית, לא מבחינת השורשים שיש, לא משום בחינה שהיא. זה היה גבול חסר משמעות לחלוטין. אין שום הצדקה לחזור לגבולות שהם גבולות אושוויץ, כפי שידוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

החלוקה – זה יותר טוב?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גם לזה לא הסכמתם; גם לזה לא הסכמתם, וגם היום אינכם מסכימים. תמיד אני שואלת את עצמי את מי אתה מייצג, את אש"ף? את ערפאת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

את גבולות 1967.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הלואי שהיינו מתאחדים כולנו סביב החלומות, סביב הערכים, סביב המהויות, שעבורם הגענו לארץ הזאת ונשבחנו. אנחנו נמשיך לקיים ולהקים גם יישובים, גם התנחלויות, כדי לשמור את ארץ-ישראל כמדינה ליהודים, היחידה בעולם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חברת הכנסת בלומנטל, את לא חושבת שאת מגזימה כשאת פונה לחבר הכנסת דראושה, כאשר כל ממשלת ישראל הולכת היום לגישה שהוא מטיף לה כל הזמן?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

על זה אני מצרה. לא תיארנו לעצמנו לפני שנים שכך יהיה. על מה יושבת ואמונה כנסת ישראל אם לא לשמור את מהותה ואת קיומה של המדינה הזאת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אמרתי שאני רוצה שחבר הכנסת רון נחמן יחזור הביתה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הבית שלו זה אריאל. על מה אתה מדבר? זה הבית שלנו. בית של אלפי שנים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני הייתי בבית שלי לפני שאתה באת לכאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, הבמה ניתנה לחברת הכנסת בלומנטל. נא לאפשר לה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אתה מהווה פה מוקד בכל ויכוח. יש פה מצב כזה, שאחד עומד על הבמה ואחד יושב במקומו, וכל הוויכוח מתנהל סביב אותו חבר כנסת שיושב במקומו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מתייחס באהדה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, גם אם אני מתנגד לדעותיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נתמקד בנאום של חברת הכנסת בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לפחות בנושאים שהם בנפשנו, בוודאי בנושא של שירותי הצלה ביש"ע, תהיה הסכמה מקיר אל קיר בבית הזה. כי בשום אופן אינני יכולה להאמין, שחבר הכנסת דראושה מסכים שחיי אנשים יהיו הפקר ושלא יהיו להם שירותי הצלה. אני מקווה שלפחות בהקשר זה תהיה אחדות דעים בבית הזה.

אני מאחלת לתושבי יש"ע המשך עבודה פורייה, בניין ושגשוג הארץ. אנחנו אתכם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן, ואחריו – לחבר הכנסת אברהם יחזקאל; אם הוא לא יהיה – לחברת הכנסת דליה איציק; אם היא לא תהיה – לחבר הכנסת אבנר חי שאקי; אם הוא לא יהיה – לחבר הכנסת חיים דיין, שנמצא כאן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לברך, אדוני היושב-ראש, אותך ואת כל הנוכחים בחג חנוכה שמח. הלואי שנצליח, כפי שהצלחנו אתמול והיום, לסכל את מעשי המרצחים שמנסים ביום הזה ובעיתוי הזה לפגוע ולרצוח בנו ובהסדר השלום. הלואי שהאור ידלק לטובה ולעידוד הגבורה בכל בית בישראל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כבר בראשית הדברים, גם ליוזמתו של חבר הכנסת רון נחמן וגם לדברים של קודמתי חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שלעניות דעתי שירותי חירום והצלה צריכים להיות לכל אדם, לכל אזרח, לכל יהודי, לכל ערבי, בכל מקום שבו הם נדרשים. בעניין הזה לא יכולה להיות מחלוקת לגבי גבולות.

לפני שבועיים הייתי באנטבה, באוגנדה. ראיתי עד לאן הגיעה זרועה הארוכה של מדינת ישראל כשהיה צריך לעזור ליהודים. אני מכיר במדינת ישראל שירותים שניתנים לכפרים ערביים נידחים, ליישובים יהודיים נידחים. אני חושב ששירותי חירום והצלה צריכים להיות על-פי הצרכים ולא על-פי לאום, לא על-פי מין, לא על-פי דת, לא על-פי גזע. הם צריכים להינתן לכל מי שנזקק להם.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר היום שניים-שלושה דברים לחברי מן הימין. הלוא באמת אין צורך לנצל, לפעמים באופן מוגזם ומופרז, תאמינו לי – במובן מסוים גם מזיק, כל נושא וכל עניין וכל אירוע, כדי לבוא ולבכות לעם ישראל עד כמה הביטחון של התושבים בשטחים הולך ויורד ופוחת ועד כמה פוגעים בהם.

השינוי שהממשלה הזאת עושה ביחסה למתנחלים הוא לא בפגיעה בהם לעומת אזרחי מדינת ישראל – אלא עד עכשיו היא עדיין לא הספיקה להפחית מכל טובות ההנאה היתירות שממשלות הליכוד נתנו למתנחלים יותר מאשר לאזרחי מדינת ישראל האחרים.

אתם יודעים שעל בחינות בתוך ישראל עדיין משלמים פי עשרה יותר מאשר בשטחים, בהתנחלויות. אתם יודעים שעדיין זול יותר לקנות בתים בהתנחלויות מאשר בתוך ישראל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא נכון.

רן כהן (מרצ):

אל תגיד לי לא נכון. אני יודע את המספרים יותר טוב ממך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא נכון.

רן כהן (מרצ):

אל תגיד לי לא נכון. אתם יודעים שבשמירה ובהקצאת כוחות ביטחון להבטחת הביטחון של כל אזרח בשטחים, הממשלה, הצבא, השב"כ והמשטרה משקיעים פי עשרה ופי מאה יותר מאשר בתוך מדינת ישראל, יותר מאשר בתל-אביב ואפילו יותר מאשר בירושלים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — — לא יותר מאשר — — —

רן כהן (מרצ):

אז אל תדברו על כך שממשלת ישראל מפקירה את הביטחון.

הייתם צריכים לקום ולהלל את הממשלה הזאת על כך שפעם ראשונה, בהסכם עם אש"ף, מובטח שחיי היהודים בהתנחלויות יישמרו, לא רק על-ידי צה"ל אלא גם על-ידי ההסכם עצמו. אבל אתם לא מסוגלים להוציא מלה טובה אחת על הממשלה הזאת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא מגיע לה.

רן כהן (מרצ):

כי מה שאתם רוצים זה לא השלום ולא הביטחון לתושבים. אתם רוצים להפיל את השלום. לא את הביטחון אתם מבקשים אלא את נפשו של השלום, להקריב אותו ולרצוח אותו.

פיני בדש (צומת):

— — —

רן כהן (מרצ):

הדבר השני שאני רוצה לומר – אני מודה על האמת, חבר הכנסת פיני בדש, זה לא מתאים, כיוון שכאשר מדברים על שירותי חירום והצלה, צריך לדבר ברגישות גבוהה קצת יותר מאשר כאשר מתעסקים בפוליטיקה סתם.

אני אומר, בבית הזה מדברים פוליטיקה. אני לא צבוע ולא עושה פרצופים.

עומד כאן חבר הכנסת רפאל איתן – אפשר להשתגע מן העניין הזה – ומצטט את ברנר: הציונות כובשת, לוחמת, היא תכבוש ותילחם.

רבותי, הציונות אין דינה לכבוש כל חייה. דינה להבטיח את עתידו של העם היהודי בארץ-ישראל. זה דינה. היתה תקופה שבה היא היתה צריכה לכבוש, והיא כבשה. עכשיו היא צריכה לכבוש את השלום. עכשיו היא צריכה לשחרר אותנו מן השטחים, מן התלות ומן השלטון בהם. היא צריכה לשחרר מהאימה של העימות והמלחמה. זאת הציונות. היא דינמית, היא פתוחה, היא פלורליסטית, היא יודעת בכל תקופה מה היא צריכה להבטיח. והיום, גדולי הציונות יודעים שמה שצריך היום זה להבטיח את קיומו של העם היהודי במדינת ישראל, ליד העם הפלשטיני במדינתו העתידית, ולא יהיה פתרון אחר אלא הפתרון הזה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול אותך שאלה?

רן כהן (מרצ):

רק ברשות היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין לו עוד זמן, הוא כבר דיבר על זמן שאול. חסרים פה חברים, לכן אני, באופן יוצא מן הכלל, אם אתה גם מסכים – – –

רן כהן (מרצ):

אבל יש לי עוד משפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם תגמור את המשפט. אבל קריאת הביניים תהיה קריאת ביניים ולא נאום.

רן כהן (מרצ):

הערה שלישית ואחרונה, ואולי מוטב שאומר אותה לפני שאתה שואל את השאלה, כיוון שאתה אולי גם תוכל להתייחס אליה. אני רוצה לומר מלה אחת, ודווקא היום: אתם יודעים מצוין שאני מתנגד לעשייה של כל המתנחלים ושל כל ההתנחלויות. אבל אני יודע להבדיל הבדל היטב בין ראשי יש"ע ורוב עצום של התושבים, שרוצים לחיות במדינת ישראל דמוקרטית ולכבד את החוק ואת הדמוקרטיה, לבין מיעוט אלים וקיצוני, שמוכן להרים יד לא רק על הדמוקרטיה הישראלית, אולי גם על ראשי יש"ע – אולי, אינני יודע; רון נחמן יודע טוב יותר ממני בעניין הזה.

דן תיכון (הליכוד):

מה היתה האמירה הזאת? בשביל מה?

רן כהן (מרצ):

אגיד לך למה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, תסמוך על חבר הכנסת כהן שהוא יודע להסתדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע, אני מחזק את דבריו.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, תאמין לי, לא זאת הנקודה. הנקודה היא, חבר הכנסת תיכון, שכאשר אני עוקב אחרי ראשי יש"ע – ואני לא רוצה להתייחס עכשיו לקיצונים, שעושים מעשים אנטי-דמוקרטיים, אנטי-חוקיים, לרבות הרצח בתרקומיא ומעשים אחרים; אני מדבר עכשיו על ראשי יש"ע, ואני מביט במלחמה שלהם בממשלה ובהסתכלות שלהם כלפי הקיצונים בשטחים – ראשי יש"ע מתעבים,

שונאים ורודפים את הממשלה פי מאה מכפי שהם מגנים ומסתייגים מהקיצונים, שידיהם מתחילות להיות מגואלות בדם. זה מאוד מדאיג אותי, מאוד מדאיג אותי, וזה מאוד מדאיג אותי היום, כשבאים לבקש, ובצדק, שירותי הצלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כהן, אתה כבר מדבר פי שניים מהזמן הקצוב.

שאלה קצרה מאוד לחבר הכנסת שאול יהלום, ותשובה קצרה מאוד, אחרת לא הייתי מאשר.

שאול יהלום (מפד"ל):

שאלה לחבר הכנסת רן כהן, ואני מצטמצם למה שהצעת, לדבר על שירותי חירום והצלה. אני רוצה לשאול אותך: אם יתברר לך – ואני אחראי לכל מלה שאני אומר – שממשלת ישראל, ואתה חלק מהקואליציה, יושב-ראש סיעה שתומכת בה, מבטלת היום בניית מקלטים ביישובים ביהודה ובשומרון, מקלטים שאושרו, שמפקדת העורף טוענת שחייבים לבנות שם מקלטים, רק משום שהיא לא רוצה לתת תקציב ולבנות מקלטים ביישוב שמעבר למה שהיה פעם "הקו הירוק", האם אתה מוכן לגנות את הממשלה על כך?

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להיות אתך לגמרי ישר וקצר. במקום שבו מפקדת פיקוד העורף, בראשותו של האלוף ליבנה, תכריע שצריך לבנות מקלטים, על-פי הסדר הנכון צריך לבנות, זו בשבילי פסיקה אחרונה, משום שזאת שאלה מקצועית.

למיטב ידיעתי – טיפילתי הרבה מאוד בנושאים של מקלטים, כפי שאתה יודע, במלחמות הארוכות בגבול הצפון – בעיקרו של דבר דרושים מקלטים למקרה של התקפה ולמקרה של הפגזה. הדבר הזה צריך להישקל. אם הוא דרוש, צריך לעשות אותו. אני מאוד מקווה שההתנחלויות לא עומדות בפני סכנת הפגזה או כיבוש.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה הגענו לאיזו הבנה. יפה. תודה רבה.

חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי – איננו. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אני רואה, לפי החברים הרשומים פה לרשות הדיבור, שעד אלי לא נמצא איש, אז כנראה אחרי חבר הכנסת חיים דיין אני אצטרך לדבר.

דוד מנע (הליכוד):

אני מציע שאדוני היושב-ראש יסתכל היטב באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם התכופפתי כדי לראות אותך, אבל לא ראיתיך. בכל זאת, אם אתה תסכים, אני כבר ביקשתי מחברתי אסתר סלמוביץ שהיא תחליף אותי לכמה דקות, כשאני אדבר, כי אינני יכול גם לדבר וגם לנהל ישיבה. בהסכמתך, אסתר תחליף אותי עכשיו. אני אודה לאסתר סלמוביץ שתחליף אותי, ואני אדבר אחרי חבר הכנסת דיין, ואחרי – חבר הכנסת מנע.

חיים דיין (צומת):

חברי הכנסת, מדינה אשר מסמנת את אזרחיה ומדרגת אותם לפי סוגים היא מדאיגה. אני אומר זאת נוכח המגמתיות ביצירת פערים בין יישובים ליישובים במדינת ישראל.

שירותי החירום ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה נועדו לתת מענה לאוכלוסייה שנמצאת או תימצא בשעת מצוקה, ושירותים אלו נועדו בעיקר למנוע קיפוח חיי אדם. הזנחת הממשלה את האוכלוסייה הזו היא פשע, ובכך היא מסכנת את התושבים, אשר משרתים גם הם את ביטחון המדינה, ואילו היא מפקירה את ביטחונם.

לפי בדיקה שערכתי בעיקר ביישובים המוגדרים "מעבר לקו הירוק" על-ידי ממשלת רבין, אכן יש שלוחות של מגן-דוד-אדום, כיבוי אש וחלק משירותי ההצלה בחלק מהיישובים, אך הממשלה אינה מתקצבת אותם, במטרה להביאם למיתת נשיקה. יתירה מכך, כיום אזורים אלו נמצאים ברמת סיכון גבוהה נוכח התגברות מעשי הטרור.

הרי הרפואה באמנתה מחייבת כל רופא לרפא ולטפל בכל חולה ופצוע, אם הוא יהודי, ערבי, מוסלמי או נוצרי, וחבל שחבר הכנסת דראושה מעמיד תנאי זה של פינוי אוכלוסייה, שלא אחת נתנה סיוע להצלת פלשתינים.

ידוע לי כי משטרת ישראל אינה מעודדת הקמת בסיסי הפעלה של המשמר האזרחי, והתשובה לא איחרה לבוא, אזרחי יש"ע לקחו את ביטחונם לידיים ומקימים את ארגון "השומר". מדוע אזרחים אלו אינם זכאים לאמצעי ביטחון אלמנטריים אשר יישובים אחרים זכאים להם – ניידת משטרה, קשר וכל הקשור בכך? בכל סיכום שנתי של משטרת ישראל מתפארים בגילויים ובמניעה על-ידי האזרחים.

רבותי, אני רוצה לומר לכם דבר אחד. אם אזרח במדינת ישראל מפריש משכרו למדינת ישראל, כדי שהיא תהיה חזקה בחוסנה הכלכלי והביטחוני, אני חושב שזו פשוט חוצפה להפקיר את ביטחונם ואת

חוסנם הביטחוני והכלכלי של אזרחים אלה, ולכן אנחנו צריכים לתת פתרון ותשובה מהירה, ואפילו להגיע לידי כך שנתנגד לתקציב 1994 אם נושאים אלו לא יוכנסו בעדיפות ראשונה, כי ביטחוננו בידינו.

יוסי כץ (העבודה):

ואם יוכנסו – תצביעו בעד?

חיים דיין (צומת):

אני מדבר על סעיפים חשובים, שלא יורדים מהפרק. כמו שאתה לא היית מוכן להפקיר את ביטחון ילדיך, לא בבריאות, לא בביטחון, לא בכל מה שקשור לזה, כך אנחנו צריכים לראות את ילדינו, כממשלה, ככנסת, שצריכה לדאוג לכל אוכלוסייתה.

יוסי כץ (העבודה):

אין מחלוקת על כך. השאלה היא אם תצביעו בעד התקציב.

חיים דיין (צומת):

זו משיכה בלשון. כך אני קורא לזה, חבר הכנסת יוסי כץ. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דיין. אני מזמינה את חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אחרי הרציחות שהיו, לצערנו ולכאבנו, בימים האחרונים, חזר והתבטא ראש ממשלת ישראל, מר יצחק רבין, ואמר: הם רוצים לרצוח את השלום. ואני תמה על יצחק רבין, שמכיר את מערכות ישראל. אתה מאמין שהם רוצחים על מנת לרצוח את השלום? הם רוצים לרצוח את השלום? הם רוצים לרצוח יהודים. הם רוצים ורוצחים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ומה עם רוצחי הערבים החפים מפשע? למה אתה לא מזכיר אותם?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אתה לא קיבלת את רשות הדיבור.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אני רוצה לשאול אותך דבר אחד. היה מקרה כואב בימים האחרונים, בקשר לשלושת הערבים. ותראה איך כל העם היהודי מזדעזע בגלל מקרה אחד. ותראה, כל מנהיגי המפלגות שנקראות "ימין" קמו וגינו וצעקו וזעקו. האם אנחנו שומעים, כאשר נרצחים יהודים, את כל מנהיגי הפלשתינים קמים ומשמיעים את קולם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ערפאת גינה.

דב שילנסקי (הליכוד):

עצם שתיקתך, ואתה לא נוהג לשתוק, היא תשובה. ובכן, אני רוצה להמשיך.

עוד נאמר: הם רוצים לרצוח את השלום. הם רצחו את השלום, את שלום לפיד, ואת דוד, שלמה; ועוד שלום כאלה רבים ורבים ורבים.

נסעתי לפני ימים מספר לאלון-שבות. והנה, אני יוצא מגילה לכביש חברון, עומד בחור צעיר בן 17, מחכה לטרמפ. אני לוקח אותו טרמפ, והוא מספר לי שהוא לומד בבית-ספר מקצועי בירושלים והוא נוסע אחרי הלימודים חזרה הביתה. אני שואל אותו: אתה לא מפחד? הוא אומר: אני יודע שאני שם את עצמי בסכנה, אבל אני שם את עצמי בסכנה עבור יישוב ארץ-ישראל.

לפני ימים מספר נסעתי מהשומרון הביתה בחצות הלילה, ונעצרתי על-ידי מחסום. ירדתי לשוחח עם החיילים. אחד מהם אמר לי, ששעה קלה קודם לכן עברה אשה אחת, חזרה מתל-אביב לביתה בשומרון, לבדה ברכב, והוא שאל אותה: את לא מפחדת? והיא אמרה: אם אני אפחד לנסוע ברחבי המולדת שלי, אין לנו מה לעשות כאן.

אני אומר לכם: ריבונו של עולם, איזה בנים גדולים נתת לעם ישראל. ואני אומר למתנגדים, אלה שלא מסכימים: בעיני, אלה טובי הבנים של עם ישראל, אלה החלוצים של דורנו, אלה הפטריוטים, אלה יירשמו בדפי הזהב של ההיסטוריה, כפי שהחשמונאים רשומים באותיות אור.

אבל לקטני האמונה אני אומר: אתם לא מסכימים אתם, אבל תכבדו אותם, תכבדו את דבקותם. אני מכבד כל יריב פוליטי, אם אני יודע שהוא מאמין באמונה שלמה. תכבדו אותם. מה זה פה? נוצרו שני עמים? עם אחד שיושב בתל-אביב, הולך לבתי-קולנוע, יושב בבתי-קפה, מבלה; וחלק מהעם, שמסכן את עצמו יומם וליל, שורף את עצמו באהבת ארץ-ישראל. והחלק השלם, השקט, השבע – מגנה את הפטריוטים האלה.

שני עמים פה? איך לא מבינים אותם? איך לא מבינים את הטרגדיה של אנשים שמאמינים, שמקריבים את עצמם, מה שהם עומדים בפניו? כל העם עומד בפני סכנה. אבל ראשונים עומדים החיילים בחזית, והם החיילים שבחזית.

אני מקווה שהכנסת, על כל צדדיה, תתאחד היום סביב הצורך לחזק את שירותי החירום וההצלה לתושבי יש"ע – זה הסעיף שאנחנו דנים בו כעת. אני מקווה שעוד יבואו ימים טובים יותר על ישראל, ובחג החנוכה הבא נוכל לחוג את חג האורים בלב שמח יותר מאשר היום. תודה רבה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שיהיה שלום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע; בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה לא הזכרת את המלה שלום?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה, עוד לא נמאס לך?

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מותר לי לשאול שאלה כנה?

היו"ר ד' שילנסקי:

כיושב-ראש אני לא יכול לענות לך. יש שתי דמויות נפרדות – חבר הכנסת דב שילנסקי, והיושב-ראש דב שילנסקי. כשאני יושב כיושב-ראש אינני לוקח חלק בשום ויכוח, וכשאני מדבר כחבר כנסת – – –

דוד מנע (הליכוד):

הוא יגיד אחר כך שלא נותנים לו לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, תסלח לי. אם תשאל אותי שאלה, לא אוכל לענות לך כשאני יושב על כס היושב-ראש. אנחנו חייבים בממלכתיות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

עוד לא התחלתי לדבר וכבר אתה רוצה לשאול אותי?

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לחבר הכנסת מנע לדבר.

דוד מנע (הליכוד):

בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני שמעתי את חבר הכנסת דב שילנסקי נואם. זכותו המלאה להביע את דעתו, כפי שעושה כל אחד. אבל לא שמעתי אותו מזכיר את המלה שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

עשר פעמים הוא אמר את המלה שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת שילנסקי מאמין שישרור, בסופו של דבר, שלום בין שני העמים, ושני העמים יחיו זה בצד זה בשלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אתה מינית את חבר הכנסת מנע להשמיע את דעתי. חבר הכנסת מנע מכיר את דעתי, אני מסכים שהוא יביע אותה.

דוד מנע (הליכוד):

ראשית, אני רוצה לציין, שחבר הכנסת דראושה יצר כאן תקדים. הוא שואל שאלה לפני שאני התחלתי בכלל לדבר. הנה אני אומר את המלה שלום, חבר הכנסת דראושה. שלום. בדרך שלכם אנחנו נגיד שלום לשלום. הנה אמרתי שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שלום בין שני העמים, שלום למדינה פלשתינית ושלום למדינת ישראל.

דוד מנע (הליכוד):

בדרך שלכם אתם תגידו שלום לשלום. השלום הזה שכל כך מייחלים לו – בדרך שלכם לא יצליח. ותיכף גם אגיד לך למה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שלום לשני העמים.

דוד מנע (הליכוד):

תיכף גם אגיד לך למה. משום שאתם חושבים שאתם, או האגף הזה, רוצים שלום, והאגף הזה לא רוצה שלום. אבל דבר אחד אתם שוכחים, שהאגף הזה, הימין, הביא שלום עם הגדולה במדינות ערב. מנחם בגין הביא שלום. מ-1948 עד 1978 נלחמנו. מנחם בגין עלה לשלטון ב-1977 הימין הביא שלום בדרכו של הימין, בדרך של מנחם בגין.

אתם מנסים היום לעשות דה-לגיטימציה. אתם חושבים שלכם יש בלעדיות על השלום. אתם חתמתם על השלום בטאבו. בטאבו השלום חתום על שמכם, ואילו האגף הזה רוצה רק מלחמה. זה לא כך, ולא יעזור לכם דבר, כי אני רוצה שלום לא פחות ממך. אבל אני חושב שהדרך שלי טוביל לשלום בטוח יותר, ומהר יותר, מהדרך שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לי שאלה לחבר הכנסת דראושה: תעזור לי, לפי הצדק והסדר הטוב, מה אני צריך לעשות? האם זה שהוא נתן תשובה במקומי, זה יהיה על חשבון הזמן שלי או על חשבון הזמן שלו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני, הוא דיבר בשם המחנה כולו.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, בוא נגמור את העניין כך: זה לקח שתי דקות, נחלק את הזמן חצי-חצי, דקה על חשבוןך ודקה על חשבוני. בבקשה, חבר הכנסת מנע, עכשיו תתחיל.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה לברך את חבר הכנסת רון נחמן שהגיש לכנסת הצעה על הצורך לחזק את שירותי החירום וההצלה ביש"ע. אני חושב שהמאבקים שלו למען תושבי יש"ע הם מאבקים חשובים, וכולנו חייבים לשבח זאת.

אומרים: לחזק את שירותי ההצלה ביש"ע. מה זה יש"ע? רבותי, אריאל, בעיר אריאל 12,000 תושבים, 31 גני-ילדים, שישה בתי-ספר, ובתיכון לומדים 1,000 תלמידים. זו אריאל. האם אריאל שונה מחולון? האם אריאל שונה מלוד? מרמלה? האם אריאל שונה מרחובות? – לא. הם נשלחו לשם על-ידי כל הממשלות. את קריית-ארבע הקים יגאל אלון. יגאל אלון הקים את קריית-ארבע, וזה ייאמר לשבח.

המתיישבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה נשלחו לגור שם על-ידי כל ממשלות ישראל. מנסים היום לעשות דה-לגיטימציה ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה. מנסים לציין שמועצת יש"ע היא גוף קיצוני, היא גוף ימני קיצוני. ובכן, ידידי, מועצת יש"ע היא אנחנו ואנחנו מועצת יש"ע. מועצת יש"ע מייצגת אותנו. היא מייצגת לא רק את תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה. אתם מנסים להפריד ולעשות דה-לגיטימציה לאותם 130,000 מתיישבים שנשלחו על-ידי כל ממשלות ישראל. היום מנסים ליצור הפרדה. מנסים ליצור שני עמים; כן, שני עמים: עם יהודי שגר ביהודה ובשומרון ועם יהודי שגר בתוך תחומי "הקו הירוק".

אדוני ראש הממשלה, מר יצחק רבין, הפעם האחרונה שביקרת באיזה חלק של יהודה, שומרון וחבל-עזה היתה ב-1981, לפני 12 שנה. מה דעתך על כך שהיום אתה צריך לבקר שם, לסייר שם, להיפגש עם התושבים, לראות את אריאל, את אלקנה, את קריית-ארבע ואת גוש-קטיף? מתי היית שם בפעם האחרונה? מדוע אינך מבקר שם? אני חושב, שכפי שאתה מבקר ביישובים שונים במדינת ישראל, אתה צריך לבקר גם שם, משום שהם אזרחי ישראל בדיוק כמוני וכמוך. אל תנסה לעשות להם דה-לגיטימציה. יהודה ושומרון, והיישובים ביהודה ובשומרון, הם בדיוק כמו היישובים בתוך תחומי "הקו הירוק". מדובר על שירותי הצלה. אפילו משמר אזרחי צריך להקים שם, בדיוק כפי שיש ברמת-גן, בגבעתיים, בחולון ובבת-ים.

אריאל אינה התנחלות. יש הרבה התנחלויות ברוכות וטובות. אבל אריאל היא עיר. היא יישוב כמו כל היישובים. הוא מונה 12,000 תושבים. האם אתם רוצים להתייחס אל אריאל כאל יישוב שהוא מחוץ לקונסנסוס? האם אתם רוצים להתייחס אל אריאל כאילו היא יישוב שהוא מחוץ לעם היהודי? זה עם אחר? אלה תושבים אחרים? כך אתם חושבים, שנוכל לתת לכם לעשות את ההפרדה הזאת? הרי אתם מנסים להפריד, אתם מנסים להציג כמה מעשים של קיצונים כמעשים של כל הימין. ובכן, אני אומר לכם: אני איש ימין, מקומי בימין, ואני מגנה כל תופעות חריגות של רצח, אפילו רצח של ערבים, אף שאתם מנסים להציג אותם קיצונים במחנה הימני כאילו הם המחנה כולו. כמוני כמוכם, אני מגנה את המעשים הללו. אבל זה עדיין רחוק מלעשות דה-לגיטימציה לכל אותם מתיישבים ולכל אותם מקומות.

האם ההתיישבות בהר-חברון שונה מההתיישבות בערד? האם ההתיישבות בשומרון וביהודה שונה מההתיישבות בבית-שמש ובירושלים? ומה ההבדל בין גילה, רמות ואריאל? הרי האויבים שלנו לא עושים הפרדה בין פסגת-זאב לגבעת-זאב. בשבילם הן היינו הך.

אתם רוצים להכניס את הפירוד הזה. אתם רוצים שאזרחי מדינת ישראל יחשבו שהם נטל, נטל על הביטחון, נטל על התקציב, כפי שניסיתם להציג זאת במערכת הבחירות לכנסת.

אנחנו לא שומרים על המתיישבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה; המתיישבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה שומרים עלינו. הם שומרים עלינו. תאמרו לי: אתם מדברים על צבא ישראלי בבקעת-

הירדן, האם לזה יסכים ערפאת? האם לזה יסכימו הערבים? האם לזה יסכימו הפלשתינים? באיזו דרך אתם הולכים? הרי כל מה שחזינו לפני ארבעה חודשים, לפני שלושה חודשים, לפני חודשיים, כל זה מתגשם היום. אתם רואים את זה היום. ומה יהיה אם בבחירות בחודש יוני ינצח ה"חמאס" את אש"ף ואת ערפאת? הרי שר החוץ אמר: אם כך יהיה, אין הסכם. הרי הזהרנו מפני זה. הרי אמרנו לכם את הדברים האלה. ומה אכן יהיה?

לכן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יישובי יהודה, שומרון וחבל-עזה הם בדיוק כמו היישובים בתוך "הקו הירוק". השירותים והתקציבים שאנחנו צריכים לתת להם הם בזכות ולא בחסד. טוב נעשה אם נחזק את שירותי ההצלה. טוב נעשה אם נחזק את שירותי החירום. טוב נעשה אם נתייחס אל אריאל, אלקנה וקריית-ארבע כמו אל גבעתיים, חולון, בת-ים או פתח-תקווה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת אליהו בן-אלישר – איננו. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו, אחרונה אחרונה, תמיד חביבה – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עוד דיון עקר שהממשלה, וסיבותיה עמה, מוצאת לנכון שלא להשתתף בו, שלא להיות נוכחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר הבריאות נאם בחלק הראשון.

דן תיכון (הליכוד):

אני אומר שהיא לא משתתפת בנוכחותה כאן. שולחן הממשלה יתום. הצד השמאלי של הקואליציה, של המפלגה הגדולה, גם הוא יתום. נמצאים כאן כמה חברי כנסת, שאני מכבד את נוכחותם.

מה שמטריד אותי כאן, אדוני היושב-ראש, ואני מדבר אליך – מה קורה לעם היהודי בעולם ובארץ-ישראל, שנשוא כזה מוצב על סדר-היום. איך בכלל יכולנו להגיע למצב, שבו יקום אדם יהודי, שגר בחבל ארץ כלשהו, ויאמר: אתם יודעים מה? יש מצב כזה וכזה, ואני לא יכול להגיש שירותי עזרה ראשונה לאזרחי עירי או לתושבי חבל הארץ שבו אני חי, משיקול כזה או אחר. נניח שיושבים כאן אנשים שיש להם מדיניות אחרת, והם חושבים שצריך, על-פי סולם הקדימות שלהם, לעשות משהו אחר. אבל יושבים שם אנשים, יושבים שם יהודים, הם חיים, הם נוסעים, הם באים, הם חשופים, ויכול אתה לחלוק על דעתם, אבל השאלה היא: מדוע ממשלות ישראל למיניהן, בשל חילוקי דעות כאלה או אחרים, בעצם נתנו למצב הזה להימשך?

אני יודע שבשל לחצים בין-לאומיים, למשל בארצות-הברית, לא יכלו ראשי הרשויות המקומיות ביהודה ובשומרון לגייס אמבולנסים מיהודים בארצות-הברית וממוסדות ציבוריים בארצות-הברית, כי אמרו להם: ממשלת ארצות-הברית לא מסכימה שישקיעו מעבר ל"קו הירוק". אבל מדובר כאן על שירותים הומניטריים; אני חוזר ואומר: שירותים הומניטריים. מחר, אני, אתה והוא נקלעים לתאונת דרכים, בשל העובדה שנסעתי מירושלים ללוד, לרמלה, לתל-אביב, דרך השומרון, בדרך החדשה שמחברת את השכונה שלי, עבור במודיעין וכלה בבית-שמש, ואני שואל את עצמי: איך זה יכול להיות? איזו אטימות? איזה חוסר הבנה? איזה רוע לב? איך אפשר לתרץ את העניין הזה? מה אנחנו אומרים לאנשים?

אני מוכרח לומר לך, שהתלבטתי אם להעלות את הנושא הזה. אולי חבר הכנסת אורון, המפגין הנצחי ביהודה ובשומרון – – –

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. יש לי בהחלט תוכנית שזה ייגמר. מה זה נצחי?

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע, אבל אתה מתגדר בעובדה, ושמעתי אותך. אתה יודע שאני מכיר את פועלך, לפחות בכנסת הקודמת, ואני מעריך את המסירות שבה היית יוצא מדי שבת ומפגין בעד רעיון מסוים, ביהודה ובשומרון ולעתים בירושלים. לא שאני מקבל את עמדתך, וזו זכותי, אבל איך יכולים אנשים בני-דעת לומר ל-130,000 תושבים: את שירותי העזרה הראשונה לא נספק לכם, בשל שיקול כזה?

חיים אורון (מרצ):

זה פשוט לא נכון. אתה היית נוכח יחד אתי בישיבת ועדת הכספים. כשהיו דיונים בנושא הזה אמרו: הם יקבלו את כל השירותים.

רון נחמן (הליכוד):

עד היום לא קיבלו.

דן תיכון (הליכוד):

מקובלת עלי דעתו של חבר הכנסת רון נחמן, שבא ואומר: ישבנו פעם אחת, ישבנו פעם שנייה, סיכמנו, זה מוסכם על כולם, אבל בפועל דבר לא נעשה.

חיים אורון (מרצ):

לא בגלל פוליטיקה.

דן תיכון (הליכוד):

אז בגלל מה?

חיים אורון (מרצ):

אם זה נכון, זה בגלל חדלון אישים.

רון נחמן (הליכוד):

שיגיד חדלון אישים של מי.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אתה מקורב לשר האוצר, ואני מוקיר אותך יותר מ-110 חברי כנסת באולם הזה, את יושרך הציבורי, גם כשאני לא מסכים אתך ב-99.9%. מעניין שדווקא היום הסכמנו, כאות כבוד לאלה שהתנגדו לעסקה הזאת בוועדת הכספים. אבל אני שואל אותך, מה קורה כאן? למה אי-אפשר לבצע את הסיכומים, את מה שמוסכם על כולם? איך אני יכול לבוא אל חבר הכנסת רון נחמן, לאחר ששמעתי את דברי שר הבריאות שאומר: מקובל עלי, נעשה. חלפה שנה, עוד רבע שנה, עוד חצי שנה. איך אתה אומר, ב-23 בדצמבר, בעוד כמה ימים, שנה וחצי לניצחון הגדול שלכם. לי יש השקפת עולם משלי. אני חושב שמה שהשגתם היה כלא היה. אבל זה ויכוח אידיאולוגי. כאן מדובר בנושא הומניטרי. אילו היה אייבי נתן צריך לדאוג לתושבים בנושא הזה, והם נמצאו באריתריאה או בקולומביה, היה נמצא הכסף לסייע. אבל מאחר שמדובר ביהודים, שמישהו חושב שהם כעצם בגרוננו, הוא מחליט להפקיר אותם.

אשאל אותך שאלה. אולי זה לא רק חידלון. אולי אלה שמחליטים בעניין הזה אומרים: לעזאזל, אני לא רוצה לפתור את הבעיה הזאת. אומרים לי, אבל אני יודע מה חושבים אלה שאומרים לי. מי ייטול על עצמו את האחריות לכשיפגעו יהודים בשל המחדל הזה? מי יהיה אחראי? נבוא לכאן ונשאל את עצמנו: למה דיברנו ולא עשינו כלום?

חיים אורון (מרצ):

אתה רוצה לשמוע תשובה?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שיש פה דו-שיח ענייני, המשך הדיון של ועדת הכספים. אז נאפשר.

חיים אורון (מרצ):

אני הייתי בכמה ישיבות שבהן השרים הנוגעים בדבר אמרו והצהירו – – גם אני, גם חבר הכנסת רון נחמן וגם חבר הכנסת דן תיכון עוסקים מדי יום בעשרות נושאים. אנחנו רוצים לקדם אותם והם לא מקודמים, לצערי הרב. במקרה הזה אני לא יכול להגיד שיש אשמה פוליטית. אין לי שום בעיה פוליטית עם אספקת שירותי עזרה ראשונה וכיבוי אש לתושבי הגדה המערבית ורצועת-עזה, על-פי המתחייב, לכל הצדדים, ו-5% יותר.

דן תיכון (הליכוד):

אז התקדמנו במידת מה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לחיצות ידיים; ימות המשיח.

דן תיכון (הליכוד):

עכשיו אני רוצה להתקדם אתך כדי לפתור את הבעיה. תצביע על משרד שאתה חושב שהעניין תקוע שם.

חיים אורון (מרצ):

אני לא יודע.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להיות תכליתי ולא להשחית מלים לשווא.

חיים אורון (מרצ):

אם זה עניין של מגן-דוד-אדום, צריך לפנות לשר הבריאות.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו רוצים להיות תכליתיים ולפתור את הבעיה. אני מציע כך: היום בעוד חודש ימים נקיים דיון בוועדת הכספים בהשתתפות שר הבריאות. את מי אתה רוצה להזמין עוד?

רון נחמן (הליכוד):

את אגף התקציבים באוצר.

דן תיכון (הליכוד):

את הממונה על אגף התקציבים, נביא אותו במיוחד מפאריס, שיתפנה קצת.

חיים אורון (מרצ):

לא, הוא עושה שם שליחות חשובה מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

כן, זה בסדר. איש לא יודע מה הוא עושה שם, אני מקווה שהוא יודע, אני מקווה שאתה יודע. אני לא יודע, אבל אני באופוזיציה, אני לא צריך לדעת. גם כשהייתי בקואליציה לא ידעתי מה הוא עשה, כי הוא סובב את כולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא איננו ולא נדבר עליו.

דן תיכון (הליכוד):

לא נקבתי בשמו.

לכן אני מציע, היום בעוד חודש נביא את שני האנשים הללו לוועדת הכספים ונדרוש מהם לדווח על ביצוע.

חיים אורון (מרצ):

מוסכם עלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אורון, אני חרגתי מהמקובל. דיון שהיה צריך להיות בוועדת הכספים התקיים פה במליאה, אבל ראיתי שיש רוח טובה בנושא הזה ויש הסכמה כללית, לכן חרגתי מן המנהג ואפשרתי את הדו-שיח. כפיצוי זכינו ללחיצת יד פומבית בכנסת של חברי הכנסת חיים אורון ורון נחמן, בנושא הזה.

דן תיכון (הליכוד):

לא צריך להגזים. חבר הכנסת רון נחמן הוא צאצא למשפחת לרר בוואדי-חאנין, שהקימה את נס-ציונה, תחילת הרעיון הציוני בארץ-ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אחרונה חביבה. הסבלנות שהיא הוכיחה בזה שהיא המתינה לתורה – ראויה לשבח.

אסתר סלמוביץ (צומת):

תודה. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תושבי יש"ע השתקעו ביהודה, בשומרון ובעזה והקימו שם את בתיהם על-פי החלטותיהן ובעידודן של ממשלות ישראל. הקצאת הקרקעות ביהודה, בשומרון ובעזה, הבנייה והתשתית, כל אלה נעשו בעצה אחת עם ממשלות ישראל, בעידודן ואף במימון. עתה, משעה שממשלת ישראל החליטה למסור נתחים מאדמת ארץ-ישראל לידי הפלשתינים, הפכו שלומם, ביטחונם, רכושם וחייהם של תושבי יש"ע היהודים הפקר.

הממשלה, תחת לדאוג להבטחת שלומם, ביטחונם וחייהם של תושבי יש"ע היהודים, נוקטת מדיניות מתמיהה, אם להתבטא בלשון המעטה, והיא פועלת בדרכים מספר במקביל, כשהמטרה אחת: להביא לחיסולה הסופי והמוחלט של ההתיישבות היהודית ביש"ע.

הממשלה מעודדת היווצרותו של מצב המאלץ את תושבי יש"ע היהודים להתגונן בעצמם ולהגן במו-ידיהם על חייהם שלהם, על חיי ילדיהם ועל רכושם. התגוננות זו, או נכון יותר לומר – ניסיונות התגוננות אלו, מובאים לידיעת הציבור תוך הצגת תמונה מעוותת ויצירת רושם מוטעה בציבור, שלפיו מדובר בקבוצה קיצונית ומחרחרת מלחמה.

מצד שני מקפידה הממשלה לדבר בשם אש"ף, תוך שהיא עמלה בדבקות בל-תיאמן בחיפוש אחר גורמים והסברים שיהא בהם כדי להסביר את מעשי הרצח הנתעבים המבוצעים על-ידי אש"ף, באופן שיעורר בציבור רושם, כאילו מדובר במעשים המבוצעים בידי מיעוט קיצוני המעוניין לפגוע בתהליך השלום.

בדרך זו מנסה ממשלת ישראל לגרום לציבור האזרחים להאמין, שיש שתי קבוצות העומדות בדרכה להשגת השלום: האחת היא הקבוצה הקיצונית המורכבת מיהודים תושבי יש"ע, והאחרת – קיצונים הנמנים עם ארגון ה"חמאס".

הממשלה אינה מעזה לגלות לציבור, שמצב דברים זה הוא תוצאה של הסכם חפוז וחובבני, הסכם שהתעלם כליל מכל הנקודות השנויות במחלוקת, הסכם שחתימתו הפזיזה מאלצת את הממשלה לנקוט פעולות של טיוח, העלמת עובדות ויצירת רושם מוטעה בציבור.

מי שמשלם את המחיר הכבד בחייו וברכושו – הם תושבי יש"ע היהודים, שבאו לשבת במקום מושבם בצו ממשלות ישראל ובשליחותן.

ראש הממשלה מר רבין היה זה שעשה את ההקבלה בין תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות לבין התמיכה בתהליך השלום. במעשהו זה הביא ראש הממשלה את תהליך השלום למעין משאל עם, באופן שתוצאותיו לא יחייבוהו. ראש הממשלה גם קיבל תשובה ברורה מהעם, אלא שאין בתשובה זו, כפי שאמרתי, כדי לחייבו, ואין בה כדי לגרום לו להרהר שנית בקורבנות המידיים של התהליך הזה, תושבי יש"ע היהודים.

אדוני היושב-ראש, דומה שמהלכיה האחרונים של ממשלת ישראל הופכים את יהודי יש"ע לקורבן שדמו הותר, ואת זאת אין הדעת סובלת. אנו מחויבים לאותם יהודים חלוצים, ואסור לנו להניח להם לשלם בדמם וברכושם על טעויותיה הרות האסון של ממשלה זו.

אנו מחויבים לספק ליהודי יש"ע הגנה נאותה ושירותי חירום שיהא בהם כדי לענות על הצרכים, בפרט בתקופה הרת משברים שכזו.

ולסיום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחזור כאן על סיפור ששמעתי מפיה של מרים לפיד ביום חמישי האחרון, בעת שביקרנו אותה ביקור ניחום אבלים; מרים לפיד, אלמנתו של מרדכי לפיד ואמו של שלום לפיד, השם ייקום דמם. מרים סיפרה לנו שהיא צפתה פעם בסרט טבע, שבו היא ראתה עדר של גנו, בקר בר, שנרדף על-ידי שלושה אריות. ענן אבק גדול היתמר, דובר בעדר ענק של מאות, ואולי אלפים, של גנו. לפתע נעצרו האריות, נעצר עדר הגנו, נעמדו בהקבלה אלה מול אלה, והאריות בחרו מקרב העדר את טרפם, כאשר הטרף עצמו ושאר העדר ידעו בדיוק על מי התבייתו האריות. מאותו רגע ואילך המשיך העדר ללחך את העשב כאילו דבר לא קרה, כאילו מחר לא יגיע תורם של האחרים.

את מוסר ההשכל, אדוני היושב-ראש, אני משאירה לכל אחד מכם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אנחנו מעריכים מאוד את ההתרגשות שהבעת בדברייך האנושיים-הכלליים. תחזקנה ידייך.

חבר הכנסת רון נחמן, החלטת סיכום.

עד שחבר הכנסת רון נחמן יעלה לדוכן, אני רוצה להגיד דברי ברכה. אנחנו מנהלים את העבודה בכנסת וחושבים שהכול נעשה מאליו. אבל מאחורי כל הסידורים היומיומיים עומד מנגנון. כולם מכירים את גאולה, ואפילו לא יודעים את שם משפחתה – אגב, הוא רזיאל – אבל מכירים את ה"מושג" גאולה, ומקטן ועד גדול באים אל גאולה.

גאולה ממלאת עכשיו את מקום מזכיר הכנסת, והיא בוודאי מתרגשת. אני רוצה להגיד לך, גאולה, שאת כל כך בקיאה בעניינים, ואני בטוח שעל דעת כולם, וראי את החיוך שעל פני כולם, אני מברך אותך, וכולנו אומרים לך: יישר כוח על עבודתך.

אני רוצה להגיד לרות קפלן, שטביעת אצבעותיה בכל דבר בכנסת, שהיא יושבה לידך כדי לעזור לך בשעת חירום זו. גם את, רות, יכולה להיות שקטה. אנחנו סומכים עלייך, אבל גם על גאולה. תבורכנה שתיכן.

נעמי חזן (מרצ):

לפחות נשים בנשיאות, אם לא באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחרי הברכות לשתי הגברות – – – ראו לאיזו התרגשות גרמתן פה באולם, זכיתן להוקרה של כולן.

בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח לציין, שלאחר הדיון הארוך וההצעה לסדר-היום שעברה כאן כהצעה דחופה, לאחר הדיון הארוך, עם כל הדוברים, אני מוכרח להודות לחבר הכנסת דן תיכון, שלפני סוף הדיון הביא לקונקרטיזציה של הדיון, הביא לידי כך שחבר הכנסת חיים אורון הסכים אתי לגבי הנחיצות והצורך בסיוע לתושבי יהודה ושומרון, במתן כל האמצעים הדרושים להם לצורך שירותי הצלה, חירום וביטחון.

אני שמח לדווח לכנסת על הצעת החלטה משותפת לסיכום הדיון במליאת הכנסת בנושא חיזוק שירותי הצלה וחירום ביש"ע, מיום 14 בדצמבר 1993, מטעם סיעות הליכוד והעבודה. אני מבקש מחברי הכנסת מכל יתר הסיעות להצטרף ולתמוך בהצעת הסיכום כדלקמן:

1. הכנסת קוראת לממשלה להמשיך להגן על התושבים המתגוררים ביש"ע.

2. על הממשלה להמשיך ולספק את כל מרכיבי הביטחון, שירותי ההצלה והחירום הדרושים לשמירת ביטחונם של תושבי יש"ע.

3. הכנסת מטילה על שר האוצר לדאוג לתקציב למרכיבי הביטחון, שירותי ההצלה והחירום במסגרת המשרדים הנוגעים בדבר.

אדוני היושב-ראש, זו לשון ההודעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לא קיבלתי הצעות סיכום נוספות – – –

אלי דיין (העבודה):

זה מוסכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן קרא לסיעות אחרות להצטרף. אם יש פה – – –

אלי דיין (העבודה):

זה על דעת סיעת העבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

על דעת סיעת העבודה, כן. אם יש פה במקום – – –

סיעת מפד"ל מצטרפת?

אסתר סלמוביץ (צומת):

סיעת צומת מצטרפת.

היו"ר ד' שילנסקי:

סיעת צומת מצטרפת. אין עוד הודעות.

סילבן שלום (הליכוד):

מה עם סיעת מרצ?

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, הלוח מופעל.

הצבעה מס' 2

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' נחמן – 11

נגד – אין

נמנעים – 2

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' נחמן נתקבלה.

אלי דיין (העבודה):

הצבעתי לא נקלטה. אני בעד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יחד עם הקול שלך יש 11 בעד. אין מתנגדים, שניים נמנעים. אני קובע שהצעת הסיכום, כפי שהביא חבר הכנסת רון נחמן, בנושא: הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע, נתקבלה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת. את זה שמרו לנו בהפתעה של הרגע האחרון.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, ובשם ועדת הכנסת אני מתכבד להביא בפני הכנסת את ההודעות הבאות:

1. על-פי המלצת ועדת הכנסת, הכנסת העבירה בישיבתה ביום 14 בדצמבר 1992 לוועדת הכלכלה את הצעת חוק אזורי ייצור-לייצוא חופשיים, התשנ"ב-1992, הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ.

ועדת הכלכלה דנה בהצעת החוק והעבירה אותה לקריאה ראשונה למליאה, ואף הכינה אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חבר הכנסת עמיר פרץ ביקש להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכספים, מן הטעם כי הממשלה הגישה הצעת חוק באותו נושא.

בהסכמת הצדדים הנוגעים בדבר, דהיינו – יושב-ראש ועדת הכלכלה, יושב-ראש ועדת הכספים ובעל ההצעה חבר הכנסת עמיר פרץ, סוכם כדלקמן: להמליץ לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק שעברה לדיון בוועדת הכספים ואת הצעת החוק שעברה לדיון בוועדת הכלכלה לדיון בוועדה משותפת של שתי ועדות אלה, בהרכב הבא: הוועדה תהיה בת שמונה חברים – ארבעה מכל ועדה, בראשות יושב-ראש ועדת הכספים. חברים בה חברי הכנסת גדליה גל, מיכאל איתן, רפאל פנחסי, גדעון שגיא, שמואל אביטל, אלכס גולדפרב, נעמי חזן וסילבן שלום. חבר הכנסת עמיר פרץ ישתתף בוועדה כבעל ההצעה.

אבקש את אישור הכנסת להמלצה זו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

צריך להצביע על זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

איפה המפד"ל?

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אולי תעמוד פה, ונסדיר את זה?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

רבותי, אני מבקש מכם, ועדת הכנסת מביאה את ההמלצה הזאת על דעת כל מי שהשתתפו בישיבה.
אני מניח שלמפד"ל יש נציג בוועדת הכנסת – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם הוא לא היה חמש דקות, אז גמרנו?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני לא יודע, חבר הכנסת ביבי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אמרו לי שזה עניין טכני, זה אושר היום, אם יש לכם טענות – תביאו אותן – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני נתבקשתי לעשות דבר, שאמרו לי שהוא מוסכם, ואני עושה דבר מוסכם. אין לי מושג מה קרה כאן, באופן אישי. אני רק מביא את ההצעה בשם ועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע. חברי הכנסת, אולי אנחנו נגיע לידי הסכמה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תרים את המיקרופון, יהיה לך יותר נוח. המיקרופון לא פועל. אבקש להפעיל אותו.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

האזורים לסחר חופשי חשובים לכם?

דן תיכון (הליכוד):

תצרף אותם על דעתך. תסדיר אחר כך את העניין עם ועדת הכנסת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, עם כל הכבוד, אני חושב שלא מקובל, בוודאי לא בוועדת הכנסת, שבדרך כלל עבודתה היא סמל להגינות דמוקרטית בין הסיעות, לבצע היום חטיפה, כאשר חבר המפד"ל, בשל העובדה שאתמול הוא היה עד שעה מאוחרת, הזדהה עם העצרת הגדולה שהיתה בגוש-קטיף – לנצל את העובדה הזאת ולקבוע ועדה שבה חברים מסיעות קטנות יותר מהמפד"ל.

אני מבקש להחזיר את ההצעה לוועדת הכנסת לדיון נוסף. שום דבר לא יקרה אם זה יובא לכנסת מחר או ביום שני. אני מאוד מבקש זאת.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יהלום, העניין הזה הוא עניין שנדון בוועדת הכנסת בכמה ישיבות, אני מניח שנציג המפד"ל היה מודע לו, לדעתי אין כאן שום חטיפה, וחופף מזה אני רוצה לומר לכם, שגם אם זה יאושר כך, אני מניח שאם תבואו בדברים – אפשר יהיה – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו לא רוצים לבוא כגיס חמישי.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

– – לשנות את זה. אני רק רוצה להסביר מה שקורה כאן. מדובר בוועדה של שמונה, ארבעה מכל ועדה. בעצם ההסדר צריך להיות פנימי, שבאחת הוועדות, או בוועדת הכספים או בוועדת הכלכלה, יהיה מישהו שייצג את המפלגה שלכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, אבל כאשר יוצרים ועדה – – –

דן תיכון (הליכוד):

על מה מדובר? על איזה נושא?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

יש הצעת חוק של אזורי סחר חופשיים. ועדת הכלכלה דנה בהצעת החוק של חבר הכנסת עמיר פרץ, והעבירה אותה לקריאה ראשונה למליאה. חבר הכנסת עמיר פרץ ביקש להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכספים, מהטעם שהממשלה הגישה הצעה אחרת והיא עברה לוועדת הכספים. אז החליטו, כדי שהנושא לא יידון בשתי ועדות, להקים ועדה משותפת לוועדת הכלכלה ולוועדת הכספים, ארבעה חברים מכל ועדה; כך התגבש הדבר בוועדת הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אין חלוקה סיעתית בוועדות?

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זאת אומרת?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רק רגע, כולם מבינים את הבעיה. חבר הכנסת פורז, יש לי שאלה אליך – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני בסך הכול ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת. הוועדה החליטה כך, ולפי החלטת הוועדה עלי להביא את זה בפני המליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשו לי.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אם ההמלצה תיפול פה – היא תחזור לוועדה, ויעשו דבר אחר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מציע להחזיר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשו לי רגע.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

זאת אומרת, לא לקבל את ההמלצה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורז, אני מנסה להביא להסכמה ולהתאמה. כדי לא להוריד את ההצעה, האם אתה מסכים שלא נצביע היום?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אין בעיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם מסכימים? אני רואה וגם סופר קולות, חבר הכנסת פורז. זה לא מכובד – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

רבותי, אני כנראה ממלא-מקום מאוד לא מוצלח. בפעם הבאה אני אשתדל לא להיות ממלא-מקום. בכל מקרה, אני מקבל את המלצת יושב-ראש הישיבה שלא להביא את זה היום להצבעה. יגיע היושב-ראש הקבוע של הוועדה, חבר הכנסת חגי מירום, תבואו אתו בדברים – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא, זה לא. היום – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אבל אין, אני לא מביא לאישור. מה אתה רוצה?

שאול יהלום (מפד"ל):

בסדר. תחזיר לוועדה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

תבוא אתנו בדברים, ואם הוא יחליט שהוועדה תקיים דיון נוסף – –

שאול יהלום (מפד"ל):

נקבל.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

– – היא תקיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מקובל, חבר הכנסת יהלום?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אם הוא ירצה להביא למליאה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

להחזיר לוועדה – מקובל, ודאי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מקובל.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

טוב, אז אני לא מביא את זה להצבעה. עכשיו דבר נוסף.

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו שמות?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אתם רוצים לשמוע שוב את השמות? השמות הם: יושב-ראש ועדת הכספים – יושב-ראש, וחברים בה חברי הכנסת גדליה גל, מיכאל איתן, רפאל פנחסי, גדעון שגיא, שמואל אביטל, אלכס גולדפרב, נעמי חזן וסילבן שלום. זאת הוועדה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הרבה חברי הליכוד.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אז גם את תבקשי לדון בזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אולי ההמשך?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני לא מביא את זה להצבעה.

רבותי, עכשיו תעשו לי טובה, כיוון שזה דבר שגם נוגע אלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

ביום 11 במרס 1993 העבירה מליאת הכנסת את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון – איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי חובה), הצעת חבר הכנסת אברהם פורז, לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ביקש מוועדת הכנסת להעביר הצעת חוק זו לטיפול של ועדת הכספים, ואני אומר לכם שוועדת הכספים מסכימה לדון בחוק.

ועדת הכנסת ממליצה לכנסת לשנות את ההחלטה הקודמת ולהעביר את הצעת החוק מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת הכספים, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו.

דן תיכון (הליכוד):

למה? מה ההיגיון?

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני חבר הכנסת תיכון, דובר בהצעת חוק-יסוד כלכלית, משק המדינה. אף שהיא נקראת: חוק-יסוד, חבר הכנסת דוד צוקר אמר, ואני נוטה להסכים אתו, שמדובר בנושא כלכלי מובהק, שהאכסניה של ועדת החוקה, חוק ומשפט לא כל כך מתאימה לו. גם לא צריך להתעקש על חוק-יסוד; ביני לבינך, אם האפליה בין העצמאי לשכיר תתוקן לא בחוק-יסוד אלא בחוק רגיל, באתי על סיפוקי. קיבלתי את זה שהפורום הראוי לדיון הוא ועדת הכספים. דיברתי עם יושב-ראש ועדת הכספים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה ער לעובדה שבזה הרגע, כאשר הסכמת להעברה, בעצם חיסלת את הסיכוי – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

לא, לא, לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, חברי הכנסת.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני רוצה לומר לך, שהיו לי שיחות בעניין הזה עם חבר הכנסת גדליה גל, אני חושב שיש חברים נוספים בוועדה שתומכים בביטול האפליה. ועדת הכספים, שגם אתה וגם אני חברים בה, לדעתי היא ועדה ראויה, היא טובה, וגם אם החוק יצא, בסופו של דבר, לא כחוק-יסוד, אלא יצא ממנו משהו –

דן תיכון (הליכוד):

אם יצא כחוק בכלל.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני מקווה מאוד שיצא כחוק, ואני באמת רוצה מאוד לבטל אפליות בין עצמאים לבין שכירים.

דן תיכון (הליכוד):

מוסכם. השאלה היא אם האוצר יסכים.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

האוצר יסכים או לא יסכים – הדבר בידינו. ההצעה עברה בקריאה מוקדמת, בניגוד לעמדת הממשלה, ועכשיו הדבר בידינו, בוועדה, ואנחנו נילחם על זה בכוחות משותפים, כדי שאנחנו באמת נחסל את האפליה הזאת.

מכל מקום, אני מבקש לאשר את המלצת ועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נצביע על ההודעה האחרונה. אני כבר הפעלתי את הלוח.

הצבעה מס' 3

בעד הצעת ועדת הכנסת – 11

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי חובה), מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שההעברה הזאת מוועדה לוועדה אושרה.

הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון מס' 3)

(היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום הוא הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון מס' 3) (היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ד-1993, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לקריאה ראשונה הצעת תיקון לחוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. הצעת החוק נדונה בקריאה טרומית בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מביא אותה לקריאה ראשונה בהסכמת כל החברים בוועדה, בהסכמת משרדי הממשלה השונים, ומה שחשוב לציין – גם בהסכמה של לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. עיקרה של ההצעה הוא הכרה ביום הזיכרון כיום היעדרות – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזה יום זיכרון?

חיים אורון (מרצ):

יום הזיכרון לחללי צה"ל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לחללי מערכות ישראל.

חיים אורון (מרצ):

כן, לחללי מערכות ישראל.

הצעת החוק באה, קודם כול, לתקן מצב שנוצר כאשר נציבות שירות המדינה הכירה ביום הזה כיום היעדרות כדין לעובדי מדינה. נוצר אז מצב, שלמגזר מסוים היום הזה הוכר כיום היעדרות, ואילו לכלל העובדים במשק לא הוכר יום ההיעדרות הזה. הצעת החוק הזאת באה לתקן את המצב הזה.

חבר הכנסת תיכון, מדובר ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. במהלך הדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט הועלו הצעות נוספות, להכיר גם בימים אחרים, בימים של חיילות מסוימים, או בימים אחרים שיש בהם ציון קולקטיבי, כיום זיכרון. הוועדה, ואני שלם לחלוטין עם העמדה הזאת, לא קיבלה את הגישה הזאת. אנחנו גם עמדנו על כך, שהחוק יהיה חלק מחוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, ולא חוק שעוסק בזכויות של הורים שכולים או אלמנות או קרובי משפחה אחרים. אנחנו בהחלט רואים בו אחד המרכיבים בגיבוש דמותו של יום הזיכרון הכללי, ובתור שכזה הוא שונה ומיוחד מימי זיכרון אחרים. ומי אנחנו שנאמר למשפחות השכולות מהו יום הזיכרון היותר כואב והיותר נוגע להם, האם יום הזיכרון שבו נפל קרוב המשפחה, או יום הזיכרון החילי או האוגדתי, או יום הזיכרון על-פי אמות מידה אחרות.

לכן, ההצעה מדברת על יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, שיוכר לכל השכירים כיום היעדרות. נשאלתי: על חשבון מי? כן, על חשבון המעסיקים. אני חושב שזה צעד נכון, וראוי שנעשה אותו. ראוי שהכנסת תחוקק את החוק הזה.

אני מודע לעובדה שיש לא מעט נקודות מבט, לעיתים גם מחלוקות, סביב דמותו של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. אני באופן מפורש בחרתי, בהצגת התיקון לחוק הזה, שלא להיכנס למחלוקות הללו,

משום שאני מקווה, אני יכול לומר שאני בטוח, שבתיקון הזה הכנסת מאוחדת כולה, מעבר לעמדות ולגישות שונות שקיימות לגבי דמותו של היום, ולאירועים שונים, שלצערי הסעירו את הציבור בשנים האחרונות סביב יום הזיכרון.

אני מקווה שאנחנו נאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה. החוק בעצם בשל, פחות או יותר, גם לקריאה שנייה ושלישית, ומוסכם על יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט שההליך יסתיים במהרה, כדי שבמועד המתאים, המוקדם ביותר, ארגון "יד לבנים" והארגונים האחרים יוכלו להביא את החוק הזה לידיעת הנוגעים בדבר. אני חושב שבכך נוסיף נדבך לגיבוש דמותו של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לדיון. אני רואה שאלה שנרשמו לדיון – לא רבים מהם נמצאים פה – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

באמצע הדיון הזה לא אתן אפילו הפסקה של דקה בשום נושא של חולין. תסלח לי, וקבל את זה בהבנה. אני עוד אדבר אתך. עוד מעט יחליפו אותי, אני אציע לך באופן חברי לסגת מזה. אבל על זה נדבר אחר כך.

אני משתמש בזכות של היושב-ראש לקבל החלטות. על-פי הזכות הזאת, אני לא מגביל את המשתתפים בזמן, בגלל הנושא. אני בטוח שחברים גם לא יאריכו. סמלית, אינני רוצה להגיד שאני מגביל את הזמן לכך וכך דקות. והחברים יתחשבו בזה.

ראשון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת חגי מירום; איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אם היא לא תהיה, רשומים אחריה חברי הכנסת יורם לס, אלי גולדשמידט, אלכס גולדפרב וגונן שגב.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, אמרתי אתמול ואני אומר שוב היום, כנראה רוב חברי הכנסת מדליקים כעת נרות חנוכה עם משפחותיהם, ולכן הבית ריק. אני רק רוצה לספר לכם, שאני בא מהדלקת נרות חנוכה בכיר-ציון, עם מנוף של מכבי-אש, ומיכר "המשביר לצרכן" בירושלים,

ביוזמת חב"ד. אלפים השתתפו. המנוף עלה מעלה מעלה. בכיכר "המשביר לצרכן" נמצא אוהל שובתי הרעב, בראשותו של הרב מדן. הוא שובת זה היום השמיני שביתת רעב, מסיבה אחת בלבד: לא לתת נשק לשוטרים הפלשתינים – שנקווה שלא יגיעו.

אני חושב שכל חברי הכנסת, מהאופוזיציה ומהקואליציה, חייבים לצאת לרחבת "המשביר לצרכן", ואני קורא לכם לצאת, לחתום על עצומה ולתמוך בו. הרבה יהודים – הרב מדן, הרב בן-שחר, הרב עטיה ונוספים – שובתים שביתת רעב זה היום השמיני, על דבר שהוא לטובת כלל ישראל.

ולאור נרות החנוכה, אני מקווה שייפסקו השטויות והכוונות. ואני רק רוצה לחזק את ראש ממשלתנו שיעמוד בתקיפות, חס וחלילה לא לתת להם את הזכות לשלטון על הגשרים, כי זה מכוון להקמת מדינה עצמאית פלשתינית, וזה מכוון להגניב נשק, בעצם לא להגניב, להכניס בגלוי, ולהכניס מחבלים. אחרת אינני מבין למה ערפאת צריך את זה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, אולי לא היית כשביקשתי. אני לא הפסקתי אותך, כי לא רציתי לעורר ויכוח. אני חוזר ומבקש מכולם לדבר לעניין. בכוונה לא הפסקתי אותו. כיושב-ראש ישיבה יכולתי להגיד: דבר צמוד לעניין. אבל אז היה מתעורר כאן ויכוח, ואינני רוצה בזה.

אני חוזר ומבקש מכולם לדבר לעניין. יש מחלוקת בעם, ואתה יודע – גם לי יש עמדה מסוימת. אני מבקש מכולם שלא לחרוג מהנושא. בואו נראה שבנושא של חללי מערכות ישראל אנחנו יכולים כולנו לדבר בפעימת לב אחת. תודה רבה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה. אני מקבל את ההערה.

אומה נמדדת ביחס הכבוד שלה לחלליה, זה הבוחן המוסרי לאומה. חז"ל אומרים מאמר קשה: אם ראית בית-קברות בפתחה של עיר, דע לך שקרובה גאולתן של ישראל. לכן אני מאוד משבח את התיקון לחוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, אני רק מבקש להפנות את תשומת לבכם, אולי לא שמתם לב, לשתי נקודות.

אני מבקש להוסיף בן מאומץ. לפעמים בן מאומץ הוא כמו בן, ויותר מזה, וצריך לכלול בתיקון, שגם בן מאומץ ישוחרר ביום הזיכרון לנפילת אביו.

שאול יהלום (מפד"ל):

בן כולל בן מאומץ.

יוסף בא-גד (מולדת):

שנית, אני רוצה להביא עוד הצעת חידוש – אני עוד לא יודע איך לנסח אותה, ואודה לכם אם תחשבו על כך – ידיד אישי, שיוכיח שהוא ידיד אישי, ואני לא יודע איך יוכיח. יש לפעמים ידיד אישי שליווה את הנופל, ליווה את המשפחה בצורה כזאת שהוא יותר מבן משפחה. אני לא יודע איך להבטיח, חלילה, מפני רמאות, אבל ידיד אישי שמוכר וידוע שהיה מלווה, יש לתת לו איזו עדיפות ושחרור באותו יום, שהוא יוכל להיות עם המשפחה. תחשבו על זה.

והערה אחרונה: בהזדמנות זו אני רוצה לחזור ולהתריע על ההחלטה האומללה של חוסר נוכחות הממשלה בלוויות חללים קדושים. צריך לחשוב על זה, שלא ייתכן שבלוויות אלה, של נופלים למען תקומת מדינת ישראל, גם אם לצערנו הם רבים באינתיפאדה, הממשלה החליטה שלא לשלוח נציגות אלא להסתפק בנציגות של ראשי עיריות. אני אומר: אם יש, לצערנו, הרבה קורבנות, בואו נחשוב איך מפסיקים את ריבוי הקורבנות ולא את העומס על הממשלה, שחייבת לכבד את החללים למען תקומת מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל היתה פה כל הזמן ובדיוק עכשיו יצאה. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת גונן שגב, אחריו – חבר הכנסת רון נחמן, שגם הוא היה כל הזמן, אבל אינני רואה אותו. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין, אחריו – חבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום, שנמצא.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מברך את חבר הכנסת אורון על החוק המבורך.

דן תיכון (הליכוד):

זו הצעת חוק בקריאה ראשונה, לא צריך לברך אותו, כי הוא עדיין לא גמר.

גזון שגב (צומת):

אין בעיה, אני מברך אותו על עצם היוזמה. זו לא ברכה על המוגמר, זו ברכה על היוזמה בלבד. על המוגמר אברך אותו שוב, בסיום כל התהליך.

דן תיכון (הליכוד):

הוא ממלא חובה מוסרית.

גזון שגב (צומת):

אני חושב שהיחס ליום הזיכרון לחללי מערכות ישראל לא הגיע לממדים שהוא היה צריך להגיע אליהם מאז קום המדינה, ואני חושב שמן הראוי היה להוסיף סעיפים מספר לחוק יום הזיכרון, גם בנושא עיסוקים, ולא דווקא בתי-שעשועים או דברים כאלה, להרחיב את נושא השבתון באותו יום להשבתה מוחלטת אולי של המשק.

חבל מאוד היה לי לשמוע את תשובתך על השאלה, שהבנתי שנשאלה פה – מהיכן יילקח הכסף, כי אני חושב שיש כאן דברים שהם קצת מעבר לשיקולים כלכליים, בעיקר כשמדובר על יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן לא חזר. חבר הכנסת אליעזר זנדברג; חבר הכנסת רענן כהן; חבר הכנסת בנימין טמקין; חבר הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהצעת החוק של חיים אורון היא מסוג ההצעות שכל הבית צריך להתלכד סביבן, כל הבית צריך לתמוך בהן, ובעניין הזה באמת אין ימין ואין שמאל.

אני גם הבנתי אותך, אדוני היושב-ראש, כאב שכול, שבאמת בנושא הזה לא צריכים להכניס עניינים אחרים, ואולי כדאי לשמור על השקט וכדאי לדבר על העניין ולא להכניס גם דברים אחרים.

אני חושב שזה סמלי מאוד שדווקא אתה יושב עכשיו על כס היושב-ראש, כשהצעה כזאת עולה כאן לדיון, ואני חושב שההצעה הזאת פשוט באה לענות על צרכים של רבים מהאנשים שביום הזה

צריכים לצאת לבתי-הקברות, ולא תמיד במקומות מגוריהם, כי יכול להיות שההורים גרים במקום אחד והאחים התפזרו ברחבי הארץ וצריכים באותו יום לפעמים לנדוד צפונה, דרומה, כשהעניין הזה גורם לפעמים בעיה אם האיש אינו עובד מדינה.

קיימתי שיחה מקדימה עם חבר הכנסת אורון, והבנתי ממנו שיש גם תמיכה של המעסיקים בעניין הזה. טוב שזה בא גם תוך הסכמה כללית שלהם, שזה דבר שהוא בדרך כלל לטובת העניין, כי אם יש העלות השולית של אותו יום, זה באמת חצי יום, ואני לא רוצה להגיע לפרוטות של הדבר הזה. בסופו של דבר, כולם צריכים להתאחד סביב העניין.

טוב עשתה מדינת ישראל שתמיד נתנה לעובדיה לבתי-הקברות, וטוב יהיה אם כולם יוכלו להשתתף ביום הזה, שהוא יום ההתייחדות של כולנו, גם בעמידת דום, גם בהשתתפות בטקסים ברחבי הארץ. אני חושב שההצעה הזאת טובה, ואני מודה לך בשמי, אולי גם בשם כל חברי הכנסת, חבר הכנסת חיים אורון, שהיית ער לעניין הזה והבאת הצעת חוק, שאני חושב שהיא הצעת חוק טובה. תודה.

חיים אורון (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני מצטרף לברכות לחבר הכנסת אורון על היוזמה. אני מניח שלמעשה אנחנו מדברים בחוק שהוא צילום של מצב קיים, כי אני מתקשה להאמין שכאשר בן משפחה שכולה נעדר ממקום עבודתו כיום, המעסיק ניכה לו את זה כיום חופשה, אף שהיתה לו הזכות לעשות את זה. אני מניח שחלק גדול מהמעסיקים, מתוך התחשבות, מתוך רצון טוב, נהג גם בעבר לראות בהיעדרות הזאת היעדרות מוצדקת ולא ראה בזה יום חופשה. אבל כדאי שדברים, גם אם נעשו מתוך רצון טוב, יהיו מסודרים ויהיו נחלת ספר החוקים.

שאל יהלום (מפד"ל):

זה לא המעסיק, זה המחשב שלו, זה השעון שלו.

אברהם פורז (מרצ):

לא, זה לא בדיוק כך. נכון שלפעמים העסק עובד באופן אוטומטי, אבל אני מניח שהיתה התחשבות גם בעבר. כהזדהות עם המשפחות השכולות, עם אלה שרוצים להיות בבתי-העלמין הצבאיים ביום כזה, אני חושב שהחוק הזה בא בשעה נכונה, במיקום נכון, והוא מראה גם את החשיבות שהכנסת והעם מייחסים לנושא הזה ואת הכבוד שהם רוחשים לנופלים ולמשפחותיהם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה, אחרון – חבר הכנסת שאול יהלום.

דן תיכון (הליכוד):

ומה אתי?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רושם אותך.

דן תיכון (הליכוד):

אני נרשמתי במזכירות הבוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אתמוך בהצעת החוק. אני תומך בה, אני תומך גם ברעיון שעומד מאחוריה, האומר שבנושאים מסוימים אנחנו חייבים להתאחד, אנחנו חייבים לעמוד כגוף אחד.

יש מאתנו ששילמו קורבנות, ואנחנו חייבים לכבד את הקורבן הזה, ועושים זאת ללא חשבון וללא התחשבות, משום שהצעת החוק הזאת פירושה שאנחנו כמחוקקים מתערבים ביחסים שלקוחים מתחום חיי הפרט, מתחום יחסי עובד ומעביד. אנחנו לא מכריזים היום על יום שבתון כללי בכל מדינת ישראל, אלא אנחנו אומרים אמירה שמחייבת מעבידים לספוג הפסד כספי של יום עבודה של אנשים שהמדינה כולה צריכה להזדהות אתם, לאפשר להם להשתתף בטקסי האבל המשפחתיים.

בקשר לזה אני רוצה לומר, שצריך לחשוב שאולי באותו יום יש להכריז על יום שבתון לאומי, כדי שהעם כולו יוכל להתייחד עם זכר הנופלים במערכות ישראל. והכוונה היא לכלל מערכות ישראל. כל הנופלים במערכות ישראל נפלו למען הקיום הלאומי שלנו.

ואף שהיושב-ראש ביקש, ואני מקבל את בקשתו שלא להיכנס לפולמוס או להדגשת ה"אני מאמין" שלי, מה צריך לעשות על מנת להמשיך ולקיים את צוואת הנופלים לשמור על הקיום הלאומי שלנו, אני אסתפק אולי בתמיכה ברעיון שהעלה נשיא המדינה.

הלוואי שנדע להגיע לאחדות לאומית לא רק בימי הזיכרון אלא גם בעשייה הנדרשת עתה, על מנת שעמנו יוכל להמשיך לחיות כאן בריבונות יהודית בארץ-ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הבית, באתי על מנת לתמוך בהצעת החוק. אבל לאחר דבריו של קודמי, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני לא יכולה שלא להדגיש, שללא ספק תהליך השלום הנוכחי בא כדי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

איזה שלום?

ענת מאור (מרצ):

תהליך השלום והסדר העקרונות בא כדי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

הסדר עקרונות. איזה שלום?

ענת מאור (מרצ):

תהליך השלום והסדר העקרונות באו כדי לצמצם ככל הניתן את קורבנות העתיד. אני מקווה, שיחד עם נחישות העמידה על הציונות ועל הערכים שלנו, נשכיל ליצור מדיניות כזאת שתשיג את היעד של צמצום הסבל.

אשר להצעת החוק, אני רואה אותה כדבר חיובי ביותר, שבא למעשה לתקן לקונה, שמסיבות בלתי מובנות נמשכה יותר מארבעה עשורים של שנים.

כמי ששייכת לבית נגבה, אני רואה כל שנה את ההתכנסות של האנשים שיקריהם נפלו בהגנת המקום ואת המאמץ הגדול הכרוך בכך, לאורך שנים. מתוך ידיעה ורצון שבנים, נכדים ומשפחות שלמות ימשיכו לכבד את זכר יקיריהם, שרבים מהם נפלו במקומות מאוד מרוחקים ממקומות מגוריהם, אין ספק שזה דבר הכרחי ובא רק לתת הקלה חלקית לאלה ששילמו, כפי שאמרו קודמי, את הדבר היקר ביותר למען מטרה משותפת של כולנו. לפיכך, אני חושבת שהחוק בהחלט במקומו.

הטיעון שיכול לעלות לכאורה, שזוהי התערבות ביחסי מעבידים-עובדים, כמובן לא עומד בביקורת ציבורית. אנחנו רואים שיש צורך יותר ויותר לעגן דברים גם בחקיקה ולא רק בהסכמים. לכן אני בהחלט מציעה לכנסת לאשר את הצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו, אחרון – חבר הכנסת דן תיכון.

חיים דיין (צומת):

למה אחרון?

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, הרשימה שלפני לא היתה מעודכנת. אחרי חבר הכנסת דן תיכון תינתן רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע, אחריו – לחבר הכנסת יגאל ביבי, ואחריו – לחבר הכנסת חיים דיין. בעצם, חבר הכנסת דן תיכון רשום כאן אחרון, אבל מכיוון שקרא קריאת ביניים הקדמתי את שמו. אני מבקש סליחה, אבל פה או פה זה אותו דבר.

בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף להוקרה לחבר הכנסת חיים אורון, שהסב את תשומת לב הכנסת לתיקון. אני באמת מקבל את מה שאמר חבר הכנסת פורז, שייתכן שהתיקון הוא למעשה פורמלי בלבד, אבל ראוי שייעשה.

חיים אורון (מרצ):

אני מבטיח לך שהוא לא פורמלי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל אני מניח שבמקומות עבודה גדולים, שבהם המחשב קולט רק אותם ימים המותרים על-פי החוק, ברגע שעובד נעדר מעבודתו ביום שלא נקלט על-ידי המחשב כיום חופשה מותר, מנכים באופן אוטומטי ממשכורתו או מחופשתו.

מאחר שחבר הכנסת אורון פתח לנו אשנב לנושא של יום הזיכרון לחללי צה"ל, אני הייתי מבקש להסב את תשומת לב הבית לשתי נקודות הקשורות ליום הזיכרון, ואני מציע לכל חברי הבית, אף ששתי הנקודות האלה אולי קשורות למסכת יותר שורשית, שנמצאת כנראה במחלוקת – אני מציע לכל חברי הבית במקרה הזה לקבל את שתי הנקודות האלה כנדבכים נוספים במעשה הלאומי שאנחנו חייבים בו כלפי קדושתו של יום הזיכרון לחללי צה"ל.

המהות של יום הזיכרון לחללי צה"ל אומרת, שהאבל הוא אבל לאומי. הוא אבל לאומי, שכל בית בישראל חייב להתאבל כאילו הוא איבד את יקירו. אין להשוות, כמובן, לאבל של המשפחה עצמה, שאין שיעור לאבלה. אבל במשהו, עד כמה שאפשר להשתתף, כל העם משתתף בעניין הזה.

לכן, המעשה הלאומי של היום כולו צריך להיות מעשה של אחדות, מעשה שכל אחד יזדהה אתו, ולא לפגוע באוכלוסייה זו או אחרת.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אורון, אני חושב שקשה לדון בחוק שאתה הגשת, כאשר מול פני האומה עומד התאריך של יום הזיכרון הקרוב לחללי צה"ל, בחודש אייר התשנ"ד. ומה קורה ביום הזיכרון לחללי צה"ל בהתשנ"ד? ב-13 באפריל? זה התאריך שבו מסתיימת נסיגה של כל כוחות צה"ל ממקומות – מאילו מקומות? ממקומות שכל האומה מתאבלת ביום הזיכרון הזה, כי שם שפכו את דמם יקירינו. ובאותם מקומות יבואו אנשי ערפאת באותו יום עם דגלי אש"ף ויצהלו ותהיה שם שמחה גדולה – גאלנו את המקומות האלה.

האם זאת לא פגיעה בנופלים? האם לא צריכה לבוא ממשלת ישראל, ללא קשר אם התהליך יתבצע, ואני עדיין מקווה שלא, ללא קשר אם התהליך כבר לא מתבצע, לבוא ולהגיד: בשום אופן אנחנו לא

מצמידים ליום הזיכרון לחללי צה"ל, יום שהוא לא נתון במחלוקת, יום של נסיגה, יום של השלמת נסיגה, יום של ציון בכל מדינות ערב, וודאי באש"ף, שהנה השגנו הישג; עם שמחות.

אני מציע מכאן לכל הבית להתאחד, ולממשלת ישראל – לבטל את התאריך הזה, ציון 13 באפריל. לא ייתכן שזה יזוהה עם יום הזיכרון לחללי צה"ל.

והנושא השני, שהוא חשוב לא פחות – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זמנך תם.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, בתחילת הדיון הודיע יושב-ראש הישיבה, שהוא לא מגביל את חברי הכנסת בזמן בדיון הזה. לפי זה תכננתי את דברי. אין לי נאום ארוך, אבל כך הודיע יושב-ראש הישיבה בתחילת הדיון.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש סליחה. לא העברתי את הדברים לסגן היושב-ראש, שבגלל המעמד המיוחד של הדיון ביקשתי מחברי הכנסת לא להיכנס לנושאים אחרים, וגם אמרתי שאני לא מגביל אותם בזמן. אני מבקש סליחה על שלא העברתי את הדברים לסגן היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, אדוני סגן יושב-ראש הכנסת מר שילנסקי. מצד שני, אני מבקש, יש הרבה חברי כנסת וגם עובדי הבית שרוצים להדליק נרות חנוכה עם משפחותיהם. אני מביא זאת לידיעת כולנו.

בבקשה, אדוני. אני בהחלט מקבל את מה שנאמר.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מניח שכבר הייתי מסיים.

הנושא השני קשור לאופי של היום עצמו, לאו דווקא, לצערנו, ליום הזיכרון של השנה הקרובה אלא בכלל לאופי של היום. אנחנו נוהגים מנהג נכון, שביום הזיכרון לחללי צה"ל רשתות השידור אינן משדרות תוכניות בידור אלא רק שירים עבריים ותוכניות הקשורות באופיו של יום הזיכרון. למעשה, זה מאותה סיבה, שהבעיה היא לא אישית של המשפחות. הבעיה היא של כל העם. הרי אילו היה בידור, שום משפחה שכולה לא היתה מפעילה את הטלוויזיה. למעשה אנחנו אומרים, כל העם לא יראה ביום הזה תוכניות בידור, ביום הזיכרון הוא לא יראה תוכניות בידור, משום שביום הזה כולנו צריכים להתאחד, ואפילו אם מישהו יפעיל את הרדיו או את הטלוויזיה הוא לא ישמע ביום הזה בידור.

אבל בעוד הדבר נעשה ברשות השידור, הרי זה לא נעשה בחקיקה לגבי הכבלים. הכבלים על כל ערוצים, מי שרוצה פותח – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מדויק. אתה מדבר על ערוצים שמעבירים שידורים מחוץ-לארץ. ערוצים שההפקה שלהם היא מקומית, הם בהחלט מקפידים.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה מה שרציתי לתאר. חברת "בזק" מעבירה את הכבלים, חברת השידורים בכבלים מעבירה. זה לא שיש לך איזו אנטנה חיצונית, אלא חברה ישראלית, טכנולוגיה ישראלית, היא מעבירה את הכבלים, והאזרח יכול להתחבר לערוצים ולראות MTV או כל מיני ערוצים שאין בהם אלא רק בידור ושמחה וששון, הפוך מהאופי שאנחנו רוצים לשוות ליום הזה.

דן תיכון (הליכוד):

נדמה לי שמה שמציק לאדוני זה כנראה השידורים ביום הכיפורים. יש כאן קצת בלבול.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת דן תיכון, לי מציקים שלושה ימים: גם יום הכיפורים, גם יום השואה וגם יום הזיכרון לחללי צה"ל, הייתי אומר באותה מידה. אבל כפי שסיכמנו להפוך דיון זה לדיון של אחדות, אני בכוונה העליתי רק את יום הזיכרון. מדוע אתה בהערת ביניים מעלה דברים אחרים?

דן תיכון (הליכוד):

שר החקלאות י' צור:

זה שידור ציבורי. זו מערכת ציבורית.

דן תיכון (הליכוד):

זה שירות, זה לא שידור. זה שירות. כל אחד יכול לפתוח ולסגור. חיים כאן אנשים עם קצת מחשבות. מי שרוצה לא יפתח. מי שרוצה יפתח. אי-אפשר לסגור את השמים. פעם אחת מתחילים, לא יודעים איפה גומרים. לכל אחד יש ימים קרובים ללב.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת דן תיכון, על זה בדיוק הוויכוח: האם לכל אחד יש ימים הקרובים ללב, או שביום הזה באה מדינת ישראל ואומרת, כיוון שאנחנו כל כך מזדהים עם אלה שנפלו למען תקומתנו – למעשה כל אחד מבנינו ומהורינו יכול היה להיות במקומם, אלא שנפלו הטובים ביותר, או אלה שהלכו ראשונים, וכולנו חבים להם את חיינו – אנחנו אומרים, זה עניינה של המדינה כולה לשמור על האופי של היום ולתת לו אופי ייחודי, תרבותי, התייחדותי, ולא אופי של סרטים ובידור, אפילו אם השידורים הם מחוץ-לארץ.

נכון שאנחנו מדינה דמוקרטית ולא נסגור את האטמוספירה, אם יש לאדם איזה קולט גלים, צלחות, שהוא קולט באמצעותם. אבל בטכניקה שלנו? חברת הכבלים, שעל-פי חוק מדינת ישראל יש רשות לכבלים? והחקיקה יכולה לתת לזה גיבוי חקיקתי. האם לא ראויים הנופלים, שאנחנו נבוא ונשווה את זה גם בכל ערוצי הכבלים?

לכן, אני מציע לכל הבית להוסיף יוזמות בשתי הנקודות שהעליתי, הן בנקודה המדינית – לנתק את היום הזה מכל מחלוקת ציבורית בשנה הזאת, וללמוד מכך שלהבא, כאשר עוסקים בנושא מדיני ובכל נושא שהוא, צריכים גם לפתוח את הלוח העברי ולא רק לחשב ארבעה חודשים מכאן ואילך. והדבר השני, לדאוג לכך, אם באמצעות הנציגים והשרים הממונים על רשות הכבלים ואם בחקיקה, שביום הזיכרון לחללי צה"ל שידורי כבלים שאינם משדרים שידורי תרבות והתייחדות לא יועברו ברשתות לבתי המאזינים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת שאול יהלום. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי כנסת רבים מייצגים ביום הזיכרון את הממשלה ואת הכנסת בבתי-העלמין ברחבי הארץ. אני חושב שכל אחד מאתנו שייצג את הממשלה בימים האלה חש את האחדות, את האווירה, את הרגשות. אני חושב שהביטוי בדמייך ח"י, בדמייך התאחד – נאמר על השעות האלה.

אני מברך את חבר הכנסת אורון על יוזמתו. אומנם יש להניח שזה נהג. קשה לנו להאמין, שמעסיק שבא אליו קרוב משפחה של מי שנפל למען המדינה לא יתחשב ברגשותיו. אף-על-פי-כן, אני מצדיק את הדוברים שאמרו שצריך חוק בעניין הזה, כדי שלא יהיה, חס וחלילה, חריג אחד שימיט קלון על כל העדה.

כשהחוק המוצע יעבור לוועדה, אני חושב שחשוב לבדוק נושא נוסף. יש ימי זיכרון של בני משפחה מדרגה ראשונה – אשה, אב, אם, בן. גיסתי, למשל, שטמנה את בעלה בבאר-שבע, גרה בירושלים. ביום ה"ארציט", בני המשפחה – הבן, הבת, האשה – נוסעים לבאר-שבע. ברור שהאשה לא יכולה ללכת לעבודתה באותו יום. צריך לבדוק שבאותו יום ה"ארציט" בני המשפחה, הקרובים מדרגה ראשונה, יוכלו לקבל יום חופשה. אני חושב שחשוב לאפשר לבנים לתת כבוד לאביהם. אני חושב שכדאי שבועדה ידונו ואולי יתקנו תיקון בעניין זה של קרובים מדרגה ראשונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לחללי צה"ל או לכל אחד?

יגאל ביבי (מפד"ל):

לחללי צה"ל. לכל אחד יש "ארציט". אני מתכוון לחללי צה"ל, שראוי שהעם יכבד אותם.

אני רוצה לברך את הבית הזה בחג החנוכה, אולי יהיה זה אור נוכח המחלוקת הקשה שנפלה עלינו בגלל העיתוי של 13 בחודש הזה. היו באמת מחלוקות בימי חג החנוכה, שמסמל את האחדות, את האור הפנימי של העם הזה. בסיומו של יום נשמעו אומנם מלים טובות, ולמלים יש לפעמים ערך וחשיבות. אני מקווה שמכאן תצא קריאה – אני לא רוצה להיכנס לנושאים אחרים – שהמועד של 13 באפריל ישונה גם במסמכים. אני לא רוצה שנגיע לשבוע הקריטי הזה, שאנחנו נבכה את חללינו, ומצד שני, בעזה וביריחו יהיו מצעדי ניצחון. אני חושב שזה יצרום מאוד.

הייתי רוצה, אדוני היושב-ראש, שמהבית הזה תצא פנייה לממשלה – הנה יושב כאן שר מכובד בממשלה, עם הרבה רגש – שבמסמכים, בהסכמים, ישונה התאריך הזה של 13 באפריל, יוקדם או יאוחר. לא יכול להיות שהתאריך הזה שמוזכר וידובר עליו ויגרום לציפיות, יהיה מצד אחד יום זיכרון ומצד שני משהו אחר. ואולי זה סמלי.

אתה לא יודע, חבר הכנסת אורון, שכל דבר הוא אולי מן השמים, שהדין היום על החוק בא אולי כדי להתריע, שמצד אחד נקבל חוק חשוב כמו שלך, אבל מצד שני, באותו יום, שכל השנים היתה בו אחדות בעם, תהיה בו מחלוקת. אני פונה לשר צור להביא לממשלה את ההצעה לשנות את התאריך

הזה, אפילו להקדים. לא אכפת לי, אני, שמתנגד להסכם, שיקדימו אותו בשבוע, אבל לא באותו יום, יום הזיכרון.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת יגאל ביבי. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים דיין. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת דן תיכון.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף למברכים על הצעת החוק הזאת. אני חושב שזו הצעת חשובה ביותר.

אני רוצה דווקא לבוא ולהמחיש עד כמה חשוב יום הזיכרון. הוא נפתח בערב יום הזיכרון, וכבר בערב זה כל בית ישראל מתאחד סביב מקומות הזיכרון ומעלה את זכר חללי צבא-הגנה לישראל. ביום המחרת יורדים כולם לבתי-העלמין, ומשפחות שלמות אינן מסוגלות להגיע לבתי-העלמין, כי עליהן להגיע למקומות עבודתן. אינני מתייחס למוסדות חינוך, ואני מדבר על בתי-ספר תיכוניים בעיקר – בניגוד לאוניברסיטאות, שבהן, כפי ששמענו, יום הזיכרון הוא יום לימודים, היום הזה הוא יום של אבל, ויש תלמידים מאותם בתי-ספר שמתייחדים עם זכר הנופלים.

הייתי מוסיף בהצעת חוק זו עוד נושא אחד שלא הובא בחשבון: אולי לחוקק חוק הסעות חנים לאותן משפחות שיקריהן קיפחו את חייהם ומקומות מגוריהן מרוחקים מבתי-הקברות הצבאיים, על מנת להקל ולהראות את הרצון הטוב לאפשר התייחדות אותן משפחות עם זכר יקיריהן.

יש דבר אחד שהוא תמיד צורם, ועליו צריך לתת את הדעת. השילוב, ההיצמדות של יום הזיכרון לחללי צה"ל ליום העצמאות. משפחות שלמות, שבעצם עוברות אותו משבר של יום הזיכרון, שעומדות מול הקברים של בניהן, צריכות להגיע למחרת ליום העצמאות עם שמחה, ומעטים מגיעים כך ליום הזה, ובכלל לא – כי קשה לעבור ממשבר לשמחה. זו תפנית חדה מאוד. אולי כדאי לתת את הדעת גם על זה, ואולי להרחיק את זה ביום, כדי שתהיה תפנית מיום של עצב ליום של שמחה. לפעמים גם אומרים שאין לערבב עצב בשמחה. כדאי לתת על כך את הדעת.

אין לי מה להרחיב עוד. אני אתמוך בחוק הזה, ואני מקווה שכל בית ישראל יעריך ויכיר תודה גם לך, חבר הכנסת אורון. אני חושב שזו הצעת חוק טובה מאוד, אבל אני חושב שנצטרך להרחיב אותה כדי לתת מענה, אולי גם סוציאלי קל, לאותן משפחות שנפגעו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – השר יעקב צור.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפרוטוקול, מתעוררת כאן בעיה, האם השר צור יכול להשתתף בדיון.

שר החקלאות י' צור:

שאלתי את מזכיר הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

נדמה לי שהוא לא יכול, כי הוא לא חבר הכנסת, והנושא איננו מצוי בתחום משרדו. אבל טוב, זו שאלה מעניינת לפחות.

שר החקלאות י' צור:

רק באישור היושב-ראש.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבין, אני רק מעיר הערה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל כתוב בתקנון שיש לו זכות כחבר הכנסת להשתתף בדיון לכל דבר ועניין, פרט לזכות להצביע כחבר הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

כשר ממשלה יש לו זכות, אבל כחבר כנסת אין לו זכות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דן תיכון, אני מציע, תמיד אני מכבד את דעותיך ותמיד אתה אומר דברי טעם – –

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא חבר כנסת.

היו"ר ר' אדרי:

נכון, הוא לא חבר כנסת, אין לו זכות להצביע כחבר כנסת, אבל להשתתף בדיון כמו כל חבר כנסת, על-פי התקנון – כן.

דן תיכון (הליכוד):

יכול להיות.

היו"ר ר' אדרי:

אתה יודע, אדוני, שאני תמיד מקשיב לדבריך, ועל-פי רוב אתה צודק.

דן תיכון (הליכוד):

מכל מקום, יש כאן בעיה, והא ראייה, היא התעוררה לא בעקבות ההערה שלי, כי גם השר עצמו הלך להתייעץ ושאל אם יש לו זכות דיבור.

אני רוצה לעבור לנושא. חבר הכנסת אורון, זה תיקון מעניין. לא הייתי מתבטא ומפליג אלי הסופרלטיבים, כפי שהתבטאו כאן כמה מחברי הכנסת בחוסר צניעות, אבל אני מציע לך הצעה אחת: בהזדמנות זו שהחוק עולה, לאחר שחלפו כ-46 שנים, לפתוח את הנושא של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולראות מה נעשה בתוכו. שהרי יצקו אל תוכו כל מיני הצהרות, ולא זכור לי יום זיכרון אחד – ויתקן אותי חבר הכנסת דב שילנסקי, שהרי הוא מצוי אצל העניין – שבו לא התעוררה בעיה כזו או אחרת באשר לגוף כזה או אחר, דגל שם, דגל פה, המנון פה, המנון שם, זר פה, זר שם, מי מניח, מי לא מניח. וכל הנושא סבל בעצם מכל מיני אי-בהירויות. לכן אני מציע לך, משנעביר את הנושא הזה לאחת מוועדות הכנסת, כנראה לוועדת החוקה, חוק ומשפט או לוועדת הפנים או לוועדת החוץ והביטחון, טוב תעשה אם תפתח קצת את הנושא הזה מעבר למה שרצית לבוא ולהסדיר.

אני חושב שטוב תעשה אם תזמן לאותו דיון את יושב-ראש ועדת השרים לסמלים ולטקסים, שהרי הוא ממונה בעצם על כל האירועים באותו יום, ותחליפו קצת רשמים. תזמן לוועדה גם את השר

לשעבר גדעון פת, שהיה במשך שנים רבות הממונה על הוועדה לסמלים ולטקסים. ובכלל, ראוי אותו יום שאחת לכך וכך שנים ייעצר המהלך הרגיל, השגרתי והכואב, ונבדוק את עצמנו, כמובן, בשאלה שאתה מעלה, אבל עוד בשאלות מספר שמתעוררות חדשות לבקרים לקראת אותו יום. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לשר יעקב צור, בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשר שמשתתף פה באולם ראיתי לנכון לומר כמה דברים כדי לתת גם את המסגרת שבה הממשלה מתייחסת לחוק ולדין.

ללא ספק, הצעת התיקון שהעלה חבר הכנסת אורון ממקדת את תשומת הלב הציבורית באחת הנקודות המרכזיות בעם ישראל, וצריך לומר שהזיכרון והאבל יחד הם אולי החוויות הכי מרכזיות שמעצבות את האופי הישראלי המיוחד, את המהות המיוחדת, את תחושת ההשתייכות בעלת העוצמה הזאת, עד שהייתי אומר שזר לא יבין הרבה תופעות בעם ישראל, כי הוא לא יצליח לרדת לעומק המשמעות של חוויית הזיכרון והאבל והמתח שמלווים אותנו במשך דורות, אותה חוויה של דורות, של אבות ובנים, נכדים ונינים, צבא ושירות, מתח והמתנה לטלפון, הלוויות, ואבות קוברים בנים.

שנים היה ויכוח על הצמידות הזאת בין יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל לבין יום העצמאות. וכמדי שנה, כנציג הממשלה או הכנסת, כשאני עומד בבתי-העלמין ומדבר אל המשפחות, וחושב שבעוד כמה שעות יעלו הדגלים מעלה מעלה ויפרצו השירה והשמחה, אני שואל את עצמי איך מקבלים את זה בני המשפחה.

ואני חושב שהצמידות הזאת יש לה תפקיד מאוד מיוחד. אין שמחה שלמה ואין אבל שאין מעט גמול בצדו; לא מלא, לא ניחומים שלמים. אבל דווקא ההחלטה בשנים הראשונות למדינת ישראל להצמיד את השניים, לפי דעתי הצמידות הזאת היא שנותנת את המחויבות של הזיקה בין השניים, והיא אומרת גם שאין שמחה מלאה, כמו אבל יחיד שיש לו מעט ניחומים.

נתבקשנו פה היום על-ידי יושב-ראש הישיבה שלא להיכנס לנושאים שבמחלוקת, וודאי שלא אכנס אליהם. אני רק רוצה לומר את תחושתי, שדווקא העוצמה הזאת של הזיכרון והאבל והמחויבות לנופלים היא שמבליטה את חדות הוויכוח ואת סערת המחלוקת שיש בעם.

ואני אומר, אל ייטול איש מהמתווכחים את שמם של הנופלים לחיזוק דעתו. כי כל אחד מאתנו חי במחויבות הזאת ובפירוש שהוא מעניק לה, בין שהוא ייטול לצד הזה של המחלוקת ובין שייטול לצד השני של המחלוקת.

לכן, כשם שהאבל והזיכרון הם ממעצבי האחדות, כך הם לא אחת מפרשני עוצמת המחלוקת והשסע הפנימי. והלוואי שהדרך שהולכים בה היום תביא באמת ליעד המקווה של החיים בשלום ובביטחון.

אני רוצה לומר לדוברים, אני מעביר לראש הממשלה את הבקשה שהועלתה פה לגבי צמידות הימים, כביטוי שהיה פה היום בדיון בכנסת. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר יעקב צור.

דן תיכון (הליכוד):

הערה לגבי ההערה שלי באשר למעמדו של השר צור. אני לא שמתי לב, שהשר צור הוא שר תורן שמייצג את הממשלה. בתור שכזה – כבודו במקומו מונח.

שר החקלאות י' צור:

לא שמת לב שמזכיר הכנסת חוזר ואומר לך שאתה לא צודק.

דן תיכון (הליכוד):

אם לא היה מאיר את עיני שאתה שר תורן, אני צודק גם צודק.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אתה לא צודק, אדוני חבר הכנסת דן תיכון. אני מודה לכולם על הרוח הטובה.

אנחנו ניגש להצבעה על הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון מס' 3) (היעדרות קרוב משפחה מעבודה), של חבר הכנסת חיים אורון. אנחנו מתבקשים להעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מי בעד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון מס' 3) (היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ד–1993, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת חיים אורון, על ההצעה שהיא במקומה, ואני שמח שכל הבית מאוחד סביבה. תודה לך, אדוני.

בעד – 8, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק עוברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הסעיף האחרון: שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון – של חבר הכנסת רון נחמן. יפתח את הדיון חבר הכנסת רון נחמן.

סילבן שלום (הליכוד):

איננו.

היו"ר ר' אדרי:

אם איננו, אדוני, אני נועל את הישיבה.

סילבן שלום (הליכוד):

אז הדיון יתקיים ללא הפותח.

היו"ר ר' אדרי:

הוא הפותח, אדוני.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא רק פותח.

היו"ר ר' אדרי:

הוא רק פותח, אבל הוא איננו. סליחה, יש תקנון ואנחנו לא נעשה סדרים חדשים בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא יכול להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, יש תקנון. אם אין פותח – אין נושא, ואני איאלץ לנעול את הישיבה. אני לא מעל התקנון. אני מבין אותך, אדוני, אבל יש תקנון שצריך לכבד.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, עם כל הכבוד, יכול להיות שזו פרשנות, אבל יש כאן נושא שאושר במליאה. נכון שחבר הכנסת רון נחמן העלה אותו, נכון ששמורה לו הזכות לפתוח את הדיון, אבל זהו דיון. דיון, בתור שכזה – אני חושב שצריך להתקיים, גם אם הפותח איננו. אולי הוא רוצה רק לסכם.

היו"ר ר' אדרי:

למיטב ידיעתנו, מאז הקמתה של הכנסת לא התקיים דיון בנושא כאשר הפותח לא נכח במקום ולא פתח את הדיון. אני לא רוצה ליצור פה תקדים בנושא זה.

סילבן שלום (הליכוד):

הנה הוא בא, הוא בא.

רון נחמן (הליכוד):

איך אפשר לסגור את הדיון?

היו"ר ר' אדרי:

כמעט סגרנו את הדיון. מזל שחברי הכנסת סילבן שלום ודן תיכון עיכבו במקצת את הדברים, והגעת.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדיוק לפני שנה, בדצמבר 1992, העליתי הצעה דחופה לסדר-היום בעניין שביתה של מחוסרי דיור, אשר שבתו מול משרד הבינוי והשיכון בירושלים, ואשר גרו במרתף מתחת לבניין של משרד הבינוי והשיכון בירושלים.

זה היה חורף, גשם, שלג. ניגשתי לשם אחרי שפנו אלי אותן משפחות וביקשתי לבקר ולראות מה קורה אתן. המצב היה קשה מאוד, תינוקות, נשים בהיריון, משפחות חד-הוריות גרו בתת-תנאים באותו מרתף של משרד הבינוי והשיכון. על-כן העליתי הצעה דחופה לסדר-היום, ולשמחתי הרבה, מי שהיה אז סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת רן כהן, אשר השיב לי אז על ההצעה לסדר-היום, תמך, ויחד אתו תמכו כל מי שנכחו באותו מעמד כאן במליאה, בקיומו של דיון במליאת הכנסת בנושא הכאוב הזה והוא: הדיור, השיכון והרווחה של משפחות קשות-יום.

לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, לקח שנה שלמה כדי להגיע היום בשעה מאוחרת זו לקיומו של דיון בנושא, שלפי דעתי הוא מאושיותיה של הממשלה הזאת, אשר הצהירה על שינוי סדרי עדיפויות; ממשלה אשר קבעה עוד לפני הבחירות וגם אחריהן, שהיא שמה לה ליעד ממדרגה ראשונה לדאוג לרווחתו של האזרח במדינת ישראל ולדאוג לכך שמעמדו ישופר לעומת מה שהיה בשנים קודמות.

מובן שלשם כך היא באה ואמרה, שהיא תשנה את סדרי העדיפויות, תפסיק להשקיע מיליארדים בשטחי יהודה ושומרון ותסב את הכסף לאותם פרויקטים ויעדים חברתיים.

לקראת הדיון הזה בדקתי עם משרד הבינוי והשיכון נתונים מספר לגבי מחוסרי הדיור. ב-22 בנובמבר 1993 קיבלתי תשובה מעוזר שר השיכון, מר יואב דוגה.

דן תיכון (הליכוד):

זה חשוב מאוד.

רון נחמן (הליכוד):

קיבלתי את הנתונים הבאים. אל המחלקה לפניות הציבור הגיעו 3,385 בקשות להסדרת דיור. אל לשכת השר פנו 3,694. מה נעשה עם הפניות האלה, שמספרן מסתכם בלמעלה מ-7,000? כך נאמר: 50% הועברו לטיפול המחלקה לפניות הציבור, 15% הועברו לטיפול המשרד לקליטת העלייה, 10% הועברו לטיפול "עמידר" ו"עמיגור", 15% טופלו על-ידי לשכת השר, 350 פגישות אישיות, 100 פניות טופלו באופן מיוחד ומייד, מתוכן 80 מכתבים אישיים. 70 הגיעו למשרד. ואני מדבר על השביתה לפני שנה.

התוצאות: 2,655 פניות נענו, 939 פניות בטיפול, 40% מהפניות הינן פניות חוזרות.

בדיון לפני שנה נקבע, בדבריו של סגן שר השיכון, חבר הכנסת רן כהן, אשר אמר – – –

דן תיכון (הליכוד):

לשעבר.

נעמי חזן (מרצ):

לא, היום הוא חבר כנסת. לשעבר הוא סגן שר הבינוי והשיכון.

רון נחמן (הליכוד):

לשעבר הוא סגן שר השיכון, וכיום הוא חבר הכנסת. הייתי אומר: סגן שר השיכון כתוארו אז.

פיני בדש (צומת):

מאז הוא סגן לשכה. מה שאמרת אומרים רק בבית-המשפט.

רון נחמן (הליכוד):

אמר אז סגן השר: לפני משורת הדין, אני חושב שלו היה מישוהו מגיש נגדנו תביעה לבג"ץ, הוא היה מצליח לפגוע בנו ולהחזיר אותנו לאחור, לאחר שהוצעו למשפחות 800 שקלים כדמי השתתפות

בשכר דירה, במקום 650 שקל, בלי שנעשה עדכון, ואף שאנחנו דורשים מהאוצר שיהיה עדכון בשכר הדירה לכל מי שמקבל את שכר הדירה בארץ. אלה דבריו של חבר הכנסת רן כהן.

אני שמח לומר לכנסת, שבאמת אחרי שנה עלתה ההשתתפות בשכר דירה למקבלי הבטחת הכנסה לסך של 810 שקלים במקום 650 שקלים, למשפחות עובדים – 600 שקלים, ולבעלי הכנסה גבוהה – 440 שקל. במקרים חריגים, כותבים ממשד השיכון שהשר יכול לתת 1,000 שקל שכר דירה לחודש. אבל מה לעשות, אדוני שר הבינוי והשיכון, שאינך נמצא אתנו היום, מה לעשות שמחירי הדירות עולים?

פיני בדש (צומת):

הוא בעיר מודיעין.

רון נחמן (הליכוד):

מה שהיה נכון לפני שנה איננו נכון היום.

הנה, קטע מעיתון מלפני חודש: "מאהל חסרי דיור באתר הקרוונים; מחוסרי דיור הקימו אוהל באתר הקרוונים בגבעת-המטוס, סמוך לקרוון שלתוכו פלש זוג מחוסר דיור נוסף". זו הכתבה מלפני חודש. זה בדיוק אותו סיפור שהבאתי בפני הכנסת לפני שנה, ואמרתי שצריך למצוא להם פתרון. אמרו: בגבעת-המטוס, עם הקרוונים. אבל איך אפשר למצוא פתרון עם קרוונים, כאשר הממשלה הזאת ומשרד השיכון הזה באים ואומרים: מי צריך את הקרוונים?

חברים יקרים, אני רוצה שתדעו, שבמדינת ישראל יש היום 18,916 משפחות בקרוונים. לולא היה פתרון הדיור הזה, הם היו ברחוב. לכן, חברי הכנסת, הנושא שפתחתי בו את הדיון עכשיו הוא חשוב מאוד; הוא חשוב מאוד. אני מבקש את התייחסותכם, מעבר למפלגות ומעבר לפוליטיקה. זה נושא שעניינו חיים של משפחות.

לכן, אני פונה ומבקש שהדיון יהיה דיון ענייני, עם ניגוחים, בלי ניגוחים, אבל בסופו של דבר נגיע לאיזו החלטה משותפת, על דעת כל הסיעות, שתקרא לממשלה ותביא בפניה גם כיוונים, מה צריך לעשות, ומיידית, לא אחרי שנה אלא מיידית, איך לפתור את הבעיות של אותם מחוסרי דירות, של אותן משפחות שאין להן איפה לגור; וככל שיותר מהר – הרי זה משובח. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת רון נחמן, שהעלית נושא העומד על סדר-יומה של החברה הישראלית.

אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

ומי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא; איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין; איננו. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

נעמי חזן (מרצ):

אדבר במקום חבר הכנסת טמקין.

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, אחרי חבר הכנסת סילבן שלום – חברת הכנסת נעמי חזן.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יכול להיות שאתה צדקת בעניין, וכנראה אתה צודק שאכן אם הפותח איננו לא ניתן לקיים את הדיון. אבל אני מאוד שמח שהוא הגיע ברגע האחרון, כי הנושא הזה הוא נושא חשוב. אתה, בתור מי שידוע כמבין, ואולי בין המבינים ביותר במדינת ישראל בנושא השיכון, יודע את החשיבות של הבעיה. בעבר קראו לבעיה זו בעיית הזוגות הצעירים. זו היתה הבעיה, בעיית הזוגות הצעירים.

היו"ר ר' אדרי:

אני גם רוצה להודות לך על כך שערכת אותנו עד שבא חבר הכנסת רון נחמן. לולא זה לא היינו מקיימים, על-פי התקנון, את הדיון. אני מודה לך. זה נושא חשוב בהחלט.

סילבן שלום (הליכוד):

מאה אחוז. אני אומר שבעבר קראו לבעיה בעיית הזוגות הצעירים. אם אתם זוכרים, היו פולשים לכל מיני דירות, ואחר כך היה חולף זמן עד שהיו מפנים אותם. לאחר מכן, לפני שלוש שנים, קראו לזה

בעיית האוהלים. באו זוגות צעירים, בכל מקום בארץ, והקימו אוהלים, עד שהגיע אריק שרון ופתר את הבעיה. גם מיכאל איתן, שאיננו כאן, נרתם לעניין הזה של האוהלים ועבר ממקום למקום כדי לפתור את הבעיה.

אני מציין את ההיסטוריה מסיבה אחת: הבעיה הזאת היתה קיימת בעבר והיא קיימת גם כיום. יש לכך סיבה פשוטה אחת – שיטת המגורים במדינת ישראל היא שיטה שאין לה אח ורע בעולם. זו שיטה שבה אדם צריך להיות בעלים של בית. הוא צריך לרכוש דירה כדי שיהיה לו מקום להתגורר בו, וזאת כאשר אין לו אפשרות, בשום צורה, לשכור דירה לטווח ארוך. הוא יכול אומנם לשכור דירה, אבל גם כשהוא שוכר את הדירה השכירות היא לטווח קצר, והבעלים של הדירה יכול, לאחר שנה אחת, שנתיים או שלוש שנים, להוציאו משם. זאת לעומת שיטות הנהוגות באירופה ובארצות-הברית, שיש בניינים להשכרה, ושם מדובר על שכירות של עשרות שנים. אנשים, מרגע שהם מתחתנים ועד שהם הולכים לעולמם, גרים באותו בית, ומשלמים כל חודש שכירות. כך הם חיים כל החיים, והם לא מבינים בכלל שיש משהו אחר. אם יש להם קצת יותר כסף, הם קונים בית פרטי, אבל אף אחד לא חושב שם שצריך להיות לו בית פרטי משלו.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה לא? באותו כסף שהוא משלם דמי שכירות הוא יכול לשלם משכנתה. זה העניין.

סילבן שלום (הליכוד):

כך מגיעה הבעיה של מחסור בדיוור להשכרה. לצערי הרב, כמעט כל מפלגה חורתת על מצעה ערב הבחירות, שצריך לעשות דיוור להשכרה. כשמגיעים לשטח, מגיעים שרי השיכון בזה אחר זה, והדבר הזה נשאר על הנייר. אין דיוור להשכרה במדינת ישראל, והדבר הזה טוב בעיקר לאנשים בתחילת דרכם. הרי איך יבואו זוגות צעירים בתחילת הדרך וימצאו את הכסף, את הסכום הענק הזה הדרוש לרכישת דירה, כשמדובר בעשרות אלפי דולרים? לפעמים, אולי בדרך כלל, מדובר בסכום שהוא מעבר לעשרות אלפי דולרים, הוא מאות אלפי דולרים. הסכומים האלה, שאינם בנמצא, גורמים לאותם אנשים להשתעבד לאורך שנים למשכנתאות ולהלוואות, כאשר חלק גדול מההיכונים, המובילים בסופו של דבר אולי אף לפירוד במקרים קיצוניים, נובע מבעיות כלכליות שנובעות במקורן מבעיות של החזר הלוואות והחזר משכנתאות.

אומר משפט אחרון, כי באמת ארצה לקצר ולתת את האות לכל הנוכחים אולי לקצר, לפי בקשת היושב-ראש, בגלל חג החנוכה. הבעיה הזאת תיפתר כאשר יקרו שני דברים: א. דיוור להשכרה; ב. הוזלת מחיר הקרקעות. מינהל מקרקעי ישראל, שגובה סכומים בלתי אפשריים עבור הקרקע שהוא מוציא למכירה, גורם לכך שבסופו של דבר – – –

פיני בדש (צומת):

הוא על תקן ספסר.

סילבן שלום (הליכוד):

אתה אמרת שהוא על תקן ספסר. אני לא רוצה להיות קיצוני מדי ולומר שמינהל מקרקעי ישראל מספסר בקרקעות, אבל המחירים שהוא גובה הם גבוהים כל כך, שגורמים לקבלנים עלויות גבוהות כל כך, מה שמביא אותם, בסופו של דבר, למכור דירות במחירים גבוהים מאוד. הדבר הזה גורם לכך, שרבים מהזוגות הצעירים לא מצליחים להגיע לדירה.

חבר הכנסת רון נחמן, אני חושב שיש מצב מסוים, וטוב שהעלית את העניין הזה, רק כדי שיהיה דבר אחד, שיהיה דיור להשכרה במדינת ישראל, או שמכאן תצא החלטה או תצא בשורה או תצא קריאה למינהל מקרקעי ישראל ולשר השיכון לפעול בשני האפיקים האלה במקביל. הוא הודיע לפני חודשים מספר, שהוא ייתן היצע של קרקעות, הוא ישחרר הרבה קרקעות כדי שהמחיר ירד והדבר יביא לירידה במחירי הדיור. ירידה במחירי הדיור פירושה ירידה במדד המחירים של הדיור, פירושה ירידה באינפלציה. כל הדבר הזה מוביל למסקנה אחת – יש לעבור רביזיה מחשבתית. לא חייבים להיות בעלים של דירות ואפשר להסתפק בדיור להשכרה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת סילבן שלום. רשות הדיבור לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה, גברתי. אחריה – חבר הכנסת חיים דיין.

דן תיכון (הליכוד):

אני רשום?

היו"ר ר' אדרי:

אתה רשום, חבר הכנסת דן תיכון. איך אפשר לא?

דן תיכון (הליכוד):

כרגיל, אחרון.

היו"ר ר' אדרי:

אתה אחרון. יש אפשרות עכשיו להגיש כל הצעת סיכום שרוצים.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את חבר הכנסת רון נחמן על שהעלה, אפילו באיחור של שנה, על סדר-היום של מליאת הכנסת את הנושא הזה. אומנם לא חל כלל שיפור בסוגיה הזאת בשנה האחרונה.

מחוסרי הדיור היום למעשה מתחלקים לשלוש קטגוריות עיקריות. קטגוריה ראשונה – של עולים שעדיין לא מצאו לעצמם פתרון דיור הולם. קטגוריה שנייה, ההולכת וגדלה – של משפחות חד-הוריות. במשפחות האלה יש ייצוג גבוה מאוד גם לעולות. הקטגוריה השלישית והחשובה ביותר – של משפחות מעוטות יכולת, דור שני ודור שלישי במדינת ישראל, שחיו וגדלו בשכונות מצוקה ובעיירות פיתוח, ועכשיו מוצאות את עצמן במצוקת דיור עד כדי הגעתן למצב של מחוסרי דיור כליל.

מה הן הסיבות למצב הזה? אני חושבת שאנחנו למעשה יכולים לנקוב בסיבה אחת מרכזית: העדר מדיניות שיטתית לאורך שנים לטיפול בבעיית הדיור במדינת ישראל. עם העלייה הגדולה מברית-המועצות לשעבר נעשתה בנייה חסרת תכנון, שכללה יבוא קרוונים שאינם מתאימים כלל לתקן הישראלי, ונעשתה בנייה מזורזת במקומות מסוימים. היום יש הרבה דירות פנויות, אבל אין כל מיתאם בין המיקום של הדירות הפנויות לבין מקומות עבודתם של רוב האנשים שמחפשים היום דיור הולם. לא היתה ואין התייחסות מבחינת המדיניות לצרכים המיוחדים של אוכלוסיות מסוימות.

חבר הכנסת רון נחמן שאל שאלה נכונה, והשאלה הנכונה היא: איך בונים אסטרטגיה שתפתור את הבעיה של מחוסרי הדיור? שמענו כאן כמה הצעות, והייתי רוצה לפרט אפשרויות של מדיניות יותר מורכבת ומגוונת ממה שהוצע עד עכשיו.

הנקודה הראשונה הועלתה בצורה טובה ביותר על-ידי חבר הכנסת סילבן שלום: לא יהיה פתרון לבעיית מחוסרי הדיור ללא בנייה להשכרה במדינת ישראל. הגיע הזמן שגם כאן נגיע לסוף המאה ה-20 ונתחיל לבנות דיור להשכרה. זה חלק מהפתרון, אבל לא הפתרון בכללותו.

דבר שני שחיוני היום: בנייה מזורזת לקנייה באזורים צפופי אוכלוסין, היכן שמחוסרי הדיור היום אומנם עובדים. חייב להיות מיתאם מוחלט בין מקום מגורים לבין מקום עבודה, ומשום שידוע לנו שמצוקת הדיור היא בעיקר באזורים צפופים, צריך לזרז את הבנייה באזורים האלה.

נקודה שלישית, ואני מדברת עכשיו כתושבת אחת משכונות המצוקה הבעייתיות ביותר בעיר ירושלים, היא קטמון ט': לא ניתנים אישורים להרחבת דירות קיימות, ואי-אפשר להתגבר על מצוקת הדיור בשכונות מצוקה ללא מתן היתרים גמישים הרבה יותר להרחבת דיור במקומות שבהם מצוקת הדיור היא הגדולה ביותר. לכן, גם באסטרטגיה הכוללת חייבים להכין את האפשרויות להרחבת דיור.

נקודה רביעית: רבים ממחוסרי הדיור, אפילו אם יוצע להם דיור הולם, לא יוכלו לעמוד מבחינה כספית בעלויות שכרוכות בעניין הזה. לכן על משרד הבינוי והשיכון גם להציע סיוע כספי מיידי לפתרון הבעיה.

שוב, אני מברכת את חבר הכנסת רון נחמן שהעלה את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שביתת מחוסרי הדיור בירושלים אינה משקפת את חומרת הבעיה ואת כמות מחוסרי הדיור בארץ בכלל, כאשר במעגל זה נכללים קשישים, משפחות חד-הוריות, עולים חדשים, חיילים משוחררים, משפחות שהסתבכו בחובות ואולצו למכור את דירותיהן ולהחזיר את המשכנתאות וכיום אינן זכאיות ומוצאות עצמן נעות ונדדות בפתרונות זמניים.

אינני מבין מדוע מחזיקה המדינה עשרות אלפי דירות שאינן מאוכלסות וראויות לאכלוס מייד. מדוע שר השיכון לא מפשיר דירות אלו ל"עמידר", ל"עמיגור" או למכירה? מדוע מחזיקה הממשלה בבעלותה 39,000 יחידות דיור? מדוע הקרוונים צריכים עדיין להיראות בימינו? מדוע אנו רואים עד היום שוב ושוב מאות משפחות אתיופיות שעדיין גרות בקרוונים? האם הממשלה באמת חושבת שאי-פעם הן ירכשו דיור פרטי ללא סיוע ומתן משכנתאות מלאות, עם יכולת להחזיר משכנתאות אלו?

לא פעם אחת העלינו בכנסת את בעיית קו העוני, כשהמרכיב העיקרי בהכנסת המשפחה הוא החזר המשכנתה או תשלום שכר הדירה. כמה משפחות מוצאות עצמן ללא פתרון דיור; כמה זוגות צעירים מחזיקים בתעודת זכאות, שלדעתי היא תעודת עניות לחוסר תכנון נכון; כמה חיילים משוחררים אינם זכאים כלל; כמה משפחות חד-הוריות – שנתמכות על-ידי המוסד לביטוח לאומי בשכר מינימום; כמה קשישים חסרי אונים מתמודדים בין קצבת הזיקנה שהם מקבלים לבין דמי השכירות שהם צריכים לשלם; כמה משפחות ברוכות ילדים נאבקות על כלכלתן.

מדינה שאיננה מתכננת את צעדיה, ויודעת את קצב גידול האוכלוסייה הטבעי, מדינה שקולטת עלייה ללא תכנון מגורים מתאים לפתרון בעיית הדיור, ללא מתן השתתפות בשכר הדירה וללא דיור, לא נותנת פתרון לבעיה.

שר הכלכלה אמר השבוע, שהיום ניתן לאכלס 4,000 יחידות דיור מעבר ל"קו הירוק". אבל הממשלה מחמירה את המצב כשהיא מעלה את שכר הדירה ומפחיתה את השתתפותה בדירות האלה, על מנת שלא ירכשו אותן.

אני רוצה לומר, שהיום הונחה אבן הפינה ליישוב מודיעין. יישוב נפלא, ראיתי את התוכניות שלו, של 60,000 יחידות דיור. אני לא חושב שכלכלית כדאי להחזיק היום יחידות דיור סגורות, כי למדינה זה כרוך בהוצאות. ובמקום להפיק מזה רווחים, אנחנו הולכים עם זה אחורה.

אם לא יהיה פתרון מידי, אני חושב שהמצב ילך ויחמיר, וצריך לזכור שאנחנו לא נמצאים בתקופה שבה ניתן לישון בגנים. אנחנו נמצאים בחורף, ובחורף קר.

אני חייב לומר לכם עוד כמה דברים. השבוע יצא לי להגיע למשפחה שנתונה במצוקת דיור, משפחה שלנה בחדר המדרגות של מקלט בית. דבר כזה הוא בלתי נסבל ממש. נכון שלא רואים את בני המשפחה הזאת, כי הם מתביישים להגיע למשרד שמטפל בנושא, אם זה "עמידר" או "עמיגור", הם לא רוצים לבוא כל יום ולנדנד שם ולקבל כל יום אותה תשובה: אין לנו פתרון בשבילכם. והרי בו בזמן אנחנו יודעים שיש דירות פנויות, והם היו מוכנים להיכנס אליהן כך, כפי שהן, לשפץ אותן, ובלבד שיהיו תחת קורת גג. אלא שהמשלה מעדיפה להחזיק דירות סגורות ולא לאכלס אותן במשפחות שנמצאות במצב בלתי נסבל.

אני חושב שהמדינה חייבת לתת פתרון דיור גם לחיילים משוחררים. אנחנו יודעים שיש בעיה במציאת דירות קטנות. צריך לתכנן דירות קטנות, כדי שלא נמצא את החיילים שלנו בעוד חמש שנים עם אותו סל קליטה של עולים חדשים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת חיים דיין. אני מזמין את חבר הכנסת שאול יהלום.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מה שרציתי לשמוע.

היו"ר ר' אדרי:

שמעת, אדוני.

אני מודה לחברי הכנסת על הקיצור ועל היעילות, והרמז ברור.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למעשה בגלל הדחייה של שנה מעת שהועלה הנושא המיוחד של אותן חמש משפחות בירושלים, שהבעיה הספציפית שלהן כבר אינה עומדת על סדר-היום, אנחנו מעבירים את הנושא הזה להיבט כללי יותר, ודנים כאן בכמה מחשבות על מדיניות השיכון של מדינת ישראל.

נוסף על כל הדברים שנאמרו כאן מתחילת הדיון, שהקשבותי להם רוב קשב, ואני יכול לומר שבאופן עקרוני אני מסכים לכל מלה של כל דובר, אני רוצה להעלות בקיצור נמרץ כמה נקודות לחשיבה.

הנה הולכת היום ממשלת ישראל ונותנת מהדירות הריקות שברשותה 8,000 דירות לעולים חדשים, מה שנקרא "דיור סוציאלי". קודם כול, אומר שר הקליטה, 8,000 דירות – אין הקומץ משביע את הארי. אני צריך 23,000 דירות. אתם רוצים לפתור את בעיית כל העולים שהגיעו לזכאות לדיור סוציאלי, על-פי קריטריונים ברורים, אז צריך 23,000 דירות. באה המדינה ומקצה 8,000 דירות, שהן שליש בערך ממה שצריך, וגם זו בעיה.

אבל מה שחמור עוד יותר הוא, שאת 8,000 המשפחות האלה לא מחלקים ל-50 יישובים, ל-60 יישובים, אלא מחלקים אותן למספר קטן מאוד של יישובים. הנה, לדוגמה, קריית-גת תקלוט לפי התוכנית הזאת – שכרגע היא מתנגדת לה – 750 משפחות, כשלכל משפחה כזו בעיה סוציאלית קשה. אומרת עיריית קריית-גת, ובהיגיון: ריכוז גדול כזה של 750 משפחות אצלי, בבת אחת, ימוטט את שירותי הרווחה אצלי. מי יטפל בהן? שהרי אין הכפלה פי עשרה של שירותי הרווחה ושל האפשרויות של קריית-גת.

לנתיבות, עיר בין המוכות ביותר באבטלה בימים אלה, מתכוונים לשלוח 1,000 משפחות מתוך 8,000 המשפחות, והרי זו שערורייה.

ראו איך מדיניות הממשלה יוצרת כאן את הכיסים של ואדי-סאליב של עוד שנה ועוד שנתיים, כאשר הריכוזים האלה של המצוקה של אותן 750 ו-1,000 משפחות יהוו לא חבית אלא מכלית של אבק שרפה, שתתפוצץ. בדרך זו לא יפתרו אף לא אחת מן הבעיות, לא בחינוך, לא ברווחה ולא בתעסוקה למשפחות האלה, שכל אחת מהן צריכה טיפול מיוחד.

אני קורא מכאן לממשלה לטפל ביתר שכל, ביתר פיקחות באותן משפחות שהגיעו לקריטריון של דיור סוציאלי; לחלק אותן ליישובים רבים יותר, וליישובים חזקים, ולא ליישובים שמראש יודעים שהם חלשים. אם בנתיבות, למשל, שיעור האבטלה הוא מעל 20%, ומכניסים לשם עוד 1,000 משפחות מצוקה, שבגלל הבעיות הסוציאליות שלהן גם קשה בדרך כלל למצוא להן תעסוקה, מה הועילו חכמים בתקנתם? זה רק יוסיף בנתיבות אבטלה ובעיות. זוהי נקודה ראשונה שבה עושה הממשלה טעות נוראה בגישה, שמתבצעת בימים אלה, בשבועות אלה.

הנקודה השנייה, שהעלו כאן כמה חברים, ואני רוצה למצות אותה, היא המכרזים של מינהל מקרקעי ישראל. מינהל מקרקעי ישראל אומר היום: אני אתן את הדירות למי שירבה במחיר. הרי נוצר כאן מצב אבסורדי, שמדינת ישראל, שמדברת יומם ולילה על הוזלת הדירות, שמדברת יומם ולילה על מציאת פתרונות לזוגות צעירים, לחיילים משוחררים, נותנת את הקרקעות שבבעלותה במכרז לקבלן שמרבה במחיר, וממילא מרבה במחיר לצרכן. מינהל מקרקעי ישראל אומר: אם לא תציע לי מחיר גבוה, אני אתן זאת לקבלן אחר שיציע מחיר גבוה יותר. המדינה אומנם מקבלת על זה יותר הכנסה, אבל למה היא גורמת? היא גורמת לייקור הדיור.

אמר שר השיכון, בעקבות הצעות, לשנות את כל שיטת המכרזים; לוותר במידה מסוימת על הכנסות המדינה, ולהגיד לקבלנים: אם תקבלו את השטח שעליו אתם אמורים לבנות כך וכך יחידות דיור, מה המחיר שאתם מתחייבים למכור בו את יחידת הדיור לצרכן עם סיום הבנייה, נניח בעוד שנה? ומי שיציע את המחיר הזול ביותר באמות מידה של מפרט טכני ברור מראש, הוא יקבל ויזכה במכרז.

לו היה נוהג כך מינהל מקרקעי ישראל, ברור שהיה מקטין במידה מסוימת את הכנסותיו, אבל היה גורם לשרשרת הולכת וגדלה של הורדת מחירי דיור מכאן ולכל הארץ, ולכל שאר המקומות היה שדר של הוזלת הדיור.

כרגע, הדבר הזה לא מבוצע, ומינהל מקרקעי ישראל ממשיך בשיטה הזאת של נתינת הקרקעות למי שזוכה במכרז, מי שמציע את הדיור היותר יקר.

והדבר האחרון, ומחוסר זמן אני מעלה אותו בשיא הקיצור, הוא שהמדינה יכולה לפתור הרבה מבעיות הדיור, אלא שהיא לקחה את מלאי הדירות שהצטבר לזכותה, והוא הצטבר משום שבאמת חשבו שגל העלייה יימשך, יבואו עולים ולא יהיה להם מקום, אבל הצטברו עשרות אלפי דירות. המדינה יכולה לפתור את בעיות הקרוונים, היא יכולה לפתור את בעיות הדיור הסוציאלי, אבל היא הלכה והוציאה את הדירות במחירי הפסד, במקרים מסוימים – 50% ממחיר עלותן. לו לפחות היתה המדינה באה ואומרת: אני מוכרת את הדירות האלה במחירי הפסד, אבל לחסרי דיור, למי שזאת דירתו הראשונה, לחייל משוחרר בתוך חמש שנים משחרורו; אבל היא אמרה ההיפך. היא עודדה אנשים שיקנו אפילו שלוש-ארבע-חמש דירות, ולא היה אכפת לה שאנשים קונים על חשבון משלם המסים, לשם ספקולציה. לעומת זאת, היא אומרת: סדר עדיפויות חברתי חדש, דואגים לחלשים, דואגים לחסרי הדיור, אנחנו נפתור את הבעיות – אבל בפועל היא רק מייקרת, היא לא פותרת את הבעיות, והיא מוכרת לעשירים במקום לפתור את הבעיות לעניים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת שאול יהלום.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, אדוני חבר הכנסת בא-גד, את סליחתך לשנייה, מפני שאני אבקש מממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת למסור הודעה, כי ברצוני לתקן טעות שקרתה, אני מבין, בהודעתו הקודמת, אם אני מבין נכון.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבאתי פה, לפני זמן מה, הודעה בשם ועדת הכנסת בעניין חוק אזורי סחר חופשיים, ולפי המסמך שהוכן עבורי נאמר שאני מבקש את אישור הכנסת. חבר הכנסת יגאל ביבי, שבינתיים דיברתי אתו, העלה השגה מדוע סיעת המפד"ל איננה מיוצגת בוועדה הזאת –

שאול יהלום (מפד"ל):

וגם חבר הכנסת שאול יהלום.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

וגם חבר הכנסת שאול יהלום; שניכם העליתם את ההשגה, ואני הסכמתי לדחות את ההצבעה. לאחר בירור הסתבר, שמדובר בעניין שאיננו מחייב הצבעה במליאה אלא הודעה למליאה בלבד – – –

דן תיכון (הליכוד):

תרשה לי לשאול אותך שאלה – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

רגע, מייד. אני עשיתי את שלי בזה שהודעתי, ולפיכך אין צורך בהצבעה. עם זאת, אני מציע שחברי סיעת המפד"ל יבואו בדברים עם יושב-ראש ועדת הכנסת, היושב-ראש הקבוע, וגם עם נציגי הסיעות האחרות כדי להסדיר את העניין ושסיעתם, אם הם חפצים בכך, תהיה מיוצגת בוועדה הזאת. מאחר שאני – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני רק אומר שהסבירו לי, שלא היה צריך אישור אלא רק הודעה.

היו"ר ר' אדרי:

עוד מעט, עוד מעט, סליחה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

ההודעה נמסרה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה, אדוני ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

תרשה לי לשאול אותך שאלה – –

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

דן תיכון (הליכוד):

– – בעניין ההודעה שלך.

שאול יהלום (מפד"ל):

רק רגע. תרשה לי, חבר הכנסת דן תיכון. עם כל הכבוד, אני חושב שזה מעשה שלא ייעשה. לא יכול להיות שיקום ממלא-מקום יושב-ראש ועדה, יציע הצעה, יתקיים דיון קצר, ויחלט להחזיר את ההודעה לדיון, אפילו את ההודעה, להחזיר, אומנם לא להצבעה, אבל להחזיר אותה לדיון נוסף בוועדה, משום שלדעתנו נוצרה תקלה, ואחרי שהעניין סוכם, בו ביום, כעבור שעה, כאשר חלק מהאנשים לא נמצאים, עולה ממלא-המקום ואומר: לא, רטרואקטיבית זאת היתה רק הודעה. עם כל הכבוד, אינני חושב שזאת דרך נכונה שתואמת נורמות שצריכות להיות תואמות את התנהגותנו.

אני מציע, גם אם יתברר שזאת רק הודעה, וזה בסדר, שום דבר לא יקרה אם זה יידחה לדיון אחר, וייתכן שהעניין יתוקן. לא מדובר בכך שסיעת המפד"ל תפנה למישהו. מדובר איך הבית הזה – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני חבר הכנסת יהלום, העניין מובן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

– – – איך ועדת הכנסת – – –

היו"ר ר' אדרי:

העניין מובן.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

חבר הכנסת יהלום, אני – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, סליחה, אולי ננסה להגיע להבנה ולהסכמה – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני רק רוצה להסביר. אתה יודע שאני – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, סליחה, חברי הכנסת, אני מבקש. אני לא רוצה שנעשה מזה דיון. אני מבקש לשבת. אני מבקש מכם, אולי נפתור את הבעיה? אני מבקש את סליחתך, אולי נפתור את הבעיה.

אדוני ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, הרי בסך הכול ועדת הכנסת לא יכולה לקיים דיון. פה נאמר שהיא תעניין מחדש בנושא הזה – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני לא טיפלתי בעניין הזה. אני מילאתי היום את מקומו של היושב-ראש הקבוע – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אני חושב שזה עונה גם על הבקשה שלך, אדוני.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

העבירו לי מסמך, אני לא הייתי בקיא בעניין וחשבתי שזה טעון אישור הכנסת. אחרי שהתקיים הדיון שהתקיים, הפנה מזכיר הכנסת את תשומת לבי לכך שזה עניין שהוא רק לידיעה ולא להצבעה. מצאתי לנכון לעלות על הדוכן ולומר זאת. אינני יודע מהי התוצאה של הדבר הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני מניח, ואני בהחלט מוכן לומר שאני אבקש מיושב-ראש ועדת הכנסת הקבוע לקיים בעניין הזה דיון נוסף – –

היו"ר ר' אדרי:

לא דיון. אין אפשרות לדיון, סליחה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

— או לשקול את העניין מחדש, על מנת להביא הודעת תיקון — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מבקש — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה. סליחה, חברי הכנסת, אני מבקש.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

מבחינת חובתי אני אומר דברי רגיעה, זה הכול.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה זה לא נעשה אחרי הדיון?

היו"ר ר' אדרי:

מותר לו, לממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת; מותר לו. אני פועל לפי התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת בפועל – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני שומע כל מלה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מתחיל קצת לא להבין. מעבר לוויכוח שהתפתח כאן בין חבר הכנסת יהלום וחבר הכנסת ביבי לבין ההודעה שקראת זה לא כבר, נדמה לי שקרה כאן משהו בלתי סביר. הוועדה הזאת כבר יושבת, היא כבר החלה בדיוניה, עוד לפני שקראת את ההודעה, ומסרת הודעה על כך במליאה. אני שואל אותך, האם זה הסדר? האם כך צריך להיות? לפי דעתי, היושב-ראש היה צריך למסור את ההודעה לפני כשבוע ימים, ואז הוועדה היתה יושבת כהלכה. נדמה לי שהיום הוועדה כבר קיימה את אחת מישיבותיה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון. אם אכן הוועדה קיימה דיון, אני חושב שזה לא סדר תקין, ובניגוד לסדר המקובל, לפני שהיתה הודעה למליאת הכנסת. אני חושב שכדי שנוכל לסיים את הדיון ברוח טובה – אני מציע שהנושא יבוא לעיון נוסף, והוועדה לא תתכנס עד שתימסר הודעה כדין וכהלכה למליאת הכנסת.

אני מודה לך, אדוני, ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת – – –

קריאה:

היו"ר ר' אדרי:

הודעתי, הודעתי, ואני מודה לחבר הכנסת דן תיכון שהאיר את עינינו.

שאל יהלום (מפד"ל):

היו"ר ר' אדרי:

ביקשתי שיושב-ראש ועדת הכנסת יעיין מחדש בסוגיה שעלתה כאן, ודאי שהוועדה לא יכולה להתכנס לפני שתימסר הודעה מתאימה ועל-פי הסדר המקובל, ועד אז, אני מניח שזה יכול להיות מחר, זה יכול להיות ביום שני הבא, העניין לא כל כך דחוף – – –

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

ביום שני הבא. אני נתבקשתי על-ידי היושב-ראש הקבוע למלא את מקומו בישיבה היום, ובזה סיימתי
— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אדוני עשה את זה בצורה הטובה ביותר, היעילה והנכונה, וגם על כך תודה לך.

שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת יוסף בא-גד; בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השעה מאוחרת, שלוש הערות. אני לא מבין למה צריך שביתת מחוסרי דיור בירושלים, כשביהודה ובשומרון יש 4,414 דירות ריקות. פניתי לשר הבינוי והשיכון והוא אמר שהוא מוכן למכור את הדירות במחיר מלא. ביטול מענק מקום, ביטול משכנתה מועדפת, הוא מוכן למכור את הדירות. איזה אבסורד זה? במחירים האלה היום, מי יקנה שם דירה?

אני מבקש מהשר לשקול שנית, 4,414 דירות במקומות שיכולה להיות בהם אינטגרציה נפלאה עם ציבור נפלא, ובמקומות עם עבודה אפשרית – לחשוב על זה.

דבר שני – אני עומד נדהם. למה בכל העולם יש דירות להשכרה, פרט לישראל? בכל העולם לא צריך לרכוש דירות. יש דירות להשכרה במחיר סביר ומקובל. אני מציע לשקול זאת.

דבר שלישי – בכל העולם יש אפשרות לרכוש דירה עם משכנתה. בארצות-הברית אתה לא צריך כמעט מזומנים – 10% מזומן, 90% משכנתה. אומרים לי: אי-אפשר לפנות את המשפחות מהדירות. אני אומר שלא צריך לפנות משפחה, חלילה, אפשר לעקל משכורת חלקית, ואפשר לפנות משפחה ולהעביר אותה לדירה באזורי פיתוח. יש דרכים, יש שיטות. לכן בכלל לא ניתן משכנתה, מביאים ערבים, מחתימים ערבים, ומכניסים אותם לבתי-סוהר. יש דרכים, הדירה היא ערובה למשכנתה, לא תשולם – אפשר להחליף ולהמיר.

אני מבקש לקחת את הדברים האלה לתשומת לב, ואז לא תהיינה לנו שביתות של מחוסרי דיור. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת בא-גד על הצגת העניין בצורה יעילה ובקיצור נמרץ. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דן תיכון, ואני אתן שאלת הבהרה לחבר הכנסת בדש. אני צריך למצוא את המונח המתאים כדי שזה לא יהווה תקדים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני מזכיר הכנסת, ראשית, אני רוצה לשלוח ברכת החלמה לסגן מזכיר הכנסת, מר דוד לב. שנית, רציתי להודות לגברת רות קפלן, שהחליפה אותך לפני כמה דקות, וגם לגאולה.

היו"ר ר' אדרי:

אני שמח על הרוח הטובה ועל – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה יפה שבחג החנוכה מחדשים כמה חידושים מרעננים, אם כי אני לא בטוח שמחדשים. היו דברים מעולם.

אבל ירשה לי כבוד המזכיר לחזור בקצרה, בשל הערתו של יושב-ראש הישיבה, לעניין מעמדו של השר יעקב צור. אילולא ענה השר יעקב צור בארוגנטיות, הייתי בוודאי עובר לסדר-היום. לכן תרשה לי לצטט את הסעיף הרלבנטי בתקנון, נדמה לי שזה סעיף 50, שאומר: "חבר הממשלה המדבר בשמה" – בשמה, אדוני היושב-ראש – "רשאי לבקש את רשות הדיבור בכל שלבי הדיון, בין סיעתי ובין אישי". משהביע השר צור את רצונו להשתתף בדיון, צריך היה לומר: אני השר התורן. ואז הוא היה רשאי. כי התקנון מדבר על כך שהוא מדבר בשמה. האלמנט הזה היה חסר, ולכן הערתו של המזכיר, שהוא השר התורן, פתרה את הבעיה הזאת.

עכשיו, לגופו של עניין. אדוני היושב-ראש, הרי אתה נחשב לאיש בנייה, מוותיקי הענף, מומחה. אתה כיהנת כיושב-ראש או כמנכ"ל של חברת "שיכון עובדים", ובאותה עת, במקביל, אני כיהנתי כמנכ"ל, ולאחר מכן כיושב-ראש, של חברת "שיכון ופיתוח". והנושא הזה שעלה כאן לדיון מלווה אותנו לפחות ביומיים האחרונים.

עלתה כאן השאלה, והיא חזרה ועלתה בדיון הזה, מדוע עולים מחירי הדירות במדינת ישראל. לכאורה פרדוקס. דומני שמעולם לא פרסם מינהל מקרקעי ישראל כל כך הרבה מכרזים למכירת קרקעות לבנייה, לצורך הקמת דיור. וראה זה פלא: ככל שההיצע הולך וגדל, מחירי הדירות שנבנות באותם אתרים גם הם הולכים ומאמירים, מעלה מעלה. והדבר בא לידי ביטוי במדד מחירי הדירות. הוא בוודאי יבוא לידי ביטוי גם במדד שיפורסם מחר, 15 בחודש.

הנושא הזה עלה לדיון אתמול פעמים מספר. ואמר שר הבינוי והשיכון: ודאי חבר הכנסת דן תיכון, שיש לו ניסיון רב, ישיב לאותם אנשים ששאלו את השאלה הזאת. אני רוצה לומר, שלהערכתי נוצר מצב מאוד מעניין בתחום נכסי דלא-ניידי בארץ. והשאלה מדוע עולים המחירים היא שאלה מאוד מעניינת. למשל, לפני כמה שבועות פרסם מינהל מקרקעי ישראל מכרז לבניית קוטג'ים בשכונה שנמצאת במרחק של כ-200 מטרים מהכנסת. אני בטוח שכאשר ייפתח המכרז הזה יתברר שהמחירים שהוצעו על-ידי אזרחים תושבי ירושלים ישברו את כל השיאים שהיו ידועים לנו עד כה. נשאלת השאלה, איך זה, לאחר שמכרו את מלחה, מנחת; איך זה, לאחר שמכרו את גבעת-משואה, ומחירי המקרקעין בגבעת-משואה, שזו שכונה די חדשה בירושלים, עלו מעלה מעלה; איך זה שכל שאתה מרבה לספק קרקעות, מחירי המקרקעין עולים?

ובכן, התהליך מאוד ברור. במקביל יש מצב של עודף נזילות במשק הישראלי. אנשים חוסכים בבורסה, מרוויחים הרבה כסף, כסף חדש נוצר בבורסה כמעט מדי יום ביומו. ומה שהם עושים זה, שמפעם לפעם הם מפרישים מהכסף החדש שנוצר, מהרווחים, סכומים שהם כנראה גדולים מאוד, יחסית לאנשים במצבנו, אבל הם כנראה נמוכים יחסית לרמת הרווחים שמתקבלים מן הבורסה בחודשים האחרונים, אולי גם בשנים האחרונות. ולכן, בכל פעם שמעט כסף עוזב את הבורסה והולך לשוק של נכסי דלא-ניידי לצורך רכישת דירות, התוצאה המיידית היא שמחירי הנדל"ן במדינת ישראל עולים.

לכן, ברור שכדי לשבור את המגמה הזאת צריך לעשות דברים בהיקף חסר תקדים. אבל מינהל מקרקעי ישראל, כנראה הקרקעות שמצויות בידו הן מועטות יחסית כשמדובר בערים. למשל, בירושלים, המגמה של המשך העלייה, כשיש חוסר, לפחות בתחום העלייה החדשה, של 23,000 יחידות דיור, היא המגמה הדומיננטית. ולדעתי, טוב עושה השר כשהוא מבטיח לציבור שהוא יוציא כמה שיותר קרקעות למכירה. אבל, כאמור, כל אלה שמנבאים, שכלל שיציעו יותר מגרשים, יותר קרקעות, מחירי הדירות ירדו – נבואתם אינה במקומה. זה נכון, לפחות לפי שעה.

בעיה נוספת שעלתה אתמול – בהצעת חוק שהציע חבר הכנסת רענן כהן הוא הציע להוריד את גיל הזכאים הרווקים מ-27 ל-25. הוא עלה לכאן ובישר לנו, שיש באמתחתו הסכמה של שר הבינוי והשיכון. עד שעלה לכאן שר הבינוי ואמר: יכול להיות שאני מסכים, אבל הממשלה לא קיבלה החלטה, ולכן אני מבקש ממך להמתין עם הצעת החוק. ואכן, הכנסת החליטה שלא להצביע, אלא לדחות את ההצבעה.

כאן אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת איך נקבע הגיל של 27 שנים. גם כאן היה ויכוח גדול, שהרי 27 שנים זה בהחלט גיל שמחייב רווק או רווקה, ויכול בהחלט להפוך אותם זכאים לסיוע מממשלת

ישראל. מאחר שהגיל הוא נמוך יחסית, ולי היה חלק בניהול המשא-ומתן בכנסת הקודמת, אני רוצה להזכיר על דרך ההומור, ששר האוצר דאז, השר מודעי, כך מין בשאינו מינו, ובעת דיון על הטלת מס על משקאות קלים, כשוועדת הכספים סירבה לאשר את העלאת ההיטל על משקאות קלים ולא הבינה מה הקשר ומדוע צריך לעשות את זה בארץ חמה, כתגמול הוצע על-ידי הפקידות הבכירה באוצר שגיל הזכאות יועלה מ-27 שנים ל-32 שנים. ואז אני התעקשתי ואמרתי שזאת סחטנות. לאחר שבועות מספר בעצם נעשתה עסקה שלא כדין, כשהצמידו את ההיטל על המשקאות הקלים להורדת גיל הזכאים הרווקים מ-32 שנים ל-27 שנים. אבל, כאמור, גיל 27 הוא גיל הוגן, בהתחשב בנסיבות ובחוסרים של תקציב המדינה.

עולים כאן חברים ומעלים את נושא הבנייה להשכרה. אינני יודע, חבר הכנסת אדרי, מה עמדתך כיום; אבל אני שולל מכול וכול את מה שנקרא עידוד בנייה להשכרה. אני חבר כנסת, בבית הזה, אותה תקופה כמו חבר הכנסת אדרי, שנינו נבחרנו באותו יום, ולא זכור לי שמישהו מחברי הכנסת החמיץ, אפילו שנה אחת, את הנושא של עידוד בנייה להשכרה. נעשו הרבה ניסיונות, באמצעות חקיקה כזאת או אחרת. ובוודאי זכורים ניסיונותיו מלפני שנים של חבר הכנסת אברהם שפירא, לפני שעזב את הכנסת בפעם האחרונה וחזר אליה לפני כשנה וחצי. אני זוכר שהוא היה עולה תמיד לדוכן ואומר: הרבי מגור הטיל עלי משימה וצריך לחוקק את החוק הזה, כי הבעיה של הזוגות הצעירים, פתרונה מצוי בבנייה להשכרה. אני אומר: רבותי, אין מקסם שווא גדול יותר מן העניין הזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שאתה צודק, חבר הכנסת תיכון, ואני רואה שהרבה חברי כנסת ירדו מהנושא של בנייה להשכרה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אילו שמעת אתמול והיום את רצף ההצעות בעניין הזה, היית שואל את עצמך למה העסק הזה חוזר בתדירות של אחת לשנה או פעמים מספר בשנה. אני חוזר ואומר לאלה שמרבים לדבר על העוני ועל הגידול במספר העניים: רוצים לבנות בנייה להשכרה – מנציחים עוני, עוני רב יותר לאותם אנשים שעולים על המסלול הזה. כל חלוקה מחדש של ההון במדינת ישראל קשורה בנושא הדיור, ולכן כל מי שבא לעודד בנייה להשכרה כאילו בא להגדיל את מספר העניים, להגדיל את העוני ולהרבות מכאובים. לא רק שהבעיה לא נפתרת באמצעות דיור להשכרה, אלא שאותו איש שמתפתה לאותן סממאות חוזר כעבור כמה שנים כבעיה סוציאלית, כזכאי, והממשלה צריכה לפתור את הבעיה הזאת יותר מפעם אחת, ואין לה כסף לעניין. לכן אני חוזר ומזכיר, משום שהעניין הזה עלה לפני כמה דקות, ואתמול – פעמים מספר. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת דן תיכון.

אבקש מחבר הכנסת פני בדש שיבהיר את הנושא, ומה שיש לו לומר – נשמע ברצון. בבקשה, אדוני.

פיני בדש (צומת):

קודם כול, תודה ליושב-ראש, שנותן לי שתי דקות לפחות. גם מהצד זה בסדר.

חברי הכנסת, אני רוצה להעיר שתי הערות למה שנאמר פה. לגבי דירות להשכרה: אם ללכת לדיור להשכרה, אני לא חושב שצריך לעשות את זה במסגרת ממשלתית ובמדיניות ממשלתית. יכול להיות שצריך לעודד יזמים פרטיים לבנות דירות להשכרה, אולי אפילו על-ידי זה שייטנו להם קרקעות חנם, בתנאי שהם יתחייבו, לאורך שנים של שכירות בתנאים מסוימים.

לגבי מתן דירות ריקות, אלפי דירות ריקות שיש, לכל מיני נזקקים: יש פה בעיה קשה – אני לא זוכר מי מחברי הכנסת העלה אותה – לגבי כמות גדולה של דירות ריקות, שנמצאות באזור מסוים, שהוא כולו ריק. למשל, ניקח בבאר-שבע את שכונת נחל-עשן, שיש שם כ-3,000 דירות של 40-50 מטרים רבועים, שלא ניתנות אפילו להגדלה. להכניס שם אוכלוסייה חלשה, נזקקת, ב-3,000 יחידות דיור, זה ליצור סלאמס, ליצור בעיות חברתיות, בעיות כלכליות קשות מאוד בשכונה אחת; שלא לדבר על כך שזה יביא לקריסה של העיר עצמה, בזה שהיא תצטרך לתת שירותים רבים מאוד לשכונה גדולה, ללא יכולת גבייה של ארנונה או גבייה אחרת מהתושבים האלה, אלא להיפך – קבלת עול רציני מאוד של אנשים שנזקקים גם מבחינת רווחה.

לאחרונה יצא בהצהרה ראש עיריית דימונה, גבי ללוש, ואמר שהוא לא יקבל אוכלוסייה חלשה לדירות האלה, כי העומס נופל עליו וזה הורס את העיר. אני חושב ההיפך, והצעתי את זה בזמני גם לשר האוצר ולשר השיכון: בדרום, בנגב, שם יש אלפי דירות, לתת אותן לסטודנטים שמסיימים עכשיו, לתת אותן אפילו בחצי מחיר. גם הם יהיו מחוסרי דיור בעתיד הקרוב. לתת אותן בחצי מחיר ולהכניס את הסטודנטים לשכונות החלשות, או לשכונות החדשות, שלא ייווצרו מראש כשכונות חלשות ובעייתיות, ובזה להרים את הרמה האישית ואת רמת התושבים באותן שכונות ולשפר את מצב הרשויות והאוכלוסייה עצמה. בתוך זה להכניס אנשים גם מהסוג הזה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת פיני בדש.

לפינו הצעת החלטה לסיכום הדיון מטעם הסיעות – הליכוד, צומת, מולדת, מרצ ומפד"ל. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחברת הכנסת נעמי חזן על הדברים החמים בקשר לנושא הדיון. הדיון עצמו חשוב ביותר, ואני מקווה שנביא בהמשך, בזמן הקרוב, דיונים נוספים בקשר לנושא העומד על הפרק. אני חושב שזה מעניינה של כל משפחה במדינת ישראל היום, שהכנסת תדון ברווחת החיים ובדיור הוגן, הולם, בכל מקום בארץ-ישראל.

לפיכך, אני מתכבד להביא בפני הכנסת את ההצעה לסיכום הדיון כדלקמן: הצעת החלטה לסיכום הדיון מיום 14 בדצמבר 1993 בנושא שביתת מחוסרי הדיור בירושלים מול משרד הבינוי והשיכון, מטעם הסיעות – הליכוד, צומת, מולדת, מרצ ומפד"ל.

בעייתן של המשפחות מחוסרות הדירות זועקת לשמים, ולפיכך הכנסת מטילה על הממשלה:

1. לתכנן ולפתור בתוך פרק זמן קצר ביותר את בעייתם של מחוסרי הדיור בירושלים בפרט ובכל האזורים העירוניים הצפופים בארץ בכלל על-ידי עידוד בניית דיור להשכרה ומתן סיוע להרחבת דירות באזורי מצוקה.

2. הכנסת מבקשת שבתוך שישה חודשים יופיע שר הבינוי והשיכון בפני המליאה וידווח על התקדמות ביצוע החלטה זו, לרבות החקיקה הנדרשת לביצועה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני חבר הכנסת רון נחמן.

אנחנו ניגש להצבעה. מי להצעת הסיכום של סיעות הליכוד, צומת, מולדת, מרצ ומפד"ל? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' נחמן – 4

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' נחמן נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

ארבעה בעד, נגד – אין, אחד נמנע. הצעת הסיכום של הליכוד, צומת, מולדת, מרצ ומפד"ל נתקבלה.

קריאה:

מי נמנע?

רון נחמן (הליכוד):

היושב-ראש נמנע.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא בעד דיור להשכרה, את זה אני יכול לומר לך, לכן גם נמנעתי. אני לא חושב שזה דבר שנחוץ היום למדינת ישראל, ואנחנו רק נעשה עוול לזוגות הצעירים. זוהי דעתי הפרטית.

תם סדר-היום. הישיבה נעולה. ישיבת הכנסת הבאה – מחר, יום רביעי, א' בטבת התשנ"ד, 15 בדצמבר 1993, בשעה 11:00. אני מודה לכל חברי הבית שאינם.

הישיבה ננעלה בשעה 20:48.